

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

БРОЈ

1562

20
динара

4. 12. 1981. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLII

Pirkey

Веровали или не!

ФРЕД КНОЛЕР

ИЗ ФЛОРИДЕ (САД)
ВЕК 67 ГОДИНА УЧЕСТВУЈЕ
НА БИЦИКЛИСТИЧКИМ
ТРКАМА
ИАКО МУ ЈЕ
ДАНАС
84
ГОДИНЕ.

ЈЕЛЕН

КОЈИ СЕ ОКЛИЗНЕ НА
ЛЕДУ, НИКАКО НЕ МОЖЕ САМ
ДА СЕ ДИГНЕ ЈЕР СУ ЊЕГОВА
КОПИТА ПЛАТКА.

ЧЕТИРИ УГЛЕДНА ГРАЂАНИНА

ИЗ СОЛТ ЛЕЈК СИТИЈА (САД)
УХАПШЕНА СУ, 1923. ГОДИНЕ ЈЕР
СУ ПУШИЛА У РЕСТОРАНУ.

НАЈВИШИ СПОМЕНИК НА СВЕТУ

ЈЕ ЛУК У СЕНТЛУИСУ
(САД).
ВИСОК ЈЕ 192,15 М.
А У ЊЕГА ЈЕ УГРА-
ЂЕНО ПРЕКО 5000
НЕРЪЗАЈУЩЕГ
ЧЕЛИКА.

ЛАСИЦА

ЈЕ ТОЛИКО ЧИСТА ЖИВОТИЊА ДА ЈЕ ЛОВЦИ ИЗ
ЈЕРМЕНСКЕ ССР ХВАТАЈУ ТАКО ШТО ЈЕ ОКРУЖЕ
ЗИДОМ ОД БЛАТА ПРЕКО КОЈЕГ ОНА НЕЋЕ ДА
ПРЕЂЕ ИЗ СТРАХА ДА СЕ НЕ БИ ИСПРБАЛА.

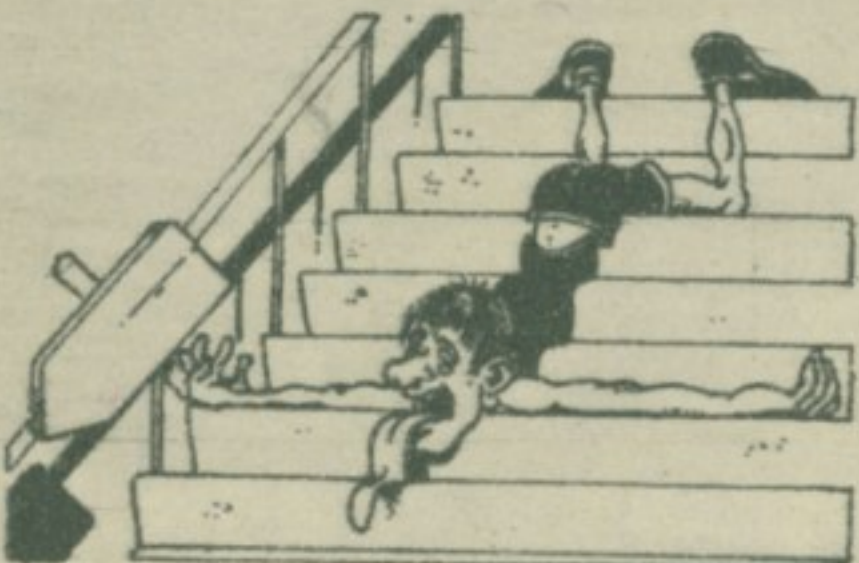
ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● најдужу реченицу на свету
„лишчачкали“ су чланови једног
литерарног кружока у Фран-
цуској. У роману „Содома и
Гомора“ познатог француског
књижевника Марсела Пруста
она заузима две и по странице
и састоји се од 814 речи.

● недавно је у једном од ма-
дридских музеја организована
необична изложба: демонстри-
рани су различити мириси про-
изведени вештачки. На изло-
жби се могао осетити мирис
врба у цвету, задах прашњаве
собе, старе одеће, мастила и
тако даље.

● на свету има 100 милиона
близанаца. Двојке се најчешће
рађају у северним земљама —
Шведској, Норвешкој и Дан-
ској. За њима су на листи
Пољска и земље на југу А-
фрике.

● по степеницама њујоршког
облакодера „Емпајер стејт бил-
динг“ одржана је недавно трка.
На циљ који се налазио на 86.
спрату први је стигао марато-
нац Пит Сквајерс. За десет ми-
нута и 59 секунди он је савла-
дао 1575 степеника.

● Гинтер Рајхелт, члан добро-
вољног ватрогасног друштва из
града Розенхајма, сакупио је
највећу збирку ватрогасних
кацига у ДР Немачкој. У њего-
вој збирци налазе се 93 експо-
ната из 28 земаља. Најстарији
ватрогасни шлем из ове збирке
има око 200 година.

● у марту идуче године у Ка-
лифорнији ће бити поринут те-
ретни једрењак од 15 хиљада
бруто регистарских тона и ду-
гачак нешто више од 140 мета-
ра. Једрењак ће пловити на
трансоеанским линијама.

● за светску изложбу 1985. го-
дине, која треба да се одржи у
Јапану, у граду Фукуби биће
подигнут торањ висок један
километар.

● на свету данас има више од
пола милијарде телефона. Пре
дванаест година било их је у-
пола мање.

● у Швајцарској је почела про-
изводња луминисцентних сија-
лица с продуженим веком тра-
јања: 30.000 часова. Сијалице
ће бити коришћене тамо где их
је из било ког разлога тешко
заменјивати.

Аустријанци су се два пута преварили: први пут над су тврдили да заробљени Рус неће пренивети унолино му не ампутирају обе ноге, други пут над су поверовали да имају посла с обичним заробљеником — Зас је покидао ланце, рунама поломио решетке на подруму тврђаве и дочепао се слободе.

ГВОЗДЕНИ САМСОН

га нико од гледалаца с места није могао да помери.

Дечак Александар „разболео“ се од циркуса. Успео је некако да дође до књиге Евгенија Сандова, чувеног атлете тог времена, која се звала „Снага и како постати снажан“ где је било описано осамнаест вежби с теговима. Поклон какав се само могао замислити! Александар је сам направио тегове, поставио у дворишту разбој и вратио и почео да вежба.

Отац није одобравао „неозбиљан занос“ свог сина, па га је послао у Оренбург да учи за машиновођу. Али, Александар се оглушио о његову жељу и кришом ступио у један циркус.

Тако је почео дуг циркуски живот Александра Заса. У почетку је био физички радник, члан трупе јахача-артиста, асистент чувеног дресера Дурова, да би најзад постао човек од гвоздја чијој су се снази сви дивили.

Каријеру „ненадмашног Самсона“ прекинуо је први светски рат: Зас је био позван у војску. Од његових необичних ратних дожи-

му је остало још пола километра.

ДЕВОЈНА — ГРАНАТА

После извесног времена Александар је био рањен шрапнелом у обе ноге. Полумртвог због изгубљене крви, аустријски војници су га однели у болницу за заробљенике. Лекари су одлучили да му ампутирају обе ноге. Зас се жестоко успротивио тврдећи да ће се излечити помоћу вежби које је сам смислио и не-саломљиве воље. И чудо се догодило: стао је на ноге.

Из заробљеништва је побегао. Ухватили су га, сурово казнили и окованог бацили у подрум једне тврђаве. И одатле се извукао: покидао је ланац, поломио рукама решетке и дочепао се слободе.

После рата, опет циркус. Непрекидно је обнављао свој репертоар, брижљиво проучавао начин рада и вежби других атлета трудећи се да усаврши сваки

често је наступао у спортским клубовима приказујући спортистима-аматерима своју вештину и пропагирајући физичку културу. Ево неколико Самсонових препорука онима који желе да постану снажни, а тек почињу да тренирају.

НЕ СПАВАЈ МАЊЕ ОД ОСАМ ЧАСОВА!

За развијање снаге није довољно пребацивати килограме и килограме гвоздја с једног места на друго. Али, ако спортиста, напрежући мишиће и тетиве, покуша да савије гвоздену шипку, његови напори, на изглед неуспешни, показују се као веома корисни. Нарочито су корисне вежбе с теговима, малим и великим, као и вежбе на разбоју и врати-лу.

При вежби с теговима њихову тежину треба постепено повећавати иначе може доћи до истезања мишића и тетива.

За време тренирања потребни су прекиди с потпуним одмором.

важно је опустити сваки мишић.

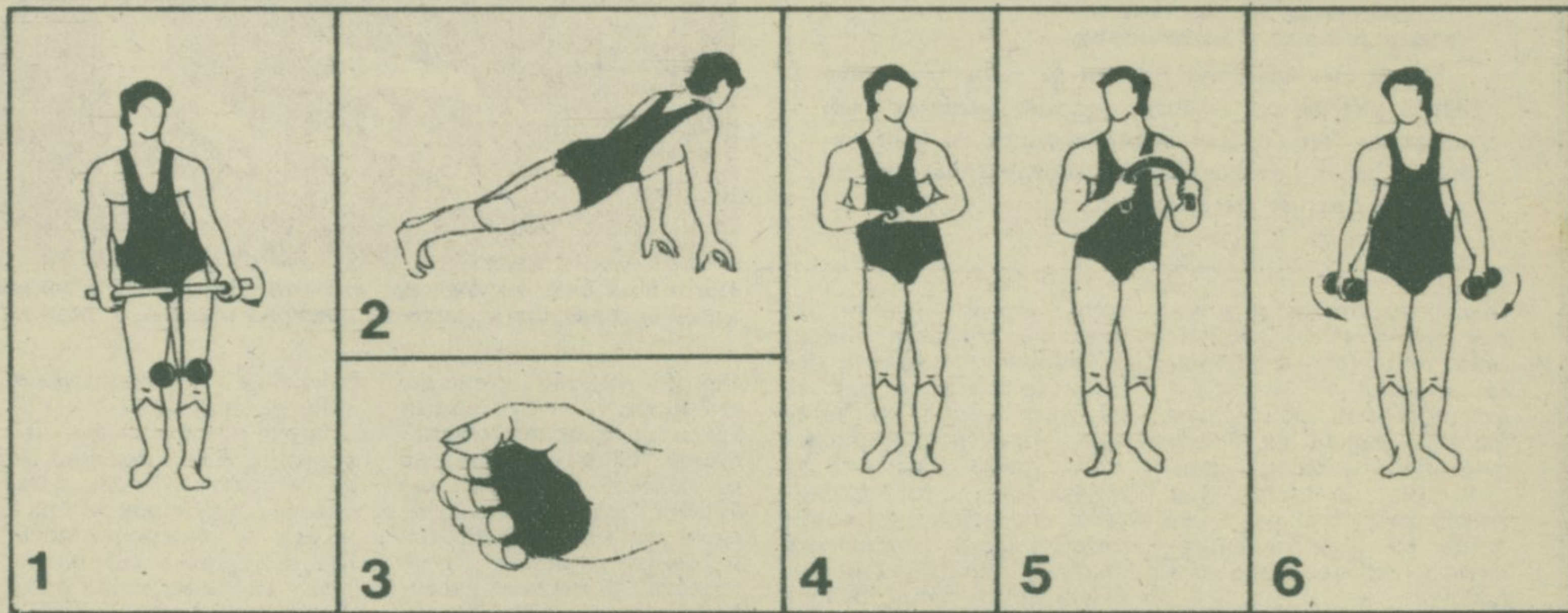
А сада ево неколико вежби за јачање снаге прстију.

Држећи палицу у спуштеним рукама, намотавајте на њу уже с теретом. Затим, окрећући штап у супротном правцу, одмотавајте конопца. Може се вежбати држећи палицу испред себе, за леђима, усправно (тада се уже намотава према себи, а затим одмотава од себе). Први терет треба да буде 5 до 10 килограма. Вежба се док се мишићи не заморе (1).

Лећи потрбушке на под и одићи се ослањајући се само на прсте ногу и врхове прстију на испруженим рукама. У зависности од тренираности ослањати се на три, четири или два прста. Из тог положаја спуштати се читавим телом што ближе поду. Савијајући руке удахнути, исправљајући их издахнути (2).

Сваког дана вежбати прсте стежући из све снаге лопту за тенис или специјални гумени колут (3).

Ухватите прсте једне ру-

БОЛЕСТ ДЕЧАКА АЛЕКСАНДРА

Александар Зас — Самсон уопште није личио на многе „снагаторе“ тог времена, оне с масивним трупом и огромним мишићима. Био је висок 167 сантиметара, никад није имао више од 80 килограма, његови бицепси нису уливали страхопоштовање — имали су у обиму 41 сантиметар. Но, снага му је била херкуловска.

Жеља да постане циркуски атлета родила се у њему још у детињству, када је као дванаестогодишњи дечак био с оцем на неком ваљару. Тамо је видео циркус, чаробно зачепљујући циркус, и у њему гвозденог човека ко-

вљаја ево само једног. Браћао се са извиђања када га је непријатељ приметио и отворио врата. Један метак прошао је кроз ногу његовог коња. Видевши да је коњаник пао заједно с коњем, аустријски војници нису ни пришли да се увере да ли је мртав. А Александар, кад је видео да је опасност прошла, није хтео да остави рањеног четворног пријатеља на „ничијој земљи“ — натоварио је коња на рамена и понео га до руског логора до кога

виђени трик. Велики успех постизала је његова тачка „Девојка — граната“. За ову циркуску атракцију Зас је сам конструисао топ у чију је цев улазила његова помоћница. Избачена из топа, девојка би прелетела преко читаве арене — дванаест до четрнаест метара — где би је Самсон хватао руком. Тачку су изводили без мреже и без конопца којим се, иначе, у циркусу артисти осигуравају.

Самсон је провео у циркусу шездесетак година. Поред свог „редовног рада“

Исхрана мора да буде разноврсна, богата беланчевинама, мастима, угљеним хидратима и витаминима. Последњи оброк у току дана треба да буде лак, најмање три часа пре сна.

Обавезни су свеж ваздух и брзе шетње.

После тренирања обавезно се истуширати или се обрисати влажним сунђером, а потом енергично истрљати тело убрисом.

Сан да не траје мање од осам часова. Пре спавања

ке прстима друге и почните да стежете у песницу прсте леве руке док прстима десне руке то спречавате. Затим то поновите стежући прсте десне руке у песницу (4). Захватом одоздо и захватом одоздо савијати металну шипку јаким притискајући прстима. У зависности од степена истренираности, повећавати дебљину металне шипке (5).

Савијати и исправљати шаке, држећи у њима тегове (6).

HOMO LUNARIS

Пре осам година, 14. децембра 1972, астронаут Јуџин Сернан успео се лестницама до Месечевог модула и то је био последњи човеков контакт са нашим природним сателитом: „Аполо-17“ је три дана касније пљуснуо у Тихи океан, а саобраћајна веза Земља—Месец се прекинула на неодређено време. Најближе небеско тело утонуло је у своје вечно мртвило.

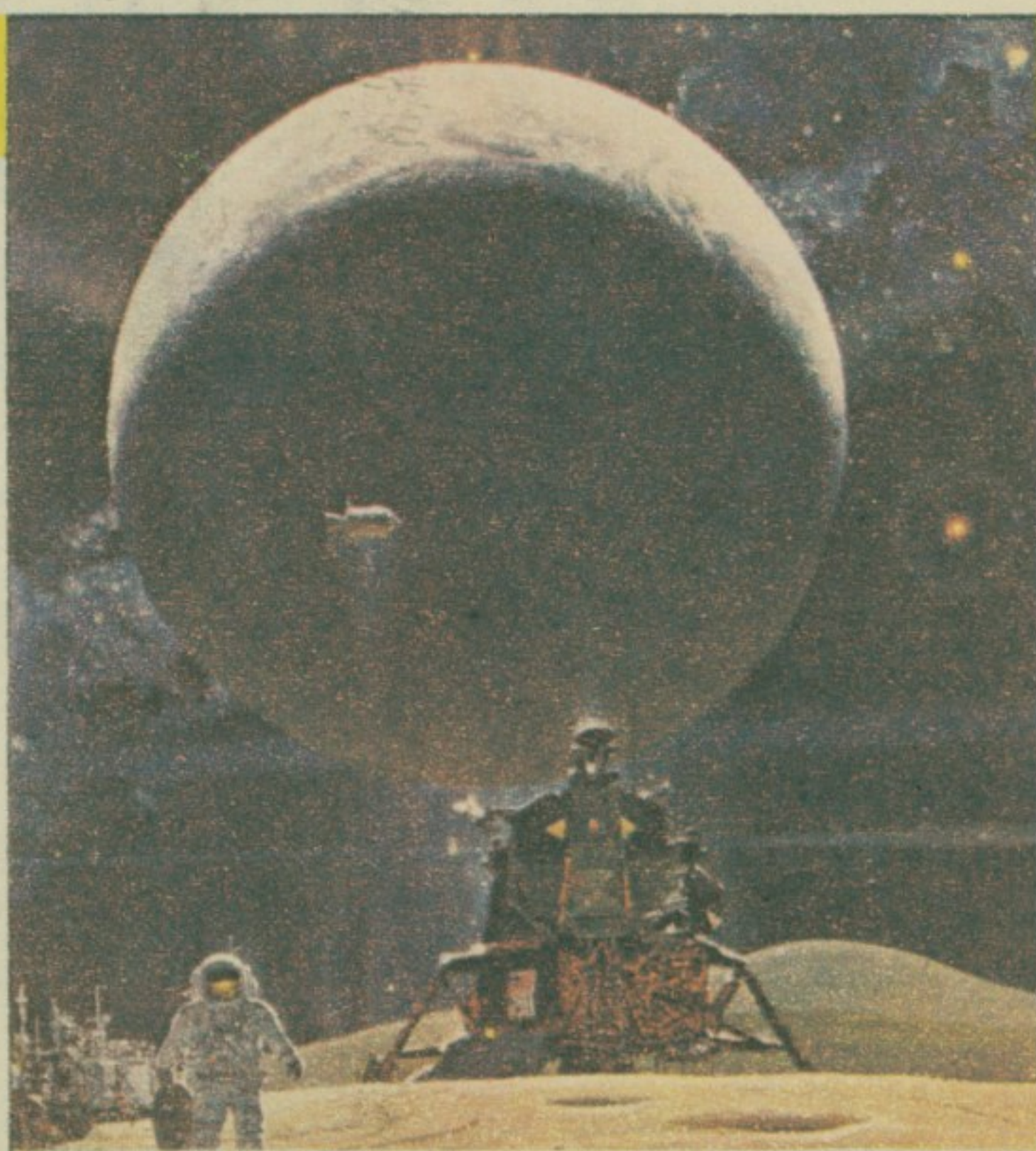
БАЗЕ ЗА ПРВЕ ЉУДЕ

Други талас човекових путовања на Месец битно ће се разликовати од првот. То више неће бити летови на леђима моћних ракета, да би се на брзу руку покупило неколико узорака површине и побегло натраг. Овог пута, ракетоплани „Sprejs žati“ (својеврсна комбинација ракете и авиона, за вишеструку употребу) омогућиће нам да у ниској орбити око Земље скло-

удаће до 500 километара и остану десетак дана изван базе. Ове покретне лабораторије ометаће у раду једино наилазак двонедељне лунарне ноћи и њене оштре хладноће.

Лунарни геолог који би се узвратио на гребен и осмотрио изненађујуће близак хоризонт неизбежно би се упитао да ли ће људи икада живети на Месецу: нигде зелене вегетације, нигде облака, нигде никаквих гласова осим оних у слушалицама. Па ипак, у поларним областима на Земљи где урлају ледени ветрови, где је небо за-слепљујуће бело, а температура пада испод минуса 80 степени Целзијуса, већ деценијама се одржавају научне станице. Неке од ових станица прерасле су у стална насеља чији су становници открили лепоту на изглед забрањеног белог континента. На Антарктику је већ рођена и прва беба.

У току последњих десетак година научници су разрадили неколико предлога за базе на Ме-

Крај првог таласа летова на Месец: цртеж „Апола-17“ на лунарној површини. Виде се командни и сервисни модул на орбити.

МЕСТО РОЂЕЊА-

МЕСЕЦ

БОГАТ РУДНИК

Астронаути су донели са Месеца 384 килограма лунарних узорака. Проучивши их научници су утврдили да је Месец грађен од материјала сличних земаљским, али у другачијим односима. Елементи су се различито груписали у специфичним подручјима нашег природног сателита: светле висоравни богате су калцијумом и алуминијумом, док тамна „мора“ садрже веће количине титана, гвожђа и магнезијума. Типичан узорак стена богат је корисним елементима: 40 одсто кисеоника, 20 силицијума, 12 алуминијума, 4 гвожђа и 3 одсто магнезијума.

Месец смо први пут почели да посматрамо као извор материјала — богат рудник надомак већ исцрпене Земље. Економске користи од овог небеског тела неизбежно би морале довести до његовог трајног насељавања.

Поглед на базу на Месецу: стамбени модули су укопани под тле, а на површини су опсерваторије, антене, лансирана постоља и возила.

пимо нове летелице а затим их помоћу „васионских тегљача“ — заједно са људима и алатом — одгурати на орбиту око Месеца, можда да бисмо тамо прво склопили једну орбиталну станицу. Кад стигну на лунарно тло, геолози ће обавити систематско истраживање површине.

Ови истраживачи ће бити први људи који ће на тлу Месеца остати више од неколико дана. Њима ће бити потребна и станица, највероватније група склопљених модула, помало слична истраживачким станицама на Антарктику или нешто већа монтажна склопница за три до шест људи. Одатле ће полазити у извиђање у возилима точкашима или гусеничарима, која ће моћи да се

сецу. Према једном од њих, на површини ће се од космичких модула подићи станица за пет до двадесет људи. Она ће се затим прекрити лунарним тлом, ради заштите од превисоких или прениских температура, ерупција на Сунцу, космичких зрака и микрометеорита. Један други план предвиђа да се у тлу издубе широки ровови и у њих сместе ваљкасти модули, међусобно повезани, који ће се затим затрпати. На површини ће бити колектори за сунчеву енергију, постоља за лансирање и спуштање летелица, астрономске опсерваторије.

РАЈСКА ЛОКАЦИЈА

Са нашег гледишта, лунарна база изгледа као

строго уређено стерилно станиште у коме људи треба да преживе у немогућим условима. Али, ако се Месец посматра као будући дом човечанства, онда су те базе пространи и светли градови пуни живота. Лунарне насеобине могу да се сместе у поларне области Месеца, у чијим дубоким долинама можда има леда. Одатле би опсерваторије могле непрекидно да посматрају читаву половину неба, а покретна сунчева огледала стално прикупљају енергију. С друге стране, базе у близини Месечевог екватора омогућиће би да летелице са земље троше мање горива, али би биле мање погодне за астрономска по-

сматрања и прикупљање сунчеве енергије.

Група геофизичара из агенције НАСА залаже се да се једна лунарна база смести крај кратера Грималди, у близини Мора олуја. „Одатле се“, каже један од њих „може брзо стићи до геолошког раја млађих формација, потенцијалних извора гаса и области које могу да садрже материјале из дубине Месеца“.

Ова локација за геологе сигурно представља сан, али стручњаци за рударство више би желели лунарну базу поврх најбогатијих рудних жила, или подземних вена воденог леда. Астрономи, с друге стране, за себе захтевају чисто видно поље

и одсуство радио-утицаја са Земље. Комуницирање са матичном планетом лакше је остварљиво са ближе стране Месеца, али ће релејни сателити на лунарној орбити омогућити да се база налази било где. Њен (или његов) положај представљаће по свој прилици разуман компромис између економских, научних и људских потреба.

Месец је средина неопходна за живот. Пошто је без атмосфере, он прима читаву бујину зрачења са Сунца у току свог дана дугог две земаљске седмиче. Температура на површини достиже тада готово сто степени, а услед двоседмичне ноћи пада на готово 130 степе-

ДЕЦА РОЂЕНА НА МЕСЕЦУ БИЋЕ ВИША, ВИТНИЈА И УМНОГОМЕ ДРУГАЧИЈА ОД СВОЈИХ ВРШЊАКА СА ЗЕМЉЕ — И ЗАТО ОСУЂЕНА ДА НИКАДА НЕ КРОЧЕ НА ПЛАНЕТУ СВОЈИХ ПРЕДАНА.

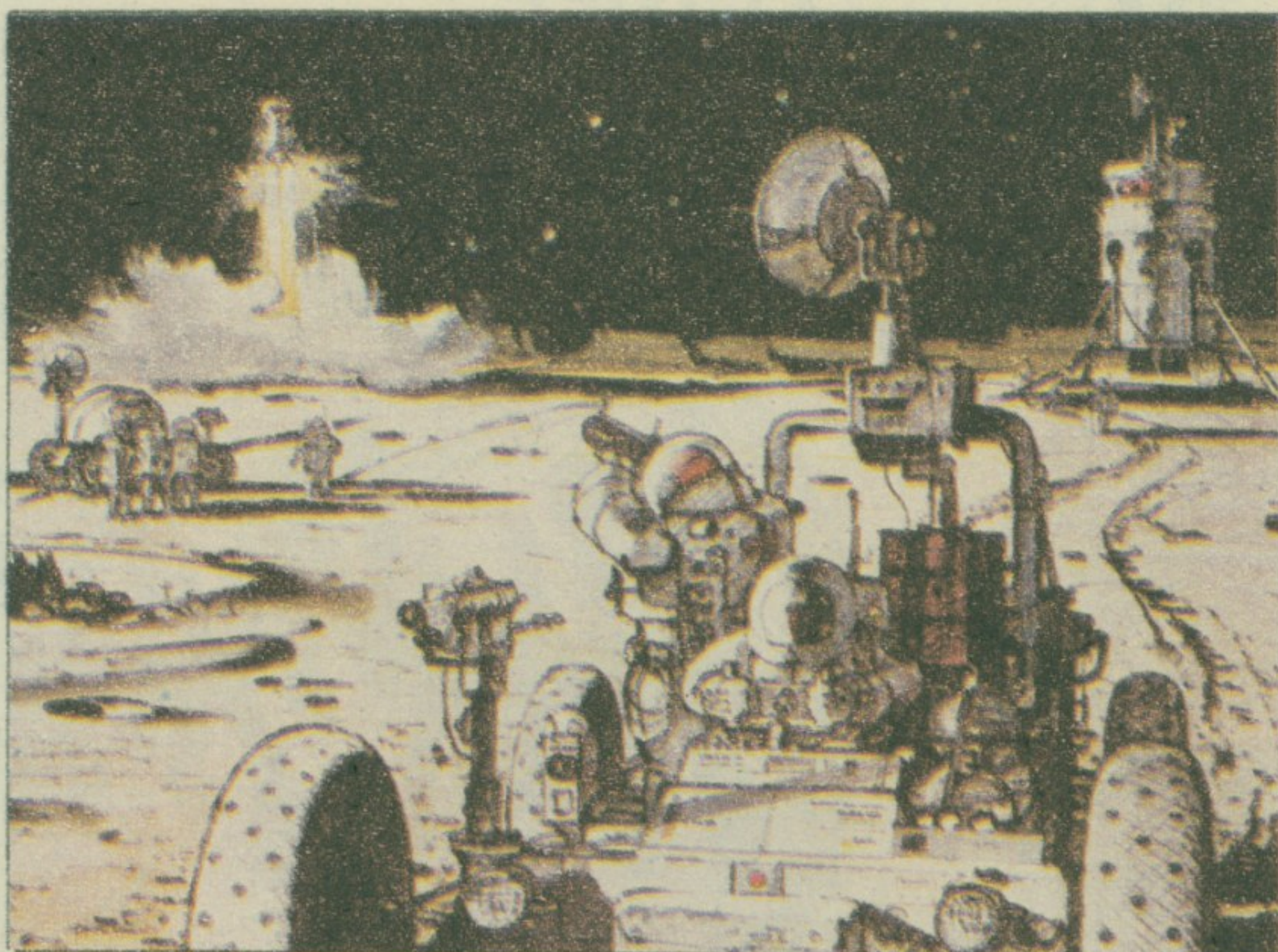
ни испод нултог подеска. Површину непрекидно шибају микрометеорити.

СА МИРИСОМ ЗЕМЉЕ

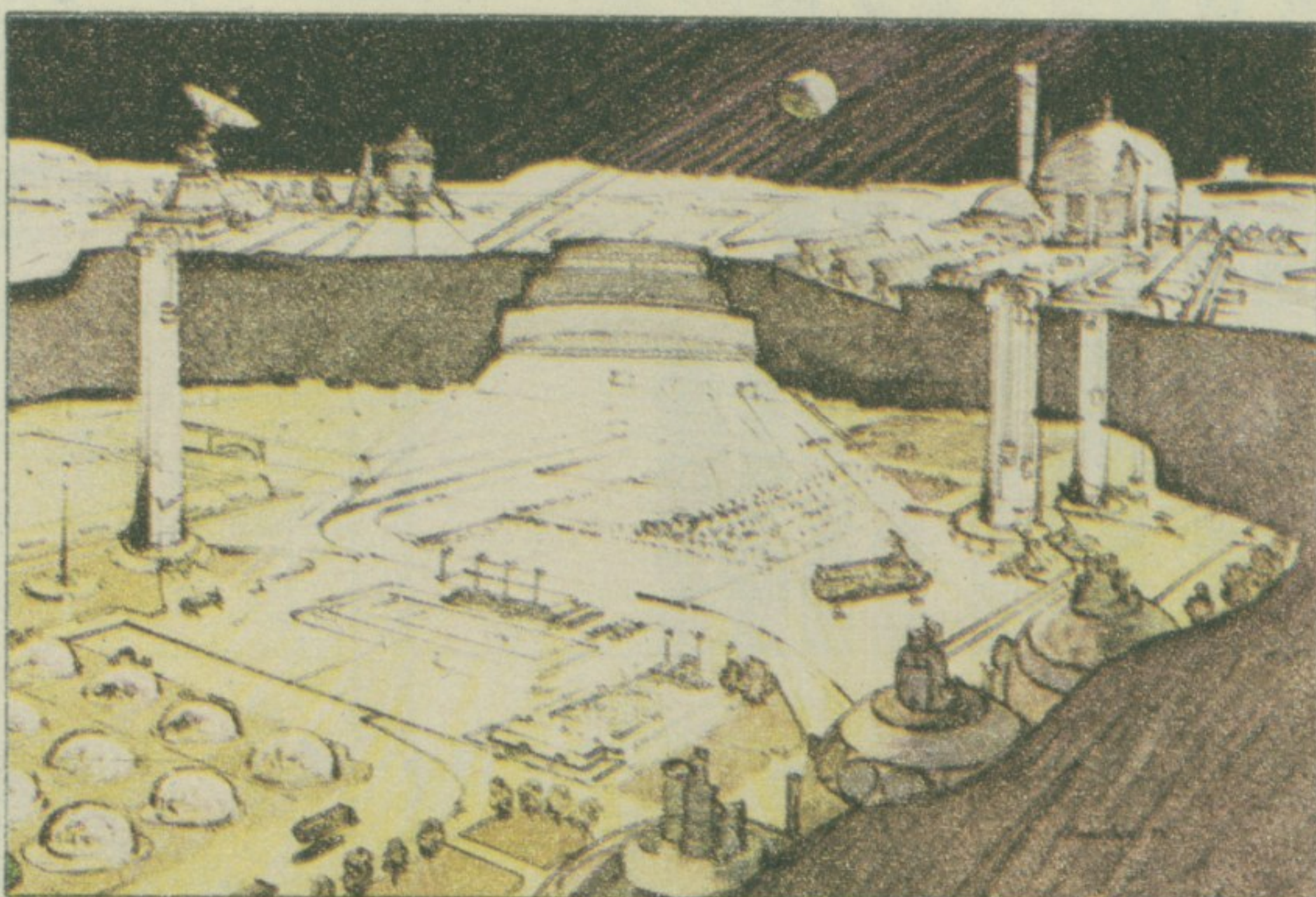
Једна земаљска бактерија на делу роботске станице „Сервејор-3“, коју су астронаути „Апола-12“ донели натраг на Земљу, преживела је оне сурове услове током више од три године. Међутим, да би преживели на нашем природном сателиту, људи морају са собом да носе опасносну вештачку животну средину или да је створе на самом Месецу. При томе није реч о привременим животним условима — о својеврсним космичким „подморницама“ — него о правим дуготрајним насеобинама. Ако људи желе да на Месецу остану здрави, продуктивни и ведра духа, њихова станишта мораће да изгледају, и чак миришћу, као земаљска.

Једно од најизазовнијих открића о лунарном тлу јесте чињеница да биљке могу на њему да расту, под условом да додамо воду, азот и мале количине неких елемената — а можда и понеку глисту. Лунарни стакленици могли би да обезбеде храну за насељенике, а можда и за стоку. Атмосфера у бази могла би да се добије непрекидним кружењем у циклусу кисеоник — угљен-диоксид, за какав знамо на нашој планети, као и да се издваја директно из стена. Уз помоћ биљака, ваздуху ће се додати и мала количина воде, неопходна за заштиту дисајних органа од болног исушивања. Сигурно је да ће на насељенике благотворно деловати и сама чињеница да ће моћи да посматрају развој живота на самом Месецу.

С обзиром на трошкове довозења намирница са Земље и неостварљивост природне атмосфере, становници Месеца ће бити приморани да рециклирају (прерадом поново користе) готово све потрештине, нарочито воду. Опаци ће се свести на најмању могућу меру и подвргавање се пажљивој контроли једнако као

Почетак новог таласа ка Месецу: активност многобројне екипе астронаута са два возила и два побољшана лунарна модула (један се враћа на орбиту).

Град на површини Месеца: у огромној пећини ископаној атомском експлозијом налазе се настанбе (не виде се), стакленици (лево), фабрика кисеоника (десно), спортски терен (у средини); Сунчева светлост се добија кроз сабирник на површини, енергија из нуклеарне електране (горе десно), а транспорт ка Земљиној орбити врши се малим бродовима (горе лево).

атмосфера или температура. Ако већ не на Земљи, „потрошачко друштво“ ће морати да се оконча на Месецу.

РУДАРИ, ЛЕНАРИ И КУВАРИ

Без обзира колико ће бити паметни и сигурни наши пројекти, Месец ће нас стално подсећати на њихову ломност. Пукотина на стамбеном модулу, грешка на рециклатору кисеоника, цурење воде — све ће то читаву животну средину довести у непосредну опасност. Људи на нашем природном

сателиту, веома зависни од елемената који им обезбеђују опстанак, много ће више ценити своју вештачку биосферу него ми на Земљи нашу природну. А њихово знање и искуство омогућиће нама да земаљски живот проносимо даље кроз Сунчев систем и насељавамо васиону, неспутани одсуством природне биосфере.

Месец умногоме представља савршену индустријску средину. На њему нема биљног и животињског света, нема воде и ваздуха који би разнородно заглађујуће материје, а доступност сунчеве енергије много је пута ве-

ћа него на Земљи. Ту су још вакуум, мала сила теже, широк обим природних температура и зрачења, готово неограничени простори за отпадну топлоту, широк избор руда и других материјала...

Аутоматизована рударска насеља са малим бројем људи обезбеђиваће потребне метале и друге материјале, из којих ће се у супермодерним фабрикама скромнијих размера производити полупроводнички електронски уређаји, нова влакна и пене, „крила“ за сунчеве електране, стакло и керамика и мно-

ги други продукти. Рударима и другим радницима ће бити потребни брачни другови, деца, лекари, наставници, кувари, механичари за одржавање животних услова, редари (да не кажемо полиција). Тако ће лунарна економија стварати људске јединице и потпуно подстицати даљно насељавање и испод тла и на њему, под пространим куполама.

НЕНИ НОВИ ЉУДИ

Уз помоћ ракета или електромагнетских катапулта материјали са Месеца моћи ће да се пребацију на Земљу, као и у ближи простор, ради изградње васионских насеља. Месец ће постати одскачна даска и за путовања широм Сунчевог система. У посету нашем природном сателиту тада ће стицати и туристи — да би уживали у погледу на родну планету, посматрали помрачење Сунца, обилазили лунарна мора, планине и пећине, одлазили у посету историјским местима (модул „Апола“ и „Лунохода“, прве људске стопе).

Научници сматрају да насељеници после пет година проведених на Месецу неће више смети да се врате на Земљу. Услед слабије силе теже смањиће им се маса мишића и чврстоћа костију, а остали услови променеће им метаболизам. Деца рођена на Месецу ће по свој прилици бити виша, виткија и умногоме другачија од својих вршњака на Земљи — и зато осуђена да никада не кроче на планету својих предака. Рођен на Месецу, прилагођен њему, везан за њега као за свој матични свет, тај „homo lunaris“ (човек са Месеца) неће се поистовећивати са људима са Земље. Посетиоци са наше планете ће му вероватно изгледати претерано снажни, незграпни, неосетљиви на строге лепоте његовог света тишине.

У то време, негде почетком 21. века, становници Месеца — мада још увек можда малобројни (неколико десетина хиљада) — по свој прилици ће постати потпуно независни од Земље. Они ће на свом родном свету производити све што им је потребно: ваздух, воду, храну, енергију, одећу, оруђе, учила, намештај, возила... Штавише, савим је вероватно да ће многе своје ствари, с назнаком „произведено на Месецу“, извозити на Земљу. Биће то, дакле, у сваком погледу једна нова цивилизација — и једна нова врста Човека.

Есад Јакуновић

ЧУДНО ОД ЧУДНИЈЕГ:

ПАДА
С
НЕБА

☆ На Хантима се после шестомесечне суше 5. маја 1786. подигао снажан источни ветар који је на главни град Порт-о-Пренс сручио товар црних јаја. Нека су пала у воду и из њих су се следећег дана излегла створења налик на пуноглавце.

☆ Осмог октобра 1976. мали авион направио је неколико кругова изнад трга Венеција у Риму бомбардујући запрепашћене пролазнике новчаницама од 500, 1.000 и 10.000 лира. Лудом пилоту никада се није ушло у траг.

☆ Када су крајем 1971. године злаћане лоптице за-суле периферију Сиднеја у Аустралији, министар за здравство дао је званичну изјаву да се ради о измету пчела који се углавном састоји од несвареног полена. Ово је многим изгледало чудно јер нико живи није приметио циновски рој пчела а још мање је могло да се објасни зашто би се, да их је и било, колективно „олакшале“ баш на Сиднеју.

☆ Највећа метеорска кишна у историји спустила се на кинески град Кирин 8. марта 1976. Већина нађених метеорита била је тешка преко сто килограма. Највећи је пао на кому Хаупи — са својих хиљаду осамсто и нешто килограма он је убедљиво најтежи нађени метеорит на свету, тежи за око четиристо педесет кила од следећег највећег.

☆ Док су житељи мирног енеплеског града Дивајзиса спокојно пили свој чај у пет по подне 3. јула 1977, на дотад савршено ведро небо навукло се огроман облак из кога је, тачно у центар града, плуснуло се-но у гужвицама величине песнице. Небо се затим опет разведрило, а појава никад није протумачена.

☆ Госпођа Крауч, из јужног Бат Каунтија у савезној држави Кентаки, кувала је у својој бапши супу када су из ведре неба око ње почели да падају комадићи свежег меса величине крупних пакуљца. Неки су пали и у супу. Два пролазника, који су окусили месо, изјавили су да је могло бити овчје или срнеће. Узорци су упућени у хемијску лабораторију и за прве који су испитани утврђено је да су од плућног ткива детета или коња. Остали су идентификовани као рскавичаво ткиво и пругасто мишићно ткиво. Догађај је познат као Киша меса над Кентакијем и одиграо се 3. марта 1876. године. Мештани Бат Ка-

НЕ
ЛИЖИ
ЗЕЛЕНИ

Људи који су се помучили и саставили светски списак падавина нису узели у обзир санкције, цигле и сличне ситнице које могу да нас тресну по глави већ само изузетне предмете и појаве углавном никак разјашњене.

унтија сматрали су да је комадиће мяса избацила нека птица грабљивица која је летела изнад баште госпође Крауч.

★ Фини покривач чађи спустио се на парк Кранфорд код самог лондонског аеродрома Хитроу 1969. године. Званичан налаз каже да се „чађ“ састојала од спора црних микрогљивица. — *pithomyces chartarum* — које се налазе искључиво на Новом Зеланду.

★ Око сто педесет сребрних риба плуснуло је из небеса за време тропске олује код Киларни Стеј-

чено да се ради о диокси-ну, смртоносном отрову мно-го јачем него што су стри-хнин или арсеник. Тада је, на жалост, било пре-касно и последице отрова увелико су почеле да се осећају. Читава област је евакуисана и опасана бо-дљикавом жицом, побијене су све домаће животиње, жене су рађале деформи-сану децу, старију људи у-мирали су од тровања же-луца, децу су на кожи излазиле прозне црне кра-сте. Сматра се да ће се последице ове трагедије још дуго осећати.

★ Крајем октобра 1889. господин Рајт из парохије Пенпонт, Дамфриз, Шкот-ска, подигао је случајно главу увис и угледао вели-

близини нису примећене никакве грабљивице и ни-какво објашњење никада није дато.

★ Увече 30. маја 1869. ужаснути становници не-мачког града Грифенберга и оближњих села гледали су како из неба уз заглу-шујућу грмљавину пада ватра. Људи који су се нашли напољу у близини испричали су да је ватра имала сасвим другачију бо-ју и облик од обичних му-ња и да су неколико се-кунди остали без даха као умотани у ватрени опртак.

★ Мери Фулер је 25. сеп-тембра 1978. ујутро седела у својим колима паркира-ним на једној од улица Сан Дијега, Калифорнија, држећи у наручју осмоме-сечног синчића, када је из ваздуха на аутомобил треснуло људско тело, про-било ветробран и заглави-ло се. Испоставило се да је тело испало из путничког авиона разнесеног у стра-

у немачком месту Кемигте-ну код Диселдорфа пого-дио је и убио овећи комад леда из ведре неба.

★ Сребрњаци вредни више хиљада рубаља засули су 17. јуна 1940. околину гра-да Горки у Совјетском Са-везу. Званично објашњење гласило је да је изненадан одрон тла открио закопано благо које је, затим, зах-ватио торнадо и изручио га над Горким. Није обја-шњено како то да су сре-брњаци били потпуно чи-сти, без трунке земље или ђубрета.

★ Жабе не падају с неба баш сваког дана, али је појава забележена у готово свим крајевима света. Јед-на од најчувенијих жа-бљих киша пала је у лето 1794. у француском селу Лалену. Веома спарно по-подне прекинуо је тако снажан плусак да је сто педесет француских војни-ка (који су се тукли са Ау-стријанцима) морало да напусти своје ровове да се

низи су у наборима својих трогрих шепира прона-шли шћућерене жабице. ★ На аеродрому у Мекси-ко Ситију саобраћај је у јутро 30. јула 1963. при-времено обустављен пошто су на писту падале хиљаде сивкастих „предмета“ пе-чуркастог облика које су, попут мехурова сапунице, нестајали чим би додирну-ли тло. Очевици су их о-писали као циновске пау-кове мреже, пену, лоптице памука. Небо је било без иједног облачка и појава је остала тајанствена до данас.

★ Пред сам залазак Сунца августа 1897. године небо над италијанским местом Маћератом покрили су безбојни мали крвавоцрв-ни облаци. Сат касније о-блаци су се провалили и из њих је плуснуло сић-ушно семе покривши тло до дебљине од око једног и по центиметра. Већина је већ била проклијала а сва су потицала са јудиног др-вета (јудића) кога највише има на Средњем истоку и у Азији.

★ Септембра 1962. метални предмет пречника око 15 центиметара, тежак преко девет килограма треснуо је усред једне раскрснице у граду Манитовоку, савезна држава Кисконсин, зарив-ши се добрих десет центи-метара у тло. Предмет је касније идентификован као део космичког брода „Спутњик I“ лансираног из Совјетског Савеза 15. маја 1960. године. Од 1959. до данас преко шест хи-љада делова разних ко-смичких летелица испало је из орбите, многи од њих су се распрли, многи пали у мора и океане, али су многи стигли и на копно. Једанаестог јула 1979. аме-ричка космичка станица „Скајлаб“ тешка седамесет седам тона излетела је из орбите и, срећом, пала у Јужни Индијски океан. Њен највећи део који је доспео на земљу био је ре-зервоар тежак једну то-ну.

★ Преко једанаест кило-грама тежак комад зеленог леда срушио се с неба 23. априла 1978. и приземљио уз тутњаву и облак дима близу једне напуштене школе у Риплију, америч-ка држава Тенеси. Савезна управа за авијацију званично је саопштила да се не ради ни о каквом чуду већ о обичном људском измету који је испало из не-исправног таолета неког а-виона и, наравно, смрзнуо се на великим висинама. Овакви случајеви нису претерано ретки, а изгледа да је Денвер у држави Колорадо најпривлачнија мета ствари из тоалета. Две породице из Денвера претрпеле су од тих про-јектила силну штету јер су треснули на кровове кућа и пробили их. Помиње се и неки злосрећни фармер из Кентакија који је лизнуо небески лилихип пре него што је сазнао од чега се састоји.

шно у Аустралијској Се-верној Територији фебруа-ра 1974. Рибе кише су релативно честа појава и за већину постоји „званич-но“ теоријско тумачење: извесни типови олуја и ваздушних ковитлаца уси-савају воду попут стуба, а с њом и веће количине ри-ба које могу да пренесу на велику даљину.

★ Недозреле брескве сру-чиле су се 12. јула 1961. године из облачног неба на један део града Шроупорт у савезној држави Луизи-јани. Није било повређе-них, нити је појава про-тумачена.

★ У суботу 10. јула 1976. године становнике итали-јанског града Савеза за-глушио је продоран звук сличан сирени који је до-лазио из правца оближње хемијске фабрике. Звук је пратио густе сиви облак који се ваљао према граду где је пао у виду белог праха покривши дословце све на шта је наишао. Прах је ужасно смрдео, а становницима Савеза је тек десет дана касније ре-

ки облак за који је у први мах помислио да је јато птица. Из облака је, међу-тим, на земљу почело да пада лијеће и падало је све док није покрило по-вршину широку око кило-метар и по, дугачку преко три километра. Лијеће је било искључиво храстово а најближи храстов шума-рак налазио се на око дванаест километара од Пенпонта.

★ У подножју планине Шаста у Калифорнији из-ненада је априла 1953. на-падао светлуцав зелени снег. Брачни пар Милтон Мојер пријавио је поли-цијској станици да им је „снег“ опекао руке кад су га додирнули. Лице и руке били су им заиста покри-вени тнојницама које су их ужасно пекле. Комисија за атомску енергију деманто-вала је везу између зеле-ног снега и нешто раније изведених проба с А бом-бом у оближњој Невади.

★ Око пет стотина мртвих и умирућих голубова и ко-сова падало је неколико сати на улице Сан Луис О-биспоа у Калифорнији крајем новембра 1977. У

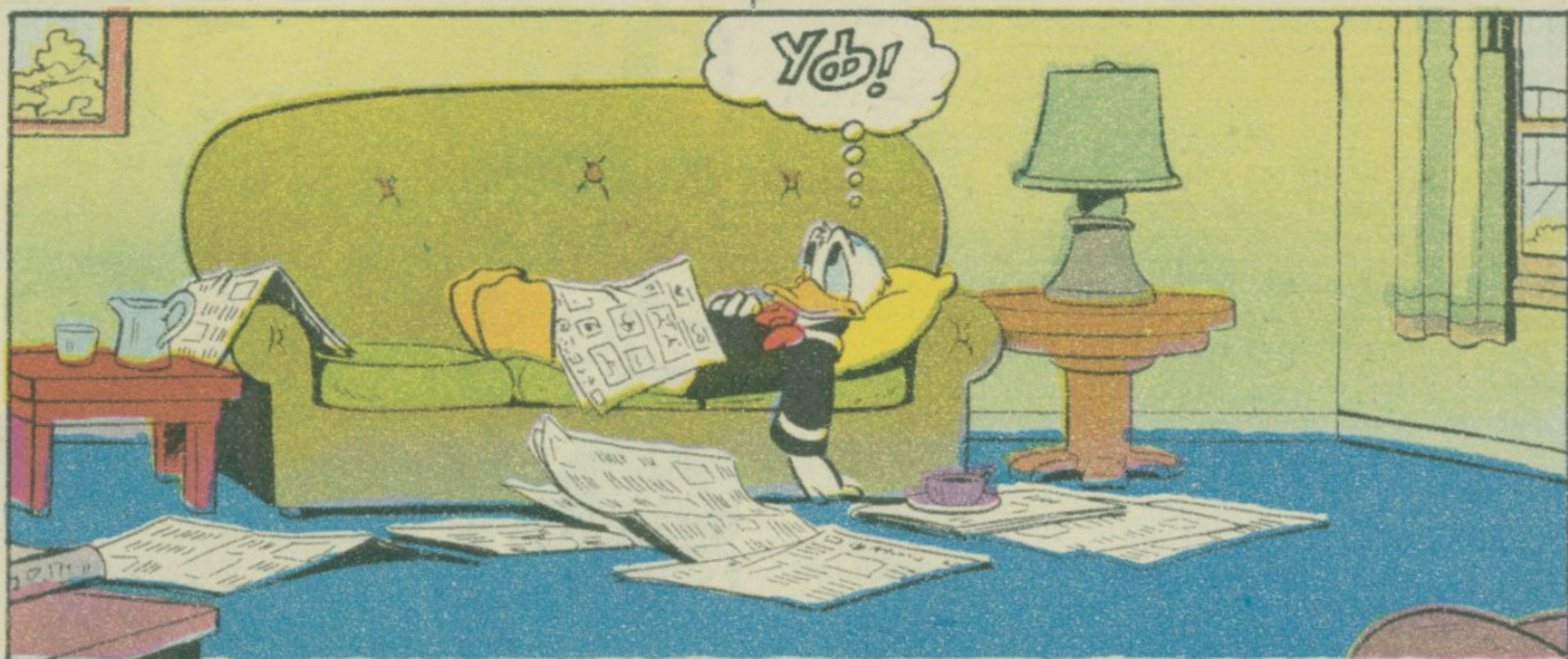
ховитом судару с другим мањим авионом. Мајка и беба задобили су лакше повреде.

★ Столара који је опра-вљао кров на једној кући

не би подавили. Усред непремента, које је трајало око пола сата, на земљу су почеле да падају и скаку-ћу унаоколо жабе, углав-ном пуноглавци. Када је киша најзад престала, вој-

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

8/13

MSX/BB

Први „ЗИМСКОГ ЦВЕТА“

**Када је пошла
у школу, мала
Ванг Јумеи
угледала је
у разреду
девојчицу у
колицима за
парализоване.**

**То је почетак
једне величан-
ствене приче!**

Свуда где се појављивао, мали караван „Plus ultra“ изазивао је пажњу, а једно де-чије лице нарочито: девој-чица Ванг Јумеи из НР Кине. Ове године први пут међу децом јунацима на-шао се и представник ове далеке земље... Јумеи је висока девојчица сјајних, црних очију и косе. Само се смешила јер нико није знао кинески да би са њом разговарао. Ипак, могла је да осети како је сви по-штују због онога што је у-чинила и што је утицало да међу 400 милиона ки-неске деце баш она буде проглашена најхрабријом, најплеменитијом и најху-манијом!

О том подвигу мале Јум — како су је прозвала о-стала деца — сазнали смо из сажетог текста на ен-глеском језику. Али, још понека појединост чула се и од представника кинеске амбасаде у Београду када је девојчица, после најду-жег лета у свом животу који је трајао 15 сати, стигла на аеродром нашег главног града.

Њено име, на пример, и-ма необично и лепо значе-ње: ју — драгоцено, меи — зимско цвеће. Баш јој од-говара!

ДРУГАРСТВО

Породица Ванг живи у граду Тианџину, удаљеном неких двадесетак киломе-тара од Пекинга. Јумеи са-да има дванаест година и иде у први разред кинеске средње школе. Има већ своје животно гесло — и-зненађујуће озбиљно за једно дете: „Нека слепи прогледају, одузети прохо-дају и нек сви људи буду здрави“. Одакле малој Ју-меи таква мисао?

Када је пошла у школу, у њеном разреду нашла се и Ксу Јинг, девојчица која је седела у колицима за парализоване. Ксу је као беба прележала церебрал-ну парализу и никада није могла да хода. Јумеи се потресла и сажалила на девојницу тужних очију која је чезнула за дру-штвом. Ускоро су њих две постале нераздвојне друга-рице.

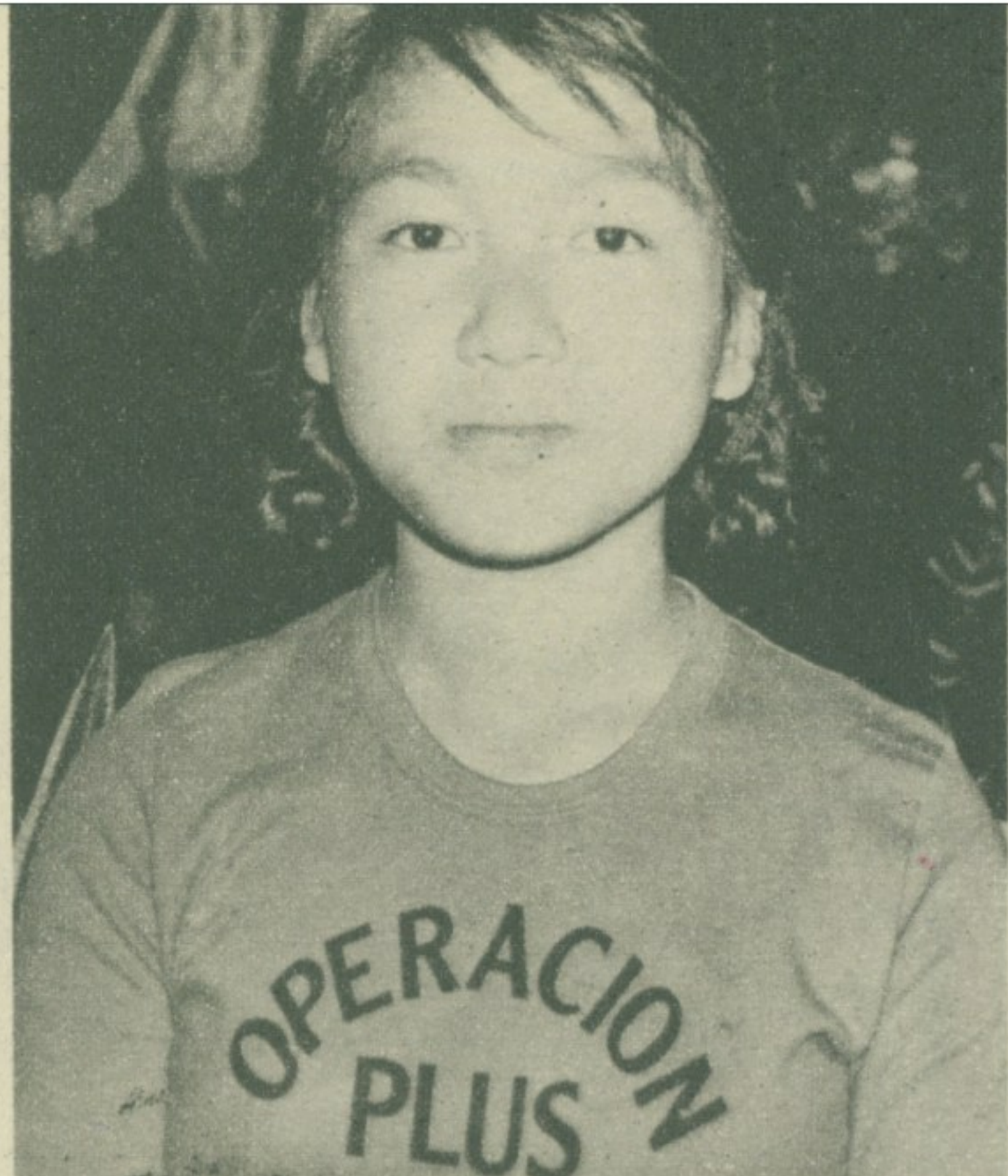
Свакога дана на путу за школу Јумеи је свраћала по Ксу. Гурала је њена колица до разреда, а после часова натраг. Заједно су училе и писале задатке, а кад је требало набавити књигу из библиотеке или изјавити нешто од школског прибора — Ксу није мора-

Кад одрасте, Јумеи жели да постане лекар. Није те-шко погодити зашто.

ла да брине како ће: Јумеи никад није заборављала да то учини. А кад би Ксу остала сама код куће, у време кад су родитељи на послу, Јумеи је долазила да јој принесе ручак, да опере судове, да набави површито из дућана...

Понекад је Ксу бивала замишљена и тужна. Али Јумеи није допуштала да то потраје. Измишљала би сашта да засмеје Ксу, или би је храбрила говорећи јој да има много људи који још теже живе и таквих који су прошли кроз страшне муке. Окупљала је и другу децу да се играју и друже са непокретном Ксу.

Једног дана прошле го-дине када је Јумеи као и обично дошла по Ксу да

иде у школу, затекла је у кући неочекивану ситуаци-ју.

НЕСРЕЋАН ПАД

Колица су се била пок-варила. Ксу је седела у со-би смркнута лица. Али, Ју-меи је пао камен са срца: видећи другарицу онако нерасположену, помислила је да се догодило нешто много горе. За ово има ре-шења!

Срчана Јумеи помогла је Ксу да јој се попне на леђа и тако ју је носила све до школе. Кад су часови били завршени, спустила се ки-ша. Јумеи је знала да је Ксу нежног здравља, па јој је својим мантилијем по-крила главу и рамена. Опет ју је понела и храбро по-журила да што пре донесе девојчицу кући. Али, зем-љани пут којим је ишла раскалао се од плуска и у једном тренутку Јумеи се оклизнула. Пале су. Јумеи више није могла да стане на једну ногу, осећала је страшан бол... Али, шта са Ксу? Стисла је зубе и теш-ком муком успела да дову-че претежак терет до куће Јингових. После тога је отишла у амбуланту.

Јумеин палац је био уга-нут и натекао. Превили су јој га и рекли да пази како хода.

Сутрадан је Јумеи први пут отишла сама у школу. Међутим, у разреду није било Ксу! Јумеи се сместа окренула и пошла натраг. Знала је да девојчицу нико није могао да донесе, а ко-лица, значи, још нису била поправљена. Журила је па-зећи да не стаје на онај палац. Важније од свега било је, мислила је, да Ксу не буде тужна, а дан ће јој бити страшно дуг и пуст ако не дође у школу. Пого-тово по том тмурном вре-мену. Кад је стигла код Ксу, показало се да су све њене претпоставке биле та-чне: никога није било да је донесе у школу.

Јумеи ништа није хтела да каже својој другарици о

уганутом палцу. Као и претходног дана помогла јој је да јој се ухвати за леђа и, нешто спорије до-душе, донела је до школе. Закасниле су. Међутим, то не само да нико није заме-рио, него су се и наставни-ци и деца обрадовали и за-дивили кад су се појавиле на вратима учионице.

НАНО ЈЕСТИ ВИЉУШНОМ?

Када је дошла у Југосла-вију, Јумеи се нашла у све-ту који је не само веома далеко од њене земље него јој толико друкчији и нео-бичан по свему. Први пут у свом животу она је видела кашику и виљушку. И не само видела: сада је треба-ло њима се служити, уместо штапића са којима је тако спретна... Ипак, ничим ни-је показала збуњеност. Са-мо је мало оклевала, добро погледавши својим бистрим очима како то други раде. Онда је узела виљушку и као да је целог живота та-ко јела, принела први за-логат тим металним оруђем.

Други пут се збунила за време ручка у „Личкој ку-ћи“ на Плитвицама. Збу-њеност, додуше, опет ничим није показала. Али, седела је испред тањира са печењем и само гледала ис-пред себе. Нама, одраслим, синило је да Јумеи можда не уме да исече месо, а ни друга мања деца нису била баш спретна у томе. Тако смо им то ми урадили, на опште задовољство, и ру-чак је даље протекао весе-ло.

Видела сам Јумеи поново у Београду, када су се мали јунаци вратили са крста-рења Јадраном. И даље се само смешила (језик се, ипак, не учи тако брзо), али се није одвајала од мале Ливњанке Валерине Никшић. Њих две су на овом путовању постале неразд-војне, а споразумевале су се погледима који су — са-мо за њих две — били пуни значења.

Мирјана Крстуловић

РУЧАК БЕЗ ХЛЕБА И СОЛИ

Када се скину с ватре, јапанска јела су безбојна и безукусна. Али тада на сцену ступају многобројни зачини који потпуно измене изглед и укус хране.

СВЕ ЈЕ НАОПАЧНЕ

Јапански возачи, као и Британци, возе левом страном пута, али то није и једино што, за нашу схватања, раде „наопако“. Када Јапанац хоће нешто да изброји на прсте, он не стегне прво шаку па одваја прст по прст, као ми, него савија прст по прст и шака му је стегнута тек када дође до броја пет. Када мајка зове дете и даје му руком знак да дође, то испада нешто слично махању када се растајемо од некога, тако да Јапанац, служећи се само мимиком, никада не би могао да дозове неког из Европе.

Док ми уживамо у суну у подне, Јапанци не могу да замисле dorучак без топле јухе. Јапанци пишу

одозго надоле, а редови им се ређају здесна налево, док насловна страна јапанске књиге или новина увек дође на оном месту где је наша задња. Захваљујући топлој клими Јапанци највише уживају у ономе од чега ми страхујемо — промаји, а мајка малог Јапанчета ће му и по највећој зими оставити босе ноге иако му на главу ставља капу и облачи бунду.

У последње време појавили су се чланци неких антрополога који тврде да Јапанци имају центре у мозгу за извесне делатности на потпуно супротној страни од других људи, али ће бити највероватније да за велики број наопаких ствари ипак могу да „захвале“ само дугогодишњој изолацији од осталог света.

Јапанац не може да замисли оброк без бочице шоју: сипа га на месо, преко рибе, пиринча, у салату, па и супу.

Када Јапанац седне за сто код куће или у ресторану, погледом прво потражи бочицу са тамнопрвеном течношћу. То је шоју, на Западу познатији као „соја сос“. Шоју се, као што њено заједничко име каже, прави од соје и обавезан је зачин готово сваког јапанског јела.

У класичној јапанској кухињи домаћица много не кува. Риба танко исечена, често се једе потпуно пресна, остала јела се справљају само лаким прокувавањем и без додавања зачина док се јело налази на ватри. Тако већина јапанских јела има веома благ укус који се појачава додавањем многих зачина. Од њих је, без сумње, шоју најпопуларнији.

Шоју је, као и много шта што срећемо у Јапану стигао у ову земљу из древне Кине. Заједно са примамљивом будистичке вере становници јапанских острва су пре много векова били приморани и да промене начин исхране. Животињско месо је готово сасвим забрањено,

а обичаји су налагали да се једе риба и сви други производи мора, што је, срећом, више одговарало природној средини. Наиме, Јапанци су на данашњу територију стигли

изма пшенице од чега се справља каша која се налива сланим раствором, додају се квасац и нека специјална бактерија. Та смеша названа „кохи“ остави се да преври и за-

лико тржиште за шоју је и Бразил где преко милион потомака јапанских исељеника који су трбухом за крухом (читај пиринчом) кренули чак у Јужну Америку.

Густу слаткасто-слану течност шоју можете додати скоро сваком јелу, а то лагано откривају и „не-Јапанци“ који су се са шоју прво упознали у многобројним кинеским ресторанима. За Јапанаца је (када нема ничег другог) довољно да на сто изнесе у води скувани пиринч и прелије га са неколико капи шоју. То за њега у оскудним данима представља исто што је за наше сиромашне претко био залагај хлеба и соли. Сваки Јапанац, према неким статистикама, заједно са осталим намирницама, конзумира преко десет литара шоју годишње, јер шоју се додаје и супи, меша се са зејтином и када се пржи месо, а већ салата, уз сирће, мора да се прелије и са мало шоју.

Д. Миленковић

ДОЖИВЕЛИ СТОТУ

Јапанци живе све дуже и већ су избили на врх светске листе дуговечних. Просек људског века у овој земљи већ је достигао 74,46 година, док за, по правилу дуговечније жене, он износи 78,89 година. Али не само по просеку, већ и по броју стогодишњака, Јапан се нашао у светском врху. Јапанско Министарство здравља недавно је саопштило да на јапанским острвима живи ни мање ни више него 1072 становника који су превазишли стоту. Од њих 370 су жене и 202 муш-

карца, али најстарији је ипак мушкарац.

Чика Шигеџио Изуми, који је већ ушао у Гинисову књигу рекорда, напунио је у јуну ове године 116. На малом острву Токуношима на југу Јапана стари Шигеџио је наздравео рођацима и пријатељима чашом сакеа и крепким тласом им препоручио да „не брину сувише и не претерују ни у чему, чак ни у раду“. Изгледа да су по правилу, веома вредни Јапанци већ усвојили овај савет, јер, док су пре двадесетак година у земљи била само 153 стогодишњака, њихов број се ето, већ више него

преко Корејског полуострва са простора данашње Монголије и собом донели навике које нису одговарале новој средини. Рецимо, на острвима опкољеним океаном и морима животиње су биле ретке. Заједно с другим навикама — од Кинеза је примљен и шоју. И док је у Кини справљан искључиво од зрна сојиног пасуља, Јапанци, по природи радознали, потражили су начин који ће више одговарати њиховом укусу. Тако се пре отприлике четири века дошло до начина на који се и дан-дanas справља шоју у Јапану.

Зрна соје кувају се и мешају са прженим зрн-

сити утљен-диоксидом и после загревања на 70 до 80°C добије оно што се зове шоју. Цео тај процес не траје ни мање ни више него пуних седам месеци и обавља се у великим фабрикама с дуготрајном традицијом.

„Киккоман“ једна од најстаријих фирми шоју, основана још 1630. године, данас има фабрике и у СР Немачкој и Америци. Јер, шоју је нешто без чега Јапанац не може ниједан дан, а јапанска економска експанзија, све већи број њихових трговинских, дипломатских и других представништава, довео је до повећања броја Јапанаца који повремено бораве у готово свим земљама света. Ве-

килограма. Док за шампионе у џудоу и каратеу зна само мањи број познавалаца, најбољи играчи безбола и борци сумоа уживају славу већу од оне коју холивудске филмске звезде имају у Америци.

х х х

Иако је свугде у свету већ давно престала ручна производња папира, у Јапану је то и даље обична ствар. Порозни папир назван „тецуки ваши“, или обично „ваши“, производе ручно и стотинама година неизмењеним поступком, већ ретки мајстори. Овај папир употребљава се у калиграфији, сликању на класични начин, при прављењу традиционалних

играчака и за паковање поклона.

х х х

Сваког првог септембра, већ више од педесет година, милиони Јапанаца учествују у вежбама спасавања за злунај земљотреса. Ове вежбе се одржавају на дан кад је токијски регион 1923. године погодио катастрофални земљотрес који је однео преко сто хиљада живота. Пошто се на немирном јапанском тлу годишње забележи на хиљаде мањих потреса, Јапанци живе у сталном страху од поновног великог потреса који би, у сада већ десетомилеонском градоу, однео још више жртава.

Налешнице за флаше са шоју које фабрика „Киккоман“ извози у Шпанију, Хонг-Конг, СР Немачку, Мексико, Аустралију, Индонезију, Велику Британију и Шведску.

БЕЗБОЛ НА ПРВОМ МЕСТУ

Насупрот општем веровању које влада у Европи, у Јапану најпопуларнији спортови нису џудо и карате иако се у школи као део физкултуре упражњавају ове борилачке вештине: Јапанци ипак више времена проведу у игрању и гледању безбола. Други на листи популарности после безбола је сумо, древна вештина рвања у којој борци понекад имају и преко сто педесет

СПАС — БЕЗБОЛАН И БРЗ

Кенет Тејлор, четрдесет деветогодишњи металац из Шефилда у Великој Британији осетио је прошлог децембра изненадан оштар бол у бутини. Бол се брзо пренео на целу ногу а после неколико дана Тејлор више није могао да се креће чак ни уз помоћ штапа. Одвезли су га у Општу шифилдску северну болницу где је, на његову срећу, доктор Дејвид Камберленд радио на усавањању но-

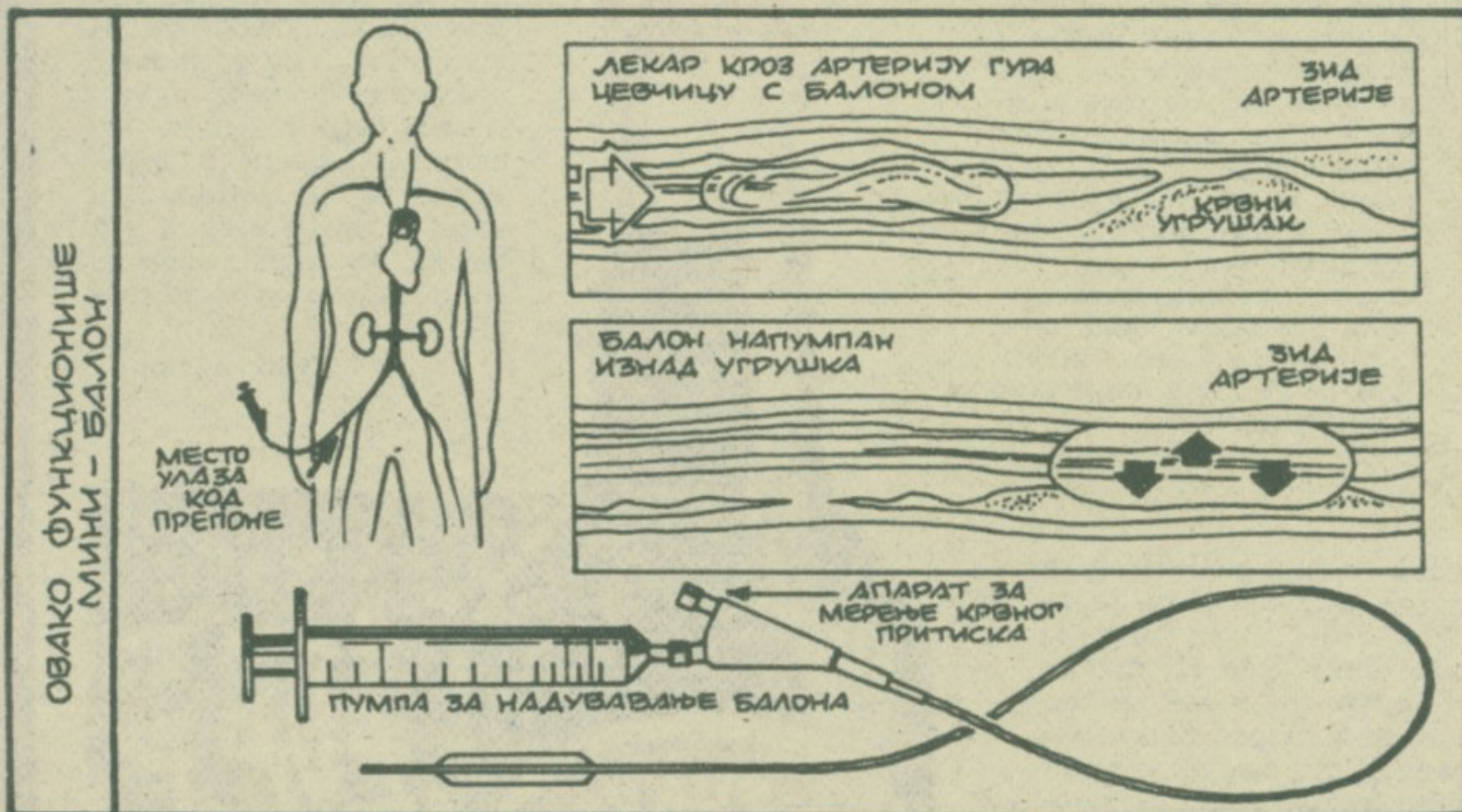
завршио, као да је кроз утрнулу ногу почела да ми струји топла вода. То се вероватно враћала крв.

Одмах следећег дана Тејлор је могао да хода, а три дана касније отпуштен је кући — у нормалан живот. Дуван је оставио не само он већ и његов син и два пријатеља.

Доктор Дејвид Камберленд је први у Великој Британији почео да отклања угрушке крви са зидава артерија помоћу

рацији прво се иглом пробуши артерија, обично око препоне, и у њу увуче нарочита жица на којој је пластична цевчица с балоном. Потом се жица извлачи и цев помера до жељеног места, чак и до срца ако је неопходно.

Кад се балон нађе код угрушка у артерији, лекар га надува уз помоћ мале пумпе, сличне шприцу, причвршћене на крају пластичне цевчице. Балон тако притиском растерује

вог хируршког захвата код извесних случајева поремећаја циркулације крви.

Доктор је лако поставио дијагнозу: крвни угрушак (тромб) у артерији ноге код препоне. Наредио је пацијенту да одмах прекине с пушењем — две кутије цигарета дневно, због чега је и дошло до стварања угрушка — и оперисао га марта 1981.

— Одмах сам осетио промену — рекао је Тејлор. — Чим је доктор

балона и досад је очистио тромбове из крвних судова шездесет ногу, дванаест срца и шест бубрега. Операција балоном је данас општеприхваћена и обећава да на хиљаде људи који пате од срца и разних проблема, у вези с циркулацијом, ослободи беде.

Балони су различите дужине, за „чишћење“ ножне артерије око два и по центиметра, а пречник им је, кад су надувани, око осам милиметара. При опе-

згужану крв прионулу на зид артерије. Чим се захват изведе, апарат показује смањен крвни притисак пацијента.

Захват балоном обавља се уз локалну анестезију, безболан је, у многим случајевима савршено замењује класичну операцију, а више подсећа на вађење крви из вене. Захват балоном није применљив у свим случајевима зачепљења крвних судова. Одлуку доноси, наравно, ле-

И ЉУДИ
ОДГОВОРНИХ
И ОПАСНИХ
ПРОФЕСИЈА,
КАО ШТО СУ
ШОФЕРИ ТЕШНИХ
НАМИОНА,
ВОЗАЧИ
СУПЕРБРЗИХ
ВОЗОВА
И ПИЛОТИ,
ПОСЛЕ НОВОГ
НАЧИНА
ОПЕРИСАЊА
КРВНИХ СУДОВА
ВРАЋЕНИ СУ
У ЖИВОТ —
И НА
СТАРИ ПОСАО.

КАД У ОПЕРИ КРЕНЕ НАОПАКО

У КОЛИКО ИДЕ СЛЕДЕКИ ЛАБУД?

Збуњени уметник бацио је поглед преко рамена и схватио — његова вештачка грба склизнула је надоле... Риголето више није био грбавац, већ нека смешна сподоба са огромном задњицом...

Упркос урнебесном смеху публике, јадник је отпевао арију до краја и на ивици суза и нервног слома побегао са бине.

„Несрећа“ поменутог оперског певача није ни прва ни последња те врсте. У недавно објавље-

ном делу „Велики оперски гафови“ Енглез Хју Викарс наводи незгоде које су снашле извођаче на даскама великих и малих оперских кућа широм света.

ЛИЛИ И ПЛАШЉИВО МАГАРЕ

У једној сцени „Кавалерије рустикана“ у Сан Франциску, рецимо, Лили Понс је требало да се по-

ТРЕБАЛО ЈЕ ДА ТО БУДЕ НАЈПОТРЕСНИЈА СЦЕНА У „РИГОЛЕТУ“. ЗАШТО ЈЕ ОНДА ПАРИСНА ПУБЛИНА ВРИШТАЛА ОД СМЕХА ДОН ЈЕ БАРИТОН ПЕВАО СВОЈУ ТУЖНУ ДЕОНИЦУ?...

јави на сцени у двоколицу коју вуче магарац. Прво је ангажовано право правца магаре, а онда су магаре опремили сламнатим шепиrom на

отворима за подугачке уши.

Подрхтавање тла је у Сан Франциску често, али ко је могао да претпостави да ће се један

такав слабији земљотрес догодити управо у тренутку када Лили и магаре изађу на сцену?

Животиња се на смрт испрепадала, фркнула, поскочила и дала се у безглаву трку по бини. Јадна Лили Понс је савим неуметнички испала из двоколице, а да хаос буде потпунији, неколико тренутака касније на бину је падао и целокупан декор.

У следећој представи и Лили и двоколица су још били ту, али је магаре замењено мање плашљивим сабратором.

До данас се не зна како је један овчарски пас ушао у оперу у енглеском граду Борнамуту и успео да нађе пут до сцене а да га нико не заустави.

Било како било, пас је утрчао на бину усред опере „Кармен“. Мање редовни посетиоци по-

кар и она зависи од различитих околности.

Угрушак крви у виду неке од сићушних срчаних артерија често изазива ангину пекторис и манифестује се снажним болом у грудима. Овакво стање може да доведе до тешког срчаног напада и заврши се смрћу. У таквим случајевима операција балоном је веома поуздано решење.

Балон је ефикасан и за отчајане артерије у нози које не могу да се оперишу ни на један други начин, као и за интервенције код особа које не би издржале операцију са сечењем, дубоком наркозом, великим губитком крви и сличним. Метод балоном показао се као успешан у двадесет одсто случајева, а проценат компликација или смрти неупоредиво је мањи него код уобичајених хируршких интервенција.

Уклањање тромбова методом балона први у свету почео је да ради швајцарски доктор Андреас Груенциг. Његову технику прихватили су и неки други лекари, али нису постигали задовољавајуће резултате. До прекрета је дошло када је др Груенциг често при интервенцијама уместо гуменог — који није престајао да се шири, па је изазивао прскање артерије — употребио балон од полиетилена, крут и стабилног пречника.

— У Сједињеним Америчким Државама извршено је на хиљаде операција балоном, много више него код нас — каже доктор Дејвид Камберленд. — Овим начином оперисани су од срчаних и циркулационих обољења и шофери камиона, возачи супер-брзих возова и пилоти и наставили су да се баве истим послом. Не знам колико је то мудро, али очигледно показује да је метод благотворан.

З. П.

У ЛОНЦУ И КАРИКАТУРИ

ЛУКИНЕ ОЧИ

Једне хладне новембарске ноћи године 1842. у Бечу је рођена Паулика Лука. За многе од нас име је непознато, али пре стотину година Паулика Лука је на многим оперским сценама широм света побрала небројене дуготрајне аплаузе. Своје прве успехе постигла је на сцени Краљевске државне опере у Берлину, где јој је учитељ био славни Ђакомо Мајербер. Певала је у свим познатим оперским кућама света, у Бечу, Лондону, Петрограду, Паризу а велики успех је постигла у Америци. Ондашња штампа је била преплављена чланцима о њеном певању, тако да је једном приликом један критичар написао и ово: „Своје уметничке успехе не дугује госпођа Лука толико свом гласу или својој техници певања, него својој оригиналности и чарима читаве своје појаве која је сваког опчинила. То су особине које многим њеним улогама дају посебну вредност. „Један од ватрених обожаваца Паулике био је и шеф кухиње чувеног берлинског ресторана „Кемпински“. У знак захвалности што му је било допуштено да се налази у њеној близини,

шеф кухиње је „компоновао“ један деликатес од млевеног меса (татар бифтек), кавијара и шкољки. Овом врхунском достигнућу кулинарства дао је име „Лукине очи“. За овај специјалитет потребно нам је: 1 кришке хлеба за тостер, 250 грама млевеног меса (говеђи бифтек), 2 жуманца, 1 мала главица лука, бибер, со, ворчестер сос (или љути сенф), теглица црног кавијара и четири шкољке (уместо острига може се користити и месо

од дагњи). У тостеру испечемо четири комада хлеба. Самлевено месо помешамо са жуманцетом и ситно исецканим луком па све зачинимо бибером, сољу и ворчестер сосом. Сваки комад тоста намажемо центиметар дебелим припремљеним месом а на то стављамо кавијар и месо од шкољке и тако да добијемо изглед ока са обрвом! Овако припремљен деликатес сервира се као предјело или, у посебним приликама, као свечан доручак.

3775 ПОЉУБАЦА

Свет је добио новог светског првака у љубљењу. Двадесет трогодишњи продавац аутомобила из Тускалуза у америчкој држави Алабами Фред Остин успео је да пољуби 3.775 жена за осам сати. Где их нађе? У самоуслугу...

ЗАУВЕК ЗАЈЕДНО

Близнакиње Флоренс и Маргарет Нидлем рођене су у размаку од два сата пре 87 година. У петнаестој су се обе запослиле као телефонисткиње у истој фирми у граду Кордилији у Џорџији и пензионисале истог дана четрдесет година касније. Априла ове године умрла је прво Маргарет, два сата касније, Флоренс.

мислили су како је олињали овчар део представе, остале је његова појава силно увеселила, а извођачи су се правили да је све у најбољем реду... све док уљез није угледао диригентову палицу...

Мора бити да овчар ипак није био обична луталица јер је као опчињен стао чекајући да му се „штап“ добади... Кад му после неколико тренутака узалудног ишчекивања диригент није добадио палицу, овчарски пас се дао у лавез...

Смирио се тек пошто је изнервиран диригент дао знак да се завеса спусти.

ПРГАВА ПРИМАДОНА

Неке оперске певаче је тешко збунити. Лауриц Мелкиор се, на пример, одлично снашао када је у последњем чину „Лоенгри

на“ чамац у облику лабу-да у који је требало да се попне, извучен са бине пре него што је он стигао да закорачи у њега.

Сналажљиви Мелкиор се окренуо публици и гласом човека коме је тик испред носа побегао аутобус, упитао:

— У колико сати креће следећи лабуд?

Једном познатом уметнику никаква сналажљивост овог света није могла да помогне у незгоди која га је снашла усред извођења „Ромеа и Јулије“ у миланској „Скали“.

У једној сцени певач се појављивао на коњу који стоји на обртном делу бине. Механизам се покварио и животиња и човек су почели да се крећу све брже и брже... Коњ је одбачен у један угао, а несрећни Ромео обрео се на задњици у сред помахнитале бине. Изгледало је и тужно и

смешно у роју вештачких снежних пахуљица које су падале, падале...

Не замерај се техничком особљу, лекција је коју је једна позната певачица научила за сва времена. Пргава примadona се на крају „Тоске“ у њујоршком „Метрополитену“ по сценарију бацила са зида тврђаве с тим што драматични финале по уметнику обично није био ни најмање опасан јер је падала равно на наслагане „душке“ скривене иза кулиса.

Једне вечери публика је заустављена даха гледала како Тоска после скока одскакује у ваздух и поново пада равно петнаест пута пре него што је завеса спуштена. Осветољубиви сценски радници су душке заменили трамбулином!

М. И.

БОКЕЉСКИ ПОМОРЦИ:
МАТИЈА ЗМАЈЕВИЋ

ПОСТАЈЕ

БЕГУНАЦ АДМИРАЛ

ЗАДРЖАО МЕ ЈЕ ВИШЕ ОД ДВА САТА И
ЗАДАВАО МИ ТЕШНЕ ПРОБЛЕМЕ ДА ТЕЖИХ
НИЈЕ МОГЛО БИТИ, НАНО ИЗ НАУТИКЕ ТАКО
ИЗ ВОЈНИЧКЕ ЗНАНОСТИ — ПИСАО ЈЕ ОД-
БЕГЛИ ПЕРАШТАНИН СВОМ БРАТУ ПОСЛЕ
ПРИЈЕМА КОД ПЕТРА ВЕЛИКОГ.

Пераст је тог 6. маја 1709. године доживео драму која је умногоме изменила живот многих његових утицајних грађана. У завери је убијен Вицко Бујовић, перашки градски и поморски капетан, победник на далеко чувеног двобоја са херцеговским капетаном Османом. Мотив је био прилично нејасан.

Истина, и Дубровчани су му радили о глави јер је одважни поморац ометао њихову слободну трговину и наносио им велике штете. Узалудно су протестовали код млетачких власти, па је дубровачки Сенат 4. октобра 1699. на тајној седници осудио Вицка Бујовића на смрт вешањем. Пошто им овај, нормално, није хтео доћи на ногу, понудили су 600 златних млетачких цекина награде оном ко га убије. Ни то није било све: сви они који помогну у извршавању казне над Вицком Бујовићем, стајало је у закључку са тајне седнице, а раније су били осуђени судском пресудом, биће одмах помиловани, а њихов ће вођа добити доживотно издржавање од 12 проца дневно. Извесно је пак да Перашћани са овим нису имали никакве везе.

Било како било, Вицко је страдао у свом Перасту у једној градској улици. Завереници, њих тринаест, инсценирали су свађу са његовим братом Крстом, пише савременик Марко Мартиновић, а њему је у помоћ дотрчао прослављени јунак са исуканим мачем. И док су летеле тешке увреде, Вицку се неопажено прикрао судија Штукановић и боджом му „задао ударац. Овај се без гласа сручио на земљу“. Једна легенда, међутим, каже да су убиству кумовале две жене које су разапеле конопац преко кога је, повлачећи се пред бројно надмоћнијим уротницима, пао Вицко Бујовић...

ПОТЕРНИЦА

Па какав су то утицај на живот Матије Змајевића имали завера и убиство кнеза Вицка Бујовића. Више него пресудан!

Тадашњи општински

прокуратор Матија Змајевић је био члан завере коју је, највероватније, поред осталих, инспирирао и његов брат Вицко Змајевић, надбискуп барски који је у то време такође живео у Перасту одакле је управљао својом надбискупијом.

Гнев млетачких власти због убиства човека који је дуго и успешно штитио њихове интересе на овом подручју био је велик. Одмах је расписана потерница: Млетчани су понудили 2000 талира онеме или онима који их ухвате на територији Млетачке Републике, а 3000 ко их ухвати изван и доведе у Пераст на суђење. Награда никад ником није исплаћена јер су се завереници на време склонили у Дубровник. Истина, сва покретна и непокретна имовина им је конфискована а у Перасту је запаљена кућа завереника Мате Николића који их је једно време крио иза својих зидова.

У моћном Дубровнику двадесет осмогодишњи Матија Змајевић се осећао прилично немоћно: увек у покрету и некој акцији, овде је био принуђен да мирује увек на оку дубровачким властима, да са утарђења чежњиво посматра пучину, а брига о породици која је остала у Перасту није му дозвољавала ноћу ни ока да склопи...

У тим нimalо лаким тренуцима већ искусан капетан, свршени ученик најстарије поморске школе на нашој обали (Пераст је већ 1512. имао 60 бродова којима су заповедали капетани, ученици ове поморске школе) са сетом се сећао пријатеља породице Змајевић, кнеза Петра Толстоја, опуномоћеног изасланика руског цара Петра Великог чији дневник о посети Боки представља први руски помен о нашим крајевима. Наиме, Толстој је извесно време боравио у Перасту у посети седамнаесторици питомаца које је Петар Велики послао да изуче поморске вештине и био чест гост у

кући Змајевића. Сада је био руски посланик у Цариграду...

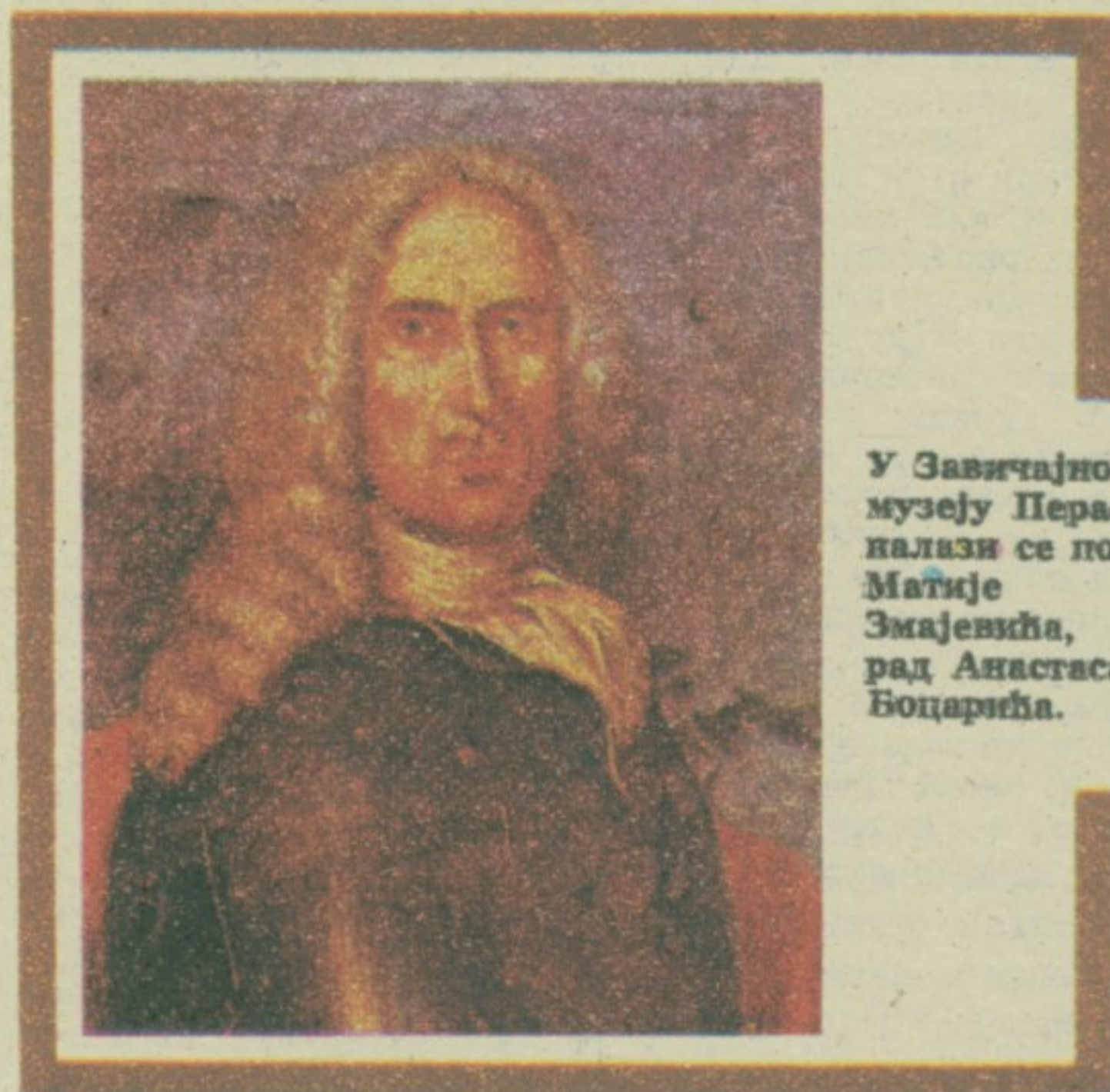
ЦАРСКА ПРОВЕРА

Матија Змајевић се није много двоумио, укрцао се на прву галију која је пловила ка граду на Босфору и ускоро се обрео у одајама опуномоћеног руског посланика на Порти кнеза Петра Толстоја. Сустрет је био више него срдчан, Толстој га је без много формалности примио у службу у чину капетана. Али Змајевићу изгледа није било суђено да мирно поживи.

Године 1711. избио је руско-турски рат и Турци су, без много дипломатског обзира, заточили и Толстоја и његовог штићеника. Матија Змајевић је месецима чамео иза решетака тврђаве-казамата Седам кула, на малоазјској обали Босфора и „зарадио“ тешку астму. Но, показало се да вешти и промућурни руски посланик није губио време док је службовао у Цариграду: успео је да преко веза скупи новац и подмити стражаре. Бекство обавијено тајном, као усталом и многи детаљи Змајевићевог узбудљивог живота, коначно су га одвели у Русију, са Толстојевом препоруком Петру Великом.

Пут пун опасности за тренутак га је зауставио у Петроварадину, у тврђави где је у карантину одлежао пуних четрдесет дана. Преко „царствујушчеје Вијене“ коначно је доспео пред ноге Петра Великог који се у Карловим Варима налазио на лечењу.

„Напокон, био сам припуштен на испит код самог владара. Признајем да је он веома верзиран у поморској вештини. Задржао ме је више од два сата, задавао ми је тако тешке проблеме да није могло бити тежих, како из наутике, тако из војничке знаности. Најзад, на његово пријатно изне-

У Завичајном музеју Пераста налази се портрет Матије Змајевића, рад Анастаса Боцарића.

нађење и на моју част, све је срећно успело, па сам после испита упућен првом министру преувишеном Галошину, да бих одавде био упућен на флоту у Петроград и да ми тамо буде поверен брод до његовог доласка у исту флоту, дајући ми овлашћење да изаберам брод по својој вољи...“ пише задовољни Змајевић свом брату Вицку.

Није ни чудо што је Петар I био задовољан испитаником јер је управо беснео северни рат између Русије и Шведске за превласт на Балтику и земљама око њега: руском императору био је неопходан сваки добар поморац. Усталом, тада су главну улогу у руској морнарици имали странци, проверени поморци и градитељи бродова.

ГРОЗНИЧАВЕ ПРИПРЕМЕ

С обзиром да је дуго служио на бокелским једрењацима под заставом Венеције, Змајевић је одмах именовао за капетана првог ранга са месечном платом од 30 рубаља. Некадашњи ученик поморске школе у Пера-

сту брзо је напредовао те је већ наредно, 1713, проишведен у чин капетана комодора и одликован златном медаљом.

После пораза своје копнене војске код Полтаве, јуна 1709. Густав XII је у немилосрдном северном рату против Петра I све карте бацао на своју изузетно јаку флоту. Насупрот њима руска балтичка флота тек се стварала мада је Петар Велики све чинио да би је оспособио за пресудну битку која је предстојала.

„Дана 25. јула (5. августа) 1714. била је недеља после подне“, пише у извештају Петра I, „изненада се са мора чула јака паљба. С осматрачке станице известили су адмирала Апраксина да је паљба потицала са непријатељских бродова и да је шведски адмирал Лиље са 14 једрењака испловио на море...“ Швеђани су кренули у одлучну битку за Балтик. Заправо, чекали су да свог противника навуку у воде финског полуострва Гангута, где су распоредили главнину својих снага.

Тих дана нова престоница руског царства Пе-

да не опораве као светска поморска сила, а сан Петра Великог коначно је постао јава — Русија је постала неприкосновени господар Балтика...

ПРЕСУДА ЈЕ ГЛАСИЛА: СМРТ

Из преписке Матије Змајевића са родбином у Перасту да се закључити да је перашки изгнаник својом храброшћу спасао живот Петру Великом (истина, није поуздано где и када!). О томе, кажу упућени, сведочи и велика руска светоандрејска застава коју му је, у знак дубоке захвалности, поклонили император а која се данас чува у Поморском музеју у Перасту.

Мада обрван тешком болешћу — астма га је све чешће мучила — Матија Змајевић није знао ни предах после битке код Гангута. Пловидба, окршаји са још живим Швећанима, ангажовања на грађењу ратних бродова доноси му утлед и признање. Ипак, 1716. правдајући се болешћу прегле је молбу за оставку, али Петар I није дао сагласност. Изгледа да је и цар осетио да његовог поданика више боли неизвесност око судбине породице у далеком Перасту, а и носталгија за завичајем, па је исте године млетачком дужду упутио поруку са молбом да се породици Матије Змајевића врати сва покретна и непокретна имовина која им је конфискована после његовог бекства из Пераста. Дужд се потрудио да врло брзо удовољи молби моћног императора.

Пет година касније, 1721. Матија Змајевић је произведен у чин адмирала, али убрзо, смрћу Катарине I и доласком на престо Петра II, почињу невоље, интриге и подметачине. Његови потчињени, очигледно завидни на престиж који је један „странац“ имао у њиховој земљи, оптужили су га 1728. за „коришћење државног новца, материјала и људи“. Пресуда је гласила: смрт!

Међутим, руски двор је у последњем тренутку схватио да је то ипак престога казна: Матија Змајевић је помилован, депримиран у чин вице-адмирала и одређен за командира далеке астраханске луке. Поред осталог, да би подмирио „оно што је узео“, морао је да плати трошку казну — 4690 рубаља, право богатство. Ни у Астрахану га нису дуго задржали, исте године је упућен у Тавров за плавниог команданта луке.

Ту је 1735. и завршена одисеја поморца из Пераста. Сахрањен је у Католичкој цркви у Москви али му проб није сачуван. Име и дело јесу.

П. Милатовић

тербург лично је на копнине, а пристаниште на саће: све што се кретало кретало се према њему и од њега. Чинило се да вода залива кључа од силног бродовља. Руси су грозничаво обављали последње припреме пре боја који је, бар на мору, значио за њих бити или не бити.

Коначно, адмиралис (врховни адмирал) Апраксин је добио заповест од Петра Великог да крене у сусрет Швећанима. Петнаест хиљада људи на 99 галија усмерило је правце према нестрпљивим поданицима Густава XII.

СУЛУДА ИДЕЈА

Савршено миран, мада му у току претходне ноћи астма није дала ни ока да склопи, Змајевић је на свом броду команданта флоте галија последњи пут проверавао борбену готовост својих људи и оруђа. Галије су, већ је

то раније утврдио, биле приправне на сва искушења мора. Перашки властелин морао је да оправда поверење и цара и Апраксина који су га поставили уместо недавно преминулог адмирала Јована Боциса, такође нашег човека, из Далмације.

Међутим, Швећани су вештим и потпуно неочекиваним маневром опколили знатан део снага адмиралиса Апраксина. Фантастична упорност и ретко виђена вештина у распоређивању својих снага Матије Змајевића онемогућили су Швећане да своју замисао уништења непријатеља спроведу како су замислили. Са знавши за тежак положај својих снага, на бојно поље стигао је и Петар Велики.

Еполете највиших руских поморских официра пресијавале су се на светлости лампи, све до зоре. Саветовање о даљем вођењу битке, посебно о спасавању галија блоки-

раних у заливу Твереминде, није понудило неко изгледније решење за спас. И кад су сви већ изгубили наду да се те ноћи може донети пресудна одлука, за реч се јавио Матија Змајевић.

— Господо, мислим да можемо да се извучемо и да непријатеља изненадимо а тиме, надам се, и коначно потучемо. Треба да...

Кад су чули „странчеве“ речи, великодостојници су се у чуду згледали не верујући да он то говори „озбиљно“. Међутим, на крају су се ипак сложили да је предлог замишљив, и, што је најважније, да ће Швећани бити изненађени а то значи и неприпремљени за одбрану. За то време ће главнина снага кренути у напад и тиме непријатељу скренути пажњу.

Врло брзо 23 галије Матије Змајевића биле су спремне на пловидбу копном, преко превлаке широке 2500 метара, до

вода фјорда Рилкас. На овако „сулуду“ замисао Змајевић је, по свој прилици, дошао сетивши се случаја кад су сењски ускоци, такође блокирани у једном заливу, успели да умакну Турцима пребацивши своје бродовље копном до обликнег затона. За тај несвакидашњи подухват искористили су балване премазане машћу да би терет боље клизио и тако бродове одвукли у сигурност.

Змајевић, међутим, није имао среће да своју замисао оствари до краја јер су Швећани, несвесно или их је неко обавестио, послати јаке снаге у фјорд Рилкас. Али, тај маневар је утицао на исход битке. Апраксинске снаге сад су биле ослобођене притиска и успешно су се пробиле до Рилкаса где су, уз обилату помоћ Змајевићевих галија, уништиле ескадру контра-адмирала Ернстелда. Ускоро је битка код Гангута добила свој епилог: Швећани/су до ногу потучени да се више ника-

У 18. веку на Рим су се сјуриле реке археолога — аматера. Копало се навелико широм града, а сваки од тих занесењака чврсто је веровао да је на трагу баснословном благу...

КО ТО КОПА ИСПОД РИМА?

ГОСПОДИНА

Прелепи славо-
лук Сребрнара
није једини
споменик веч-
ног града који
замало није
страдао због
легенде о благу
закопаном
испод његових
темеља.

Године 1864. извесни господин по презиме-
ну Теста (на итали-
јанском testa — глава, с
тим што се од поменуте и-
менице изводи придев
прилично незгодног значе-
ња testardo, тврдоглавац,
јотунац) затражио је од
градских власти Рима до-
зволу да се баци на преко-
лавање тла испод славног
Колосеума. Имам документ
у коме је прецизно назна-
чено место на коме је за-
копано фантастично благо,
уверавао је Теста са твр-
доглавошћу примереном
сопственом имену.

УНОСНЕ СТАРУДИЈЕ

Власти су се мало нећ-
кале, премишљале и на
крајупустиле. Убрзо су
испод једног лука древног
амфитеатра започели радо-
ви: под надзором господи-
на Тесте и умирујућом
заштитом до зуба наору-
жаних војника, једна пар-
на машина данима је ро-
вала и избацивала земљу.

Изузму ли се деца, Ри-
мљани су поред Тесте и
рупа којих је из часа у
час бивало све више про-
лазили мртви хладни: ко
још није чуо за легенду о
благу испод Колосеума?
Господин Теста није био
ни први, а ни последњи.
По трећи пут у том веку
нашао се занесењак и 10
трећи пут, прогнозирали су
грађани, радови ће стати
када машина допре до
подземних вода...

Тако је и било. Тврдо-
глави Теста је на крају и-
пак одустао. Уколико се
под Колосеумом налазило
благо, чували су га, као
свако поштено благо, ђа-
волчићи...

Неуспешни Теста, речено
је, није био једини трага-
ча је било одувек, али је у
18. веку завладала права
појама. Туристи који су у
то доба масовније почели
да пристижу у Рим, баци-
ли су се на копање рупа,
рупетина и подземних ка-
нала уздуж и попреко
вечног града.

Копало је и ровао ко је
хтео: било је довољно до-
бити дозволу од Апостол-
ске коморе и унајмити
раднике. Задовољство је,
разуме се, прилично ко-
штало, али никоме ко је
иоле држао до угледа на
памет није падало да се
из Рима врати без два су-
венира: папиног портрета и
бар једне старине. Неволја
је била у томе што већ та-
да старине обично нису
биле ни издалека онолико
старе колико су њихови
наивни купци веровали...

Обичан свет је у почетку
с неверицом одмахивао
главом: шта ти странци
траже међу оним каменчи-
нама? Истина, згодни су да
човек на њих седне и мало
предахне, могу и да по-
служе као одлична грађа
за куће, али чему толика
бука око њих?

Но, народ је временом
схватио да се „старудије“
одлично продају, да их „о-
не будале“ плаћају, шу-
шкавим и звечкавим пара-

ма. Најлукавији су се ор-
ганизовали: преко ноћи је
никао сој препредених
прекупаца који су за мале
паре од припростих зе-
мљорадника куповали све
и свашта што би ови слу-
чајно ископали. Ти исти
трговци су често од власти
куповали и дозволе за и-
скопавање на територији
града које су затим — по
далеко напременим ценама,
разуме се — препродавали
туристима.

Неки археолози-аматери
нису се задовољавали тиме
да други копају за њих:
засукали би рукаве и дали
се на копање барабар са
унајмљеним радницима.
Ентузијаста је по правилу
и откопавао какву „стари-
ну“ коју је лукави преку-
пац дан-два раније закопао
у земљу.

Резултат свега овога?
Тле испод вечног града све
више је подсећало на си-
то...

МУДРИ МОНАХ ГЕРБЕРТО

Ма колико уносне биле,
„старудије“ нису ни нај-
мање узбуђивале машту
народа. Зна се шта је бла-
го — светлуцаво драго ка-
мење и злато...

Од чистог злата, претри-
чавао је обичан свет с ко-
лена на колена, био је ве-
лики свећњак који су ста-
ри Римљани отели Јевре-
јима и донели у Рим. Док
су плен тријумфално про-
носили градом — сцена се
и данас види на славолуку

Титу Ливију — драгоцен
свећњак пао је у Тибар и
тамо, верује се још, остао
до дана данашњег. Многи
су покушавали да га се
докопају. Нико, разуме се,
није успео...

Под једним од седам
древних римских брежу-
љака, испод данашње Ули-
це Кавур, каже даље пре-
дање, лежи кил неког
пољског владара чија се
краљевина у прадавна
времена ту налазила. Од
чега је кил. Па, од масив-
ног злата...

Шта су свећњак и кил у
поређењу са читавим под-
земним царством од сувог
злата? Некада се, каже ле-
генда, на Марсовом пољу
(једна од древних градских
четврти) налазила тајан-
ствена мермерна статуа
испружене руке са напи-
сом на челу „Nis percutite“,
удари овде. И сви су луп-
кали по челу, али се ни-
шта није догађало. Све док
се монах по имену Гербер-
то није досетио: треба
лупнути по земљи, тачно
на ономе месту на које по-
казује рука... Монах и
његов слуга су се истог ча-
са нашли у подземном
царству. Краљ и краљица,
обоје од злата, седели су
за златним столом са злат-
ним министрима...

У једном углу огромне
дворане стражарио је мла-
дић с луком и стрелом у
руци. Од свих тих блага
разбацаних унаоколо, му-
дри монах је то одмах
схватио, ништа не треба
дирати јер, како би посег-

Свако поштено благо има
и свог чуvara. На пример,
ђаволче — пријатељски
или непријатељски рас-
положено према људима.

МАЧИЈА ФУГА, ПСЕЋИ ВАЛЦЕР

Осим што је био не-
сумњиво талентован,
Боакино Росини је био
и поприлично хвали-
сав: инспирација ми
долази тако лако да
бих и списак веша за
прање могао да пре-
творим у музику, во-
лео је да каже мае-
стро. Велики компози-
тор је своју тврђу до
краја живота добрим
делом и оправдао —
написао је радио 39 о-
пера, али од списка за
веш ипак никад ни-
шта...

Росини није, али су
зато други композито-
ри доказали да инспи-
рација може да потек-
не од сасвим прозаич-
них ствари: енглески
композитор Малколм

TESTE

Године 1864, трећи пут у том веку, почело је прекопавање тла испод славног Колосеума: под надзором господина Тесте и до зуба наоружаних војника, једна парна машина данима је ровала земљу...

славолука није била толико разрована да је запретила опасност да ће се лук срушити. Кад већ нису власти, народ се толико разбеснео да је странац са све књижурином, али без блага, био принуђен да побегне из Рима.

Негде у литици која се уздиже у близини трга Кампидољо, постоји и та легенда, сахрањена је издајница Тарпеа. Убили су је и ту сакрашили нападачи којима је девојка отворила градска врата: издаја им је, наравно, ишла у рачун, али су издајнику ипак презрели и убили, а преко тела јој побацали сав свој нажит.

ИЗМЕЂУ БИКА И КРАВЕ

А благо испод лука Сребрнара, постоји ли оно или не? Лук су, у част цара Септимија Севера, не далеко од Тибра, надомак Кампидоља, саградили сребрнари, а ови су, зна се, фантастично богати па су део свог блага закопали у темеље лука.

Између бика и краве наћи неш велико благо, писало је у прањавој књижурици коју је Енглез донео са собом у Рим. Странац је данима лутао градом све док најзад није нашао бика и краву — на релефу лука Сребрнара. Занесењак је одмах почео да копа. Једну рупу, па још једну... много рупа... На сву срећу, зауставио се пре него што је уништио предивни славолук!

М. И.

нуо руком за неким од њих, људи од злата би претећи почели да устају.

Слуга није успео да одоли превеликом искушењу. Зграбио је један златни нож. Младић с луком је истог часа одапео стрелу, светла у подземном царству је нестало, и монах и његов пратилац нађоше се

на површини. Видели су, рече Герберто, благо императора Октавијана.

Итд... итд... тешко да има дела Рима у коме по некој легенди не лежи окривено благо. Народ је могао да испреда легенде, да у њих верује и да их преноси с колена на колена, али не и да губи дане

и троши новац на копање. Невоље су почињале онда када би се појавио странац довољно богат да плати радове и нацле попустљиве власти...

На углу данашњих улица Виа дела Вите и Вида дел Корсо, и данас постоји плоча која обележава место на коме се некада уз-

дизао славолук. У доба Пија IV (1559—1565) у Рим стиже неки странац. Дошљак је са собом донео прастару књигу у којој се тврдило да је испод темеља славолука окривено велико благо.

Дотични је добио дозволу да копа и рије колико му драго. И копао је све док земља испод и око

Арнолд никада не би написао марш „Чамац за спасавање из Педстоуа“ да једног дана није зачуо тугаљиво завијање рога за маглу.

„Мачија фуга“ Доменика Скарлатија заиста одговара свом по-

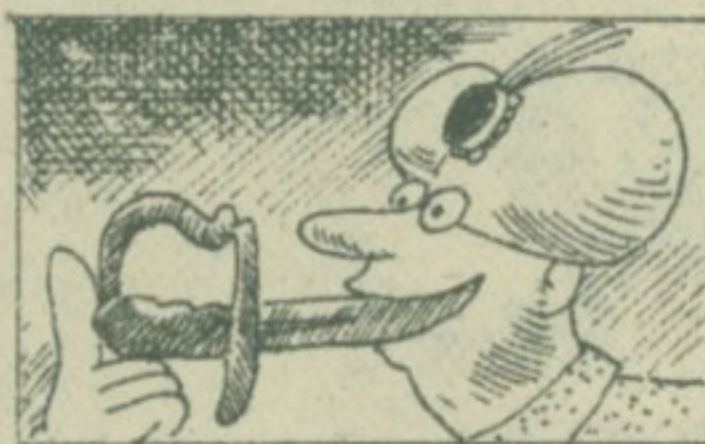
реклу: Доменико се у компоновању послужио нотама које је његов мачак произвео када је скочио на клавиру и сјурио се низ дирке...

Шопен је једног дана забављен приказом застао да гледа неког

пса како бесомучно јури сопствени реп. Онда је отишао кући и написао живахни, вртоглави „Псећи валцер“...

Шетајући швајцарским планинама, романтични Лист није одолео пориву да убере неколико нежних алпских цветића. Када је касније отворио нотну свеску у коју их је ставио, открио је да су латице пустиле боју на различитим местима на нотним линијама. Лист је у те „флеке“ уписао ноте и тако су настале „Мелодије алпског цвећа“.

Шта би с листом веша за прање? Године 1956. композитор Ерик Спир је један такав попис своје жене претворио у музику — с деоницама за сопран, баритон, хор и оркестар.

СВЕМОГУЋИ ФАКИР

„Све уме. Све зна. Све може“ — писало је на плакатама које је факир Али бен-Камели излепио по целој Женеви. Међутим, већ супрадан после почетка његовог гостовања у овом граду, факир је био принуђен да се обрати женској полицији. Нестала му је сабља дугачка 48 центиметара коју је он на представама широм света гутао готово 15 хиљада пута. Сабља је била украдена за време једне представе и више није нађена.

Стручњаци из америчког града Мајамија испитивали су деловање градске буке на домаће животиње доведене из села. Резултати су били поражавајући. За три седмице крани притисак код мачака и паса, који су дотле живели мирним сеоским животом, скочио је за 43 процента. Како онда да човек преживи у градовима?

ШУМ И ВИСОК НРВНИ ПРИТИСАК

Dik
BROWNE

ХОТАР СТРАШНИ

АХ! ОВО ЈЕ ЖИВОТ!

НЕМА ОЛУЈА НИ ПОТУЦАЊА ОД ЈЕДНЕ
ЗЕМЉЕ ДО ДРУГЕ, НИ СЕДЕЊА У ЗАСЕДИ...

КАКО ЈЕ ДИВНО БИТИ КОД КУКЕ! КАД ЈЕ ЧОВЕК
ДАЛЕКО ОД НАЈБЛИЖИХ, ОСЕТИ КОЛИКО МУ НЕДО-
СТАЈУ ЖЕНА И ДЕЦА!

© 1981 King Features Syndicate, Inc. All rights reserved.

А КУДА БЕШ САДА?

ДО КАФАНЧЕТА
ДА ВИДИМ
ДАЛИ СУ ОСТА-
ЛИ МОМЦИ ТОЛИ-
КО СРЕЋНИ ШТО
СУ КОД КУКЕ?

Dik
Browne 7-12

Опињао је зид подводне пећине у нади да ће ипак наћи излаз... свуда стене. Заронио је дубље... опет само камен... Снажно је замлатарао перајама и запливао навише... главом је ударио о свод...

Рон Блејк је био у невољи: залиха кисеоника у боци на његовим леђима приближала се крају

Ухваћућу га

Иако се пећина налазила на тридесет метара испод површине, улазак у њу био је лак. Линда и Рон Блејк нису имали разлога да страхују — њихов подводни водич и учитељ Рег Велинтајн сигурно ни сам није знао колико је већ пута водио туристе у „катедралу“: посета подводној пећини била је главна атракција за госте летовалишта на Замбри, острву на излазу из Туниског залива. О „катедрали на дну мора“ говорили су сви проспекти за летовање на Замбри, видети њу било је нешто као питање туристичке части. Ни брачном пару из енглеског града Вејбрида на памет није пало да се одрекну узбудљивог излета.

Једва да су успели да виде половину подводног царства кад је Рег одједном почео рукама да им даје знаке да одмах нагусте пећину. Мало смо перајама усталисали муљ, па шта онда, помислио је готово бесно Рон, убеђен да Рег на тај начин жели да скрати посету и да их се раније отараси.

Рон Блејк је тог августовског дана за читав живот научио да људима треба веровати.

Иако нерадо, ипак је кренуо за Регом и Линдом ка излазу. Онда је угледао јастога. Нека каже овај шта хоће, ухватићу га, тек онда излазим, одлучио је.

И јесте га ухватио. Али када се поново окренуо ка месту где су до малопре били Линда и Рег, њих није било. Ни њих, ни излаза из пећине. Упалио је батеријску лампу. Сноп се одбио о ускомећани бели облак.

У почетку је био више бесан него уплашен. Бесан на себе. Каква глупост: ризиковати живот због јастога, помислио је.

На мене је рег

Ипустио је плен на који је минут раније био толико поносан и кренуо ка излазу... ка месту где је мислио да се излаз налази... Усталасани муљ претворио се у непровидну маглу. Пливао је тамо-амо, све брже и брже. Онда је

ЈАСТОГ

схватио: само узалуд троши кисеоник...

Сео је на под, извадио нож и неколико пута ударио по боци. Одговор је стигао истог часа.

Чули су га, оценили где је отприлике, али да се врате нису могли: у пећини се од муља више ништа није видело. Рег Велинтајн је знао да повратак не би имао никаквог смисла — само би се обојица изгубили. А кисеоник је и у његовој боци био при крају.

Дао је Линди знак да остане крај улаза у пећину и запливао ка површини да из чамца узме конопац и нову боцу кисеоником. Није имао времена да замени боце: уместо да је стави на леђа, само је чврсто зубима зграбио дисалку и заронио с боцом која је слободно ландарала на крају гуте цеви за дисање. У једном трену ухватио је себе како несвесно броји секунде које су откуцавале границу између живота и смрти Рона Блејка.

Линда је чекала пред улазом у пећину. И она је до тада остала без кисеоника, али је смогла снаге да омота конопац, који јој је Рег додао, око камена пред улазом у „катедралу“ и да истог часа заплива ка површини.

Сада је на мене ред, помислио је Рег. Не испуштајући конопац из леве руке, упливао је у пећину и слободном десном руком почео да граби по води тражећи Рона. Знао је да ће га наћи. Када, у то није могао да буде сигуран...

Најзад је напипао Ронов ножни чланак. Зграбио га је, чврсто везао конопац око њега и истог часа запливао ка излазу вукући Блејка за собом.

Знао је да ће умрети, али га то више ни најмање није узбуђивало. Обузела га је нека пријатна равнодушност, по глави су му се мотале само две мисли: колико је био глуп и колико би му пријала шоља кафе...

Кад су се докопали бистре воде на излазу из пећине, одмах се окренуо да погледа саог ученика: Рону је маска склизнула с лица, очи су му биле затворене...

Повраћак из мртвих

Чим га је у Линдину помоћ положио на дно чамца, Рег је почео да му даје вештачко дисање. Минут — два ништа се није догађало, а онда је Рон одједном дубоко удахнуо и застенао.

— Био је то повратак из мртвих — прича данас Рон Блејк. Док сам седео на поду пећине чекајући да се муљ наталожи или да ме Рег и Линда нађу, сетио сам се вежби и базену у школи рођења: учили су нас како да с боце у случају несреће пређемо на мале флаше које се по правилу налазе у прслуцима за спасавање.

— Знао сам да је та залиха ми-

нимална и зато сам удисао што је могуће ређе. Почело је да ми се мути у глави, видео сам неки црвенкасти одсјај свуда око себе. А онда ме је обузела равнодушност: знао сам да ћу умрети, али ме то више ни најмање није узбуђивало. Препустио сам се некој пријатној омамљености.

— По глави су ми се мотале само две мисли — колико сам био глуп и колико би ми пријала шоља кафе. Од свих ствари на свету желео сам баш шољу кафе... Онда сам „заспао“.

— Кад сам отворио очи, прво што сам видео било је лице Рега Велинтајна, мог спасиоца. Потом сам угледао Лину, па плаво небо над нама, па беле стене на обали. Извукао сам се.

Прошло је петнаест година од тог августовског дана 1966.године. При погледу на јастога педесет петогодишњи Рон Блејк ни данас не може да се не сети како је једна таква животињница могла да га стаје живота.

БИМ И БУМ

СВЕМИРОНИЧАРИ

ИМПЕРИЈА
УЗВРАЋА
УДАРАЦ:

КАКО ЋЕ ПОСТАЈЕ ЦЕЛМ IV. ДЕО

СА ВЕЛИКОМ ФЛОТОМ БРОДОВА
ДАРТ ВЕЈДЕР ЈЕ НАПАО ПОБУЊЕНИ-
КЕ ПРИНЦЕЗЕ ЛЕИЕ И УНИШТИО ЊИ-
ХОВУ БАЗУ НА ЛЕДЕНОЈ ПЛАНЕТИ
ХОТ. ПРИНЦЕЗА ЛЕИА ЈЕ СА МАНОМ
СОЛО ПОЛЕТЕЛА **ФАТКОНОМ** ДОК ЈЕ
ЛУК СКАЈВОКЕР ПОШАО НА ПЛАНЕТУ ДА-
ГОВАХ, ТЕРАМ НЕКОМ СИЛОМ И ЖЕЉОМ
ДА ПОСТАНЕ ЦЕДИ...

4562/1 TM: ©LUCASFILM LTD. 1980 (LFL)

ЧУДАН
НЕКИ АС-
ТЕРОИД?
КАО ДА НИ-
ЈЕ ОД СТЕ-
НА?

И МНОГО ЈЕ
ВЛАГЕ...
ДА НИЈЕ
ТО...

ХАН ИЗНЕНАДА ОПАТИ У ТАМЧ...

ШТА ТО
РАДИШ?
ИЗАЗВА-
БЕШ ПОТ-
РЕС?

ТОГА САМ
СЕ И БОЈАО...
СВИ УНУТ-
РАТ БРЗО
?

АТИ, НИ УНУТРА НИЈЕ БИ-
ТО МНОГО СИГУРНИЈЕ...

ОВО ЈЕ ГОРЕ НЕГО
ПРВИ ПУТ?

ХАЈДЕ,
ЧУИ:
ГЛУБИТО
СЕ ОДАВ-
ДЕ?

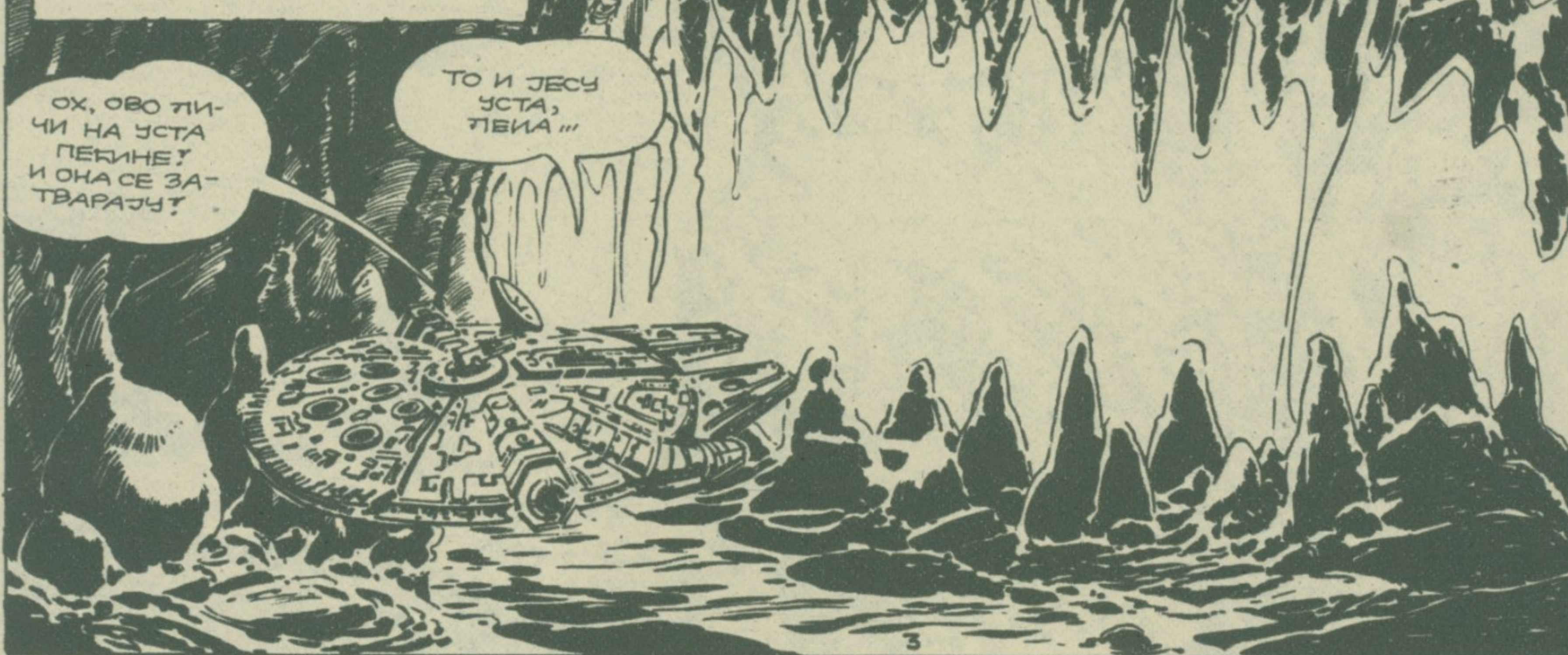
НЕ МОЖЕМО УСКО-
ЧИТИ СВЕТЛОСНОМ БР-
ЗИНОМ У ПОЉЕ АСТЕРОИДА?
А АКО НАС ОНИ ЧЕКАЈУ НА-
ПОЉ...

НЕМАМ ВРЕМЕНА
ЗА РАСПРАВУ? ЗАВЕ-
ЖИ СЕ, СРЦЕ... УЗЛЕ-
КЕМО?

МОТОРИ ФАТКОНА ЗАБРУ-
РАШЕ, АТИ...

ОХ, ОВО ЛИ-
ЧИ НА УСТА
ПЕКИНЕ?
И ОНА СЕ ЗА-
ТВАРАЈУ?

ТО И ЈЕСУ
УСТА,
ПЕКИ...

...А ОВО НИЈЕ
ПЕКИНА?

ОХ, НЕ?
ПРОЧУТАМЕ
НАС?

ВОВАРРРК?

ШТА?!

ХАЈДЕ,
ЧУИ...
ПРИТИС-
НИ?

ИЗ ЧЕЉУСТИ СМРТИ КРЕНУЛИ СУ
МЕЊУ ЗВЕЗДЕ...

Б-БИЛИ
СТО Ћ НЕ-
ЧЕМ ЖИ-
ВОМ?

МОЖДА У ОП-
РОМНОМ ПУЖУ...
ХАЈДЕМО У АСТЕРО-
ИДНО ПОЉЕ? ОНО
НИЈЕ БАШ НАЈГОРА
СТВАР...

...ИАКО
СУП-
ЊАМ?

А НА ПЛАНЕТИ ДАГОБАХ СВЕТЛУЊА-
ВА МЕТАЛНА ШИПКА ПОИГРАВЛА ЈЕ
У ВАЗДУХУ...

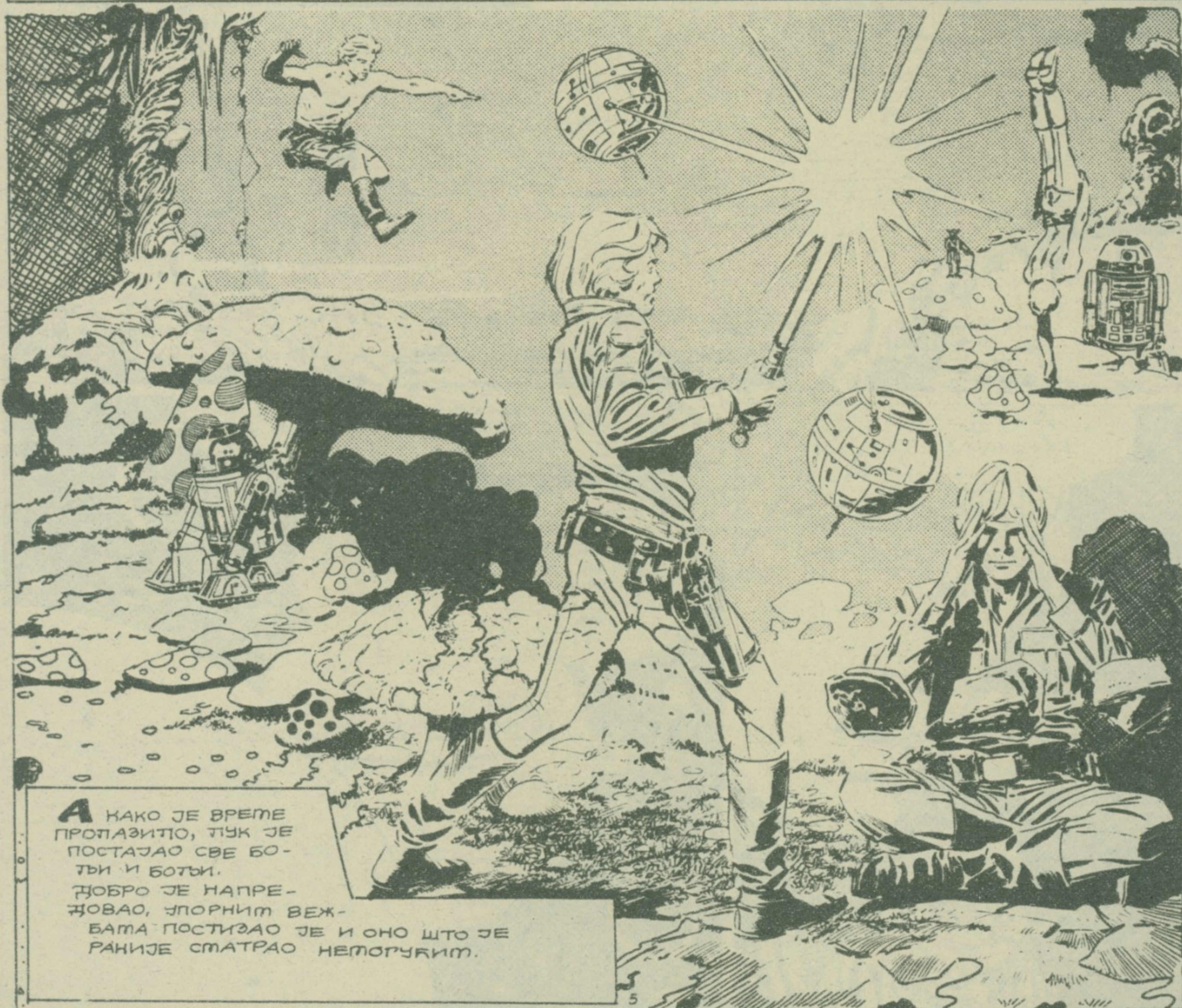
...КОЈИ ЈЕ СЕКАО
ЛАСЕРСКИ
МАЧ...

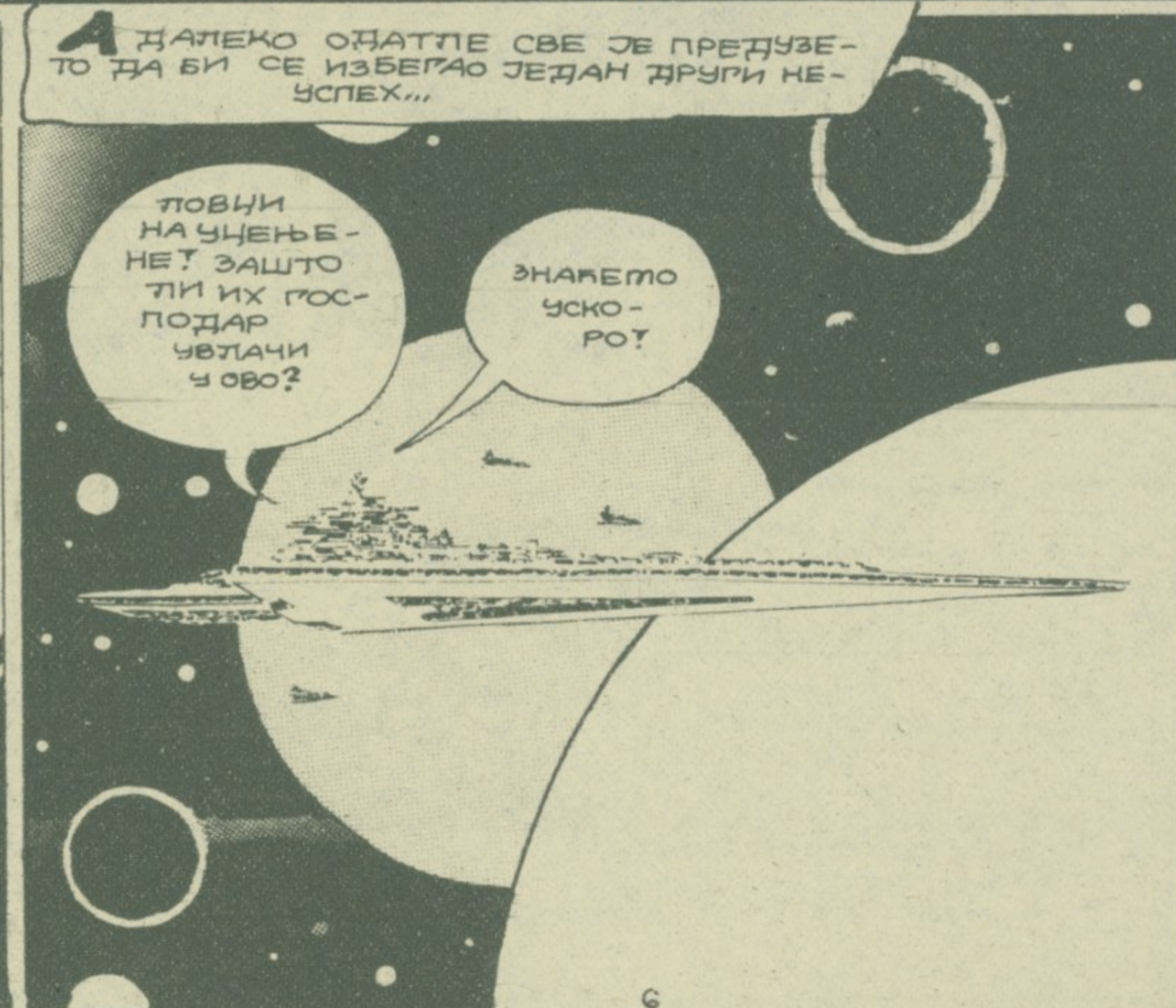
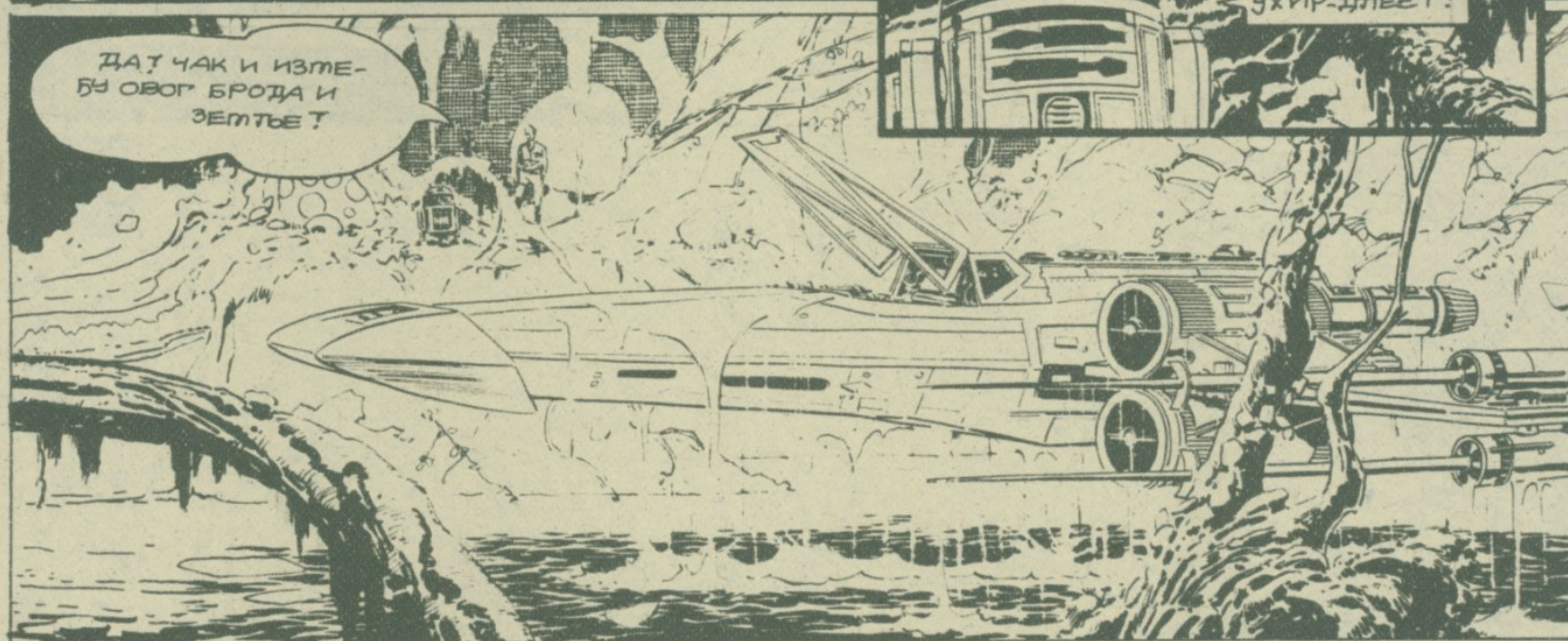
...А ДА ЈЕ НИЈЕ ДОТИЦАО...

НЕ... НЕ МОГУ?
УТОРАН САМ
ПОСЛЕ ТРАГАЊА
КРОЗ МОЧВАРУ С
ТОБОМ НА ЛЕ-
БИТА...

ДА СИ ЋЕ-
ДИ, ШИПКА
БИ БИЛА ПРЕ-
СЕЧЕНА НА
СЕДАМ
ДЕПОВА?

Господар је баш склапао посао с њима...

... награда онеме
ко пронађе **ФАЛКО-**
НА ... и немојте ме
разочарати?

Нипошто,
када имам
одреше-
не ру-
ке?

Мене занима само резул-
тат, не начин на који ћете
то пости-
ћи?

Разумет?
А награ-
да?

Али, бат корака натерао
је Дарта Вејдера да се ок-
рене...

Господару?
Имамо
их?

Испред огромног брода
Дарта Вејдера...

Како је то мо-
гуће?
Све сам про-
верио?

Пусти ме да по-
габам, хане ... нема-
мо светлосне
брзине?

Капетане, оде напред и задње
заштитно поље ... још један
удар и готови смо?

ХАН ЈЕ ТРЕНУТАК КУТАО, А ЗАТИМ...

ДОБРО,
ЧУИ? ОКРЕНИ...
УПОТРЕБИ СВУ ЕНЕР-
ГИЈУ ЗА ПРЕДЊИ
ШТИТ?

НЕБЕШ ИХ ВАЉЕ-
ДА НАПАСТИ?!

АЛИ, МОГУЋНОСТ ДА СЕ ПРЕЖИ-
ВИ ДИРЕКТАН СУДАР СА ЦАР-
СКИМ БРОДОМ БИЛА ЈЕ РАВНА
НУЛИ...

А НА БРОДУ ИМПЕРИЈЕ...

СУДАРИЋЕ-
МО СЕ?

УКЉУЧЕНО ЈЕ
ЗАШТИТНО
ПОЉЕ?
ОН ЈЕ ЛУД?

ПАЗИ-
ТЕ?

ИЗНЕНАДА...

КАПЕТАНЕ?
НЕМА ГА?
МОЖДА ЈЕ
У ПОСЛЕД-
ЊЕМ ТРЕ-
НУТКУ ПРЕ-
ЩАО НА СВЕТ-
ЛОСНУ БР-
ЗИНУ?

ЗАШТО ЛИ
ЈЕ НАПАО?
НЕ РАЗУ-
МЕШ...

ГОСПО-
ДАР ВАС
ХИТНО
ЗОВЕ?

НЕ НАДАЈУКИ СЕ НИ-
ЧЕМ ДОБРОМ, КАПЕТАН
ЈЕ КРЕНУО НА РАПОРТ...

А НА ДАГОБАХУ...

ЧЕТИРИ?
ДОБРО
НАПРЕД-
УЕШ?

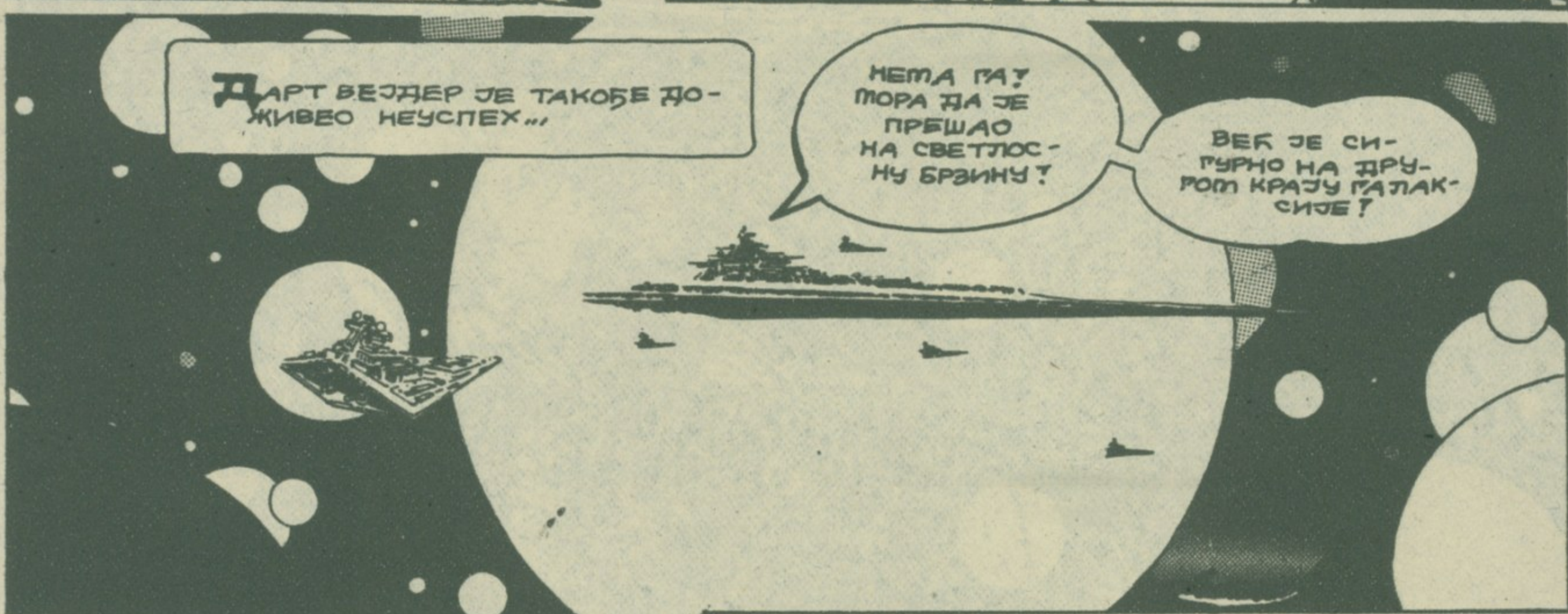
А ПРАВИ ЧЕДИ
МОЖЕ СЕДАМ?
МОГУ ЛИ ДА ПОКУ-
ШАМ ПОНОВО?
ДОВОЉНО САМ
ЉУТ...

НЕ? НЕ?
БЕС И СТРАХ
СУ ЛОШЕ
СТРАНЕ
СИТЕ...

... А
ЈЕДНОМ
КАДА ЈОШ
СЕ ПРЕПУС-
ТИШ...

ЉУК ЈЕ СЛУШАО ЈОШ И ПОКУШАВАО ДА
СЕ САВЛАДА...

ДАРТ ВЕЈДЕР ЈЕ ТАКОБЕ ДО-
ЖИВЕО НЕУСПЕХ...

НЕМА ГА?
МОРА ДА ЈЕ
ПРЕШАО
НА СВЕТЛОС-
НУ БРЗИНУ?

ВЕК ЈЕ СИ-
ГУРНО НА ДРУ-
ГОМ КРАЈУ ГАЛАК-
СИЈЕ?

НАЈИТЕ ГА КАКО ЗНАТЕ? САД МИ
ЈЕ ВЕК ДОСТА?

АДМИРАЛ ПИЕТ И ОС-
ТАЛИ ОФИЦИРИ ПОХИТА-
ЛИ СУ ДА ИЗВРШЕ НАРЕ-
ЂЕЊЕ...

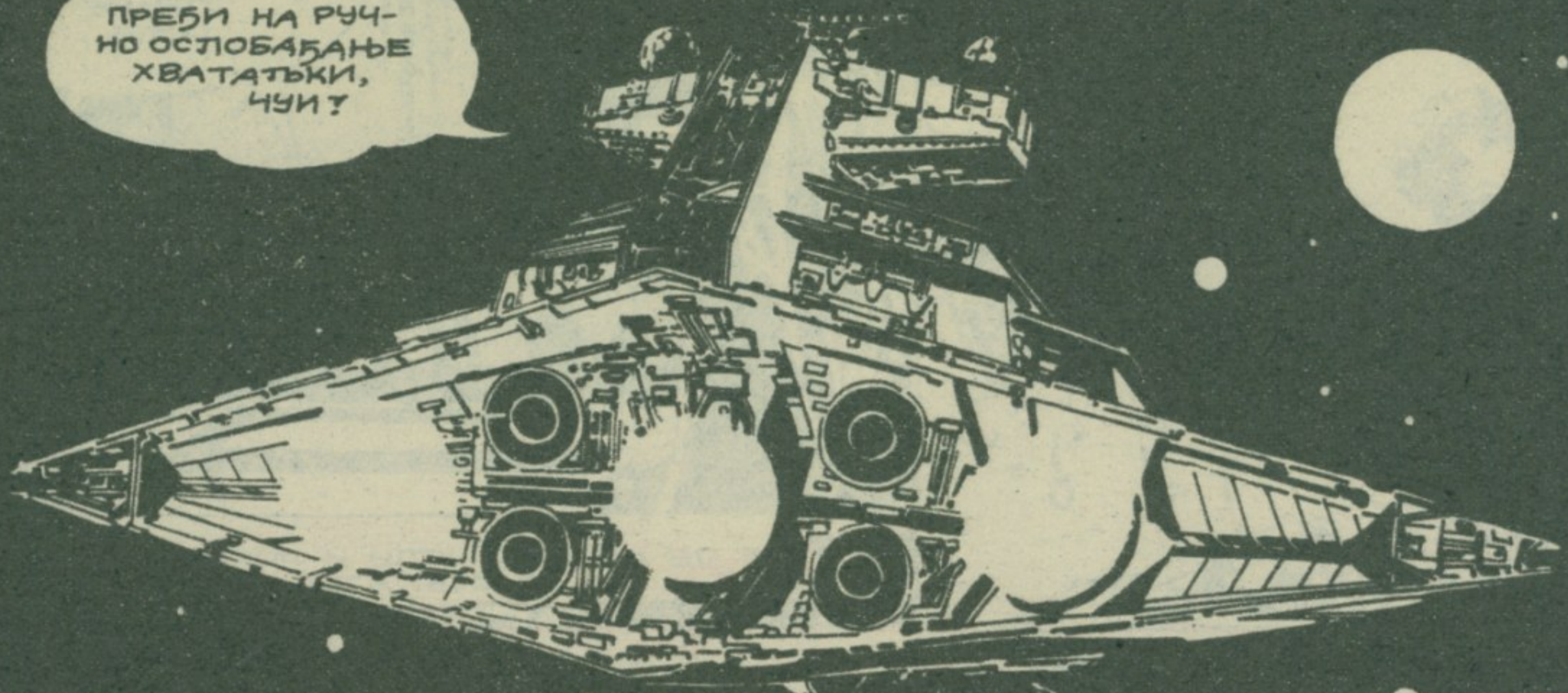
УСКОРО ЈЕ СВАКА ЛЕТЕЛИЦА КРЕНУЛА У ДРУ-
ГОМ ПРАВЦУ, А ЈЕДНА ЈЕ НОСИЛА, И НЕ ЗНАЧУ-
ЋИ, ДОДАТНИ
ТЕРЕТ...

УСПЕО СИ ДА МЕ
ЗАДИВИШ ОВИМ МА-
НЕВРОМ, АЛИ ЈОШ НЕ
СХВАТАМ ШТА СИ
СМИСЛИО?

ГЛЕДАЈ
И ЧИЈУ ПОЗ-
НАТО ЈЕ ДА
БРОДОВИ ИМПЕ-
РИЈЕ ИЗБАЈЕ
БУБРЕ УВЕК ПРЕ
НЕГО ШТО КРЕНУ
СВЕТЛОСНОМ
БРЗИНОМ?

ГОТОВО ИСТОГ ЧАСА ОТПАЦИ ПОКУТЪАШЕ КРОЗ ЈЕ-
ДАН ОД ОТВОРА...

ПРЕБИ НА РУЧ-
НО ОСЛОБАЂАЊЕ
ХВАТАЊКИ,
ЧУИ?

И У СРЕД ГОМИЛЕ ОТПАДНОГ
МАТЕРИЈАЛА, ОТПЛОВИО ЈЕ У СВЕ-
МИР И **ФАТКОН**!

НИЈЕ
ЛОШЕ, ХА-
НЕ?
ИМАШ ЛИ И
СВЕТЛИХ
ТРЕНУТА-
КА?

ШТА
САД?

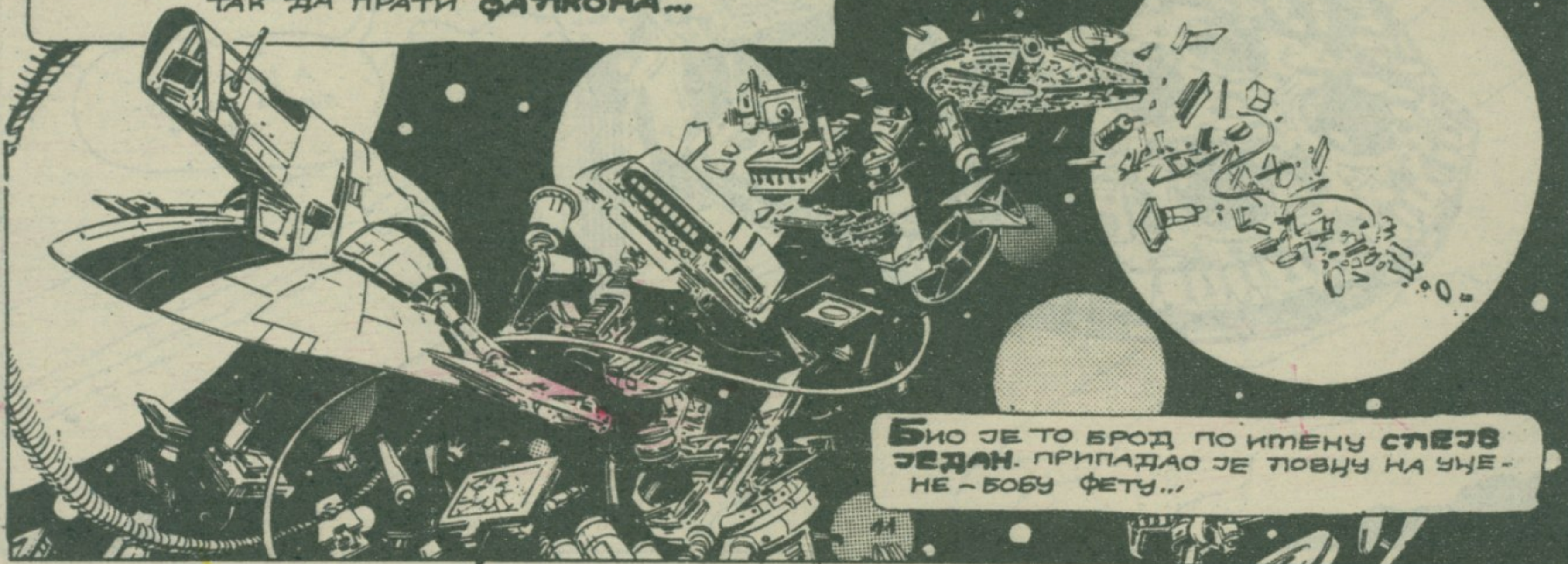
САМО ДА ПРОВЕ-
РИМ... АХА, ЕВО ГА...
СИСТЕМ БЕСПИЛ? ДАЛЕ-
КО ЈЕ, АЛИ... ЗНАМ ТАМО
НЕКОГ...

ЛАНДА
КАПРИСИЈАНА
— КОЏКАРА, УМЕТ-
НИКА, НИТКО-
ВА ... ТВОЈ ТИП,
ПРИНЏЕ-
ЗО?

ВЕРУЈЕШ ЛИ МУ,
ХАНЕ?

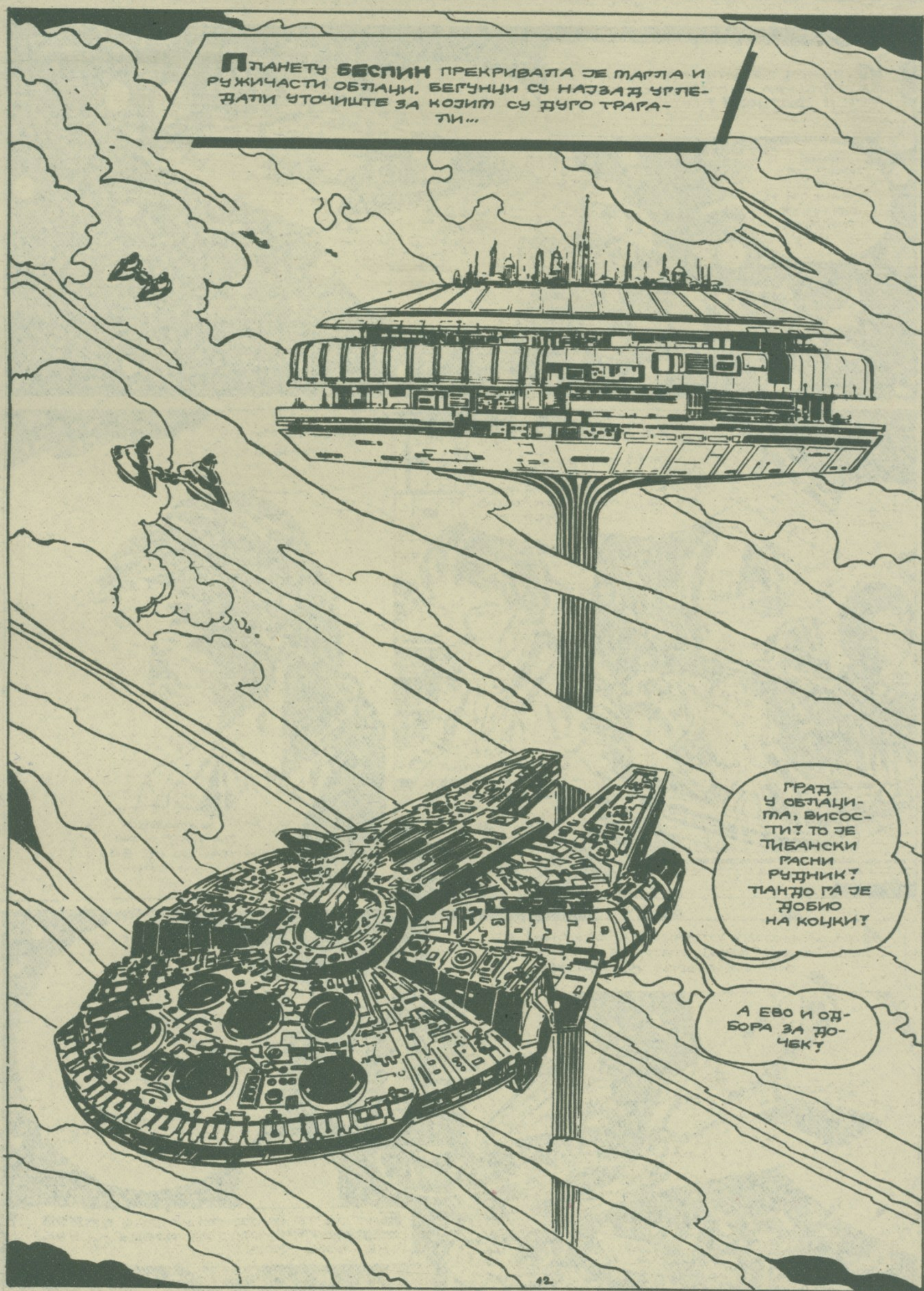
НАРАВНО
ДА НЕ? АЛИ
НИ ЛАНДО НЕ ВО-
ТИ ИМПЕРИ-
ЈУ?

АЛИ СА ИСТИМ ОТПАЦИМА ОТИСНУО СЕ
ЈОШ ЈЕДАН БРОД, КОЈИ ЈЕ ИМАО ЗАДА-
ТАК ДА ПРАТИ **ФАТКОНА**...

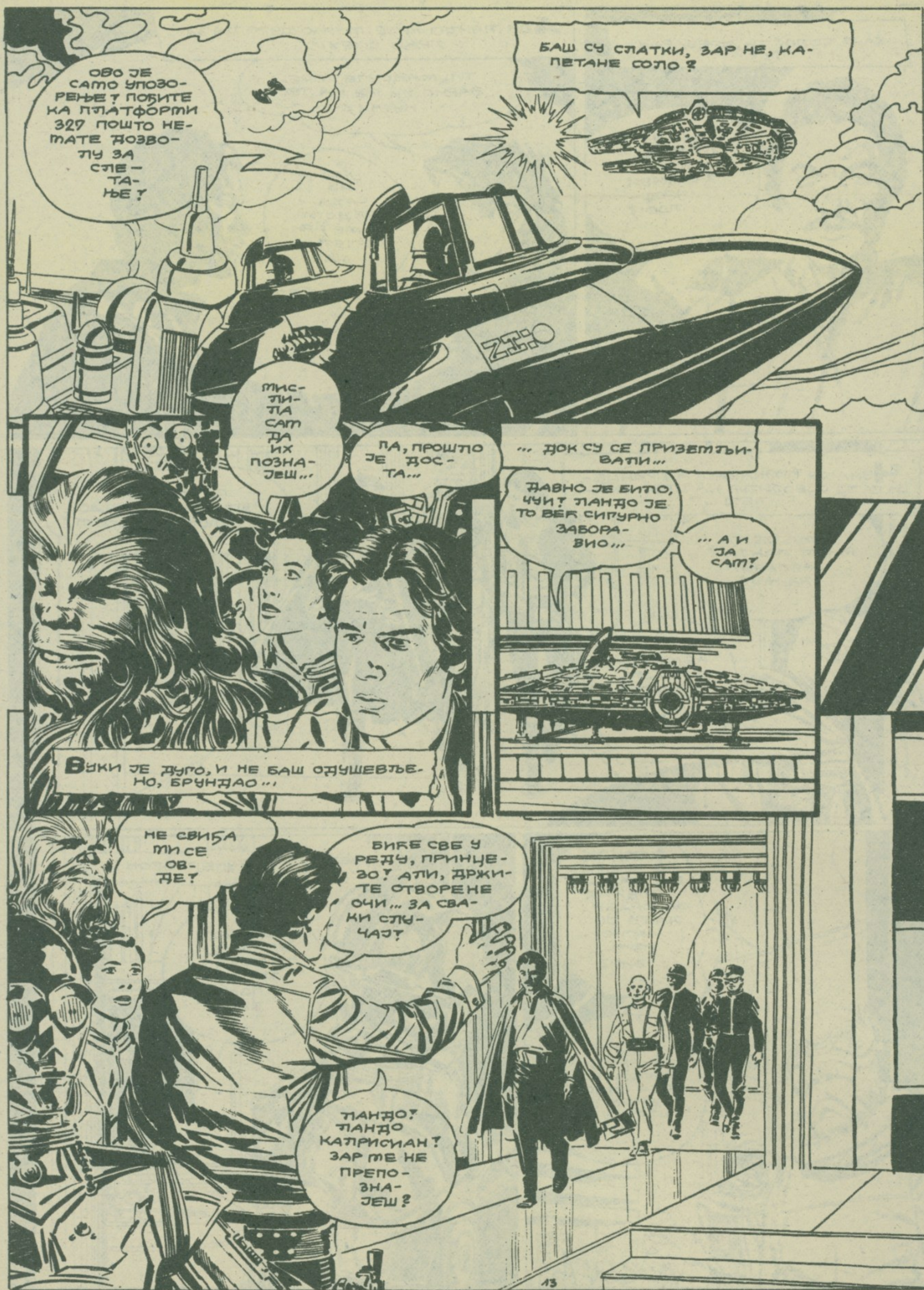
БИО ЈЕ ТО БРОД ПО ИМЕНУ **СТЕЈВ
ЈЕДАН**. ПРИПАДАО ЈЕ ЛОВЦУ НА УЧЕ-
НЕ — БОБУ ФЕТУ...

ПЛАНЕТУ БЕСПИН ПРЕКРИВАЛА ЈЕ МАГЛА И
РУЖИЧАСТИ ОБЛАЦИ. БЕГУНЦИ СУ НАЈЗАД УГЛЕ-
ДАЛИ УТОЧИШТЕ ЗА КОЗИМ СУ ДУГО ТРАГА-
ЛИ...

ГРАД
У ОБЛАЦИ-
МА, ВИСОС-
ТИ? ТО ЈЕ
ТИБАНСКИ
РАСНИ
РУДНИК?
ТАНДО ГА ЈЕ
ДОБИО
НА КОЏКИ?

А ЕВО И ОД-
БОРА ЗА ДО-
ЧЕКУ

ХАНЕ СОЛОУТИ, ПРЕВАРАН-
ТУ?

СВЕ БУ
ТИ ОБЈАС-
НИТИ?
ЗАБОРАВИ
ПРОШ-
ЛОСТ?

КЛАДИМ СЕ ДА
ХОБЕШ?

АЛИ ЛАНДО НИЈЕ МОГАО ДУГО ДА ЗА-
ДРЖИ СТЕХ...

ТИ, МАНГУПЕ? ПРЕ-
ВАРИО СИ МЕ НА ТРЕ-
НУТАК?

ХАЈ-
ДЕ
САДА...
ПРЕДСТА-
ВИ МЕ ПРИ-
ЈАТЕЉИ-
МА?

ЧУНА ЈЕ ПОЗНАВАО, А ПРИНЦЕ-
ЗА ГА ЈЕ ОСВОЈИЛА НА ПРВИ ПОГ-
ЛЕД...

ДАМА ЈЕ СА
МНОМ, ЛАНДО?
ЗАБОРАВИ
НА ЊУ?

ОСТА-
КЕМО СА-
МО ДОК
НЕ ПОПРА-
ВИМО
БРОД?

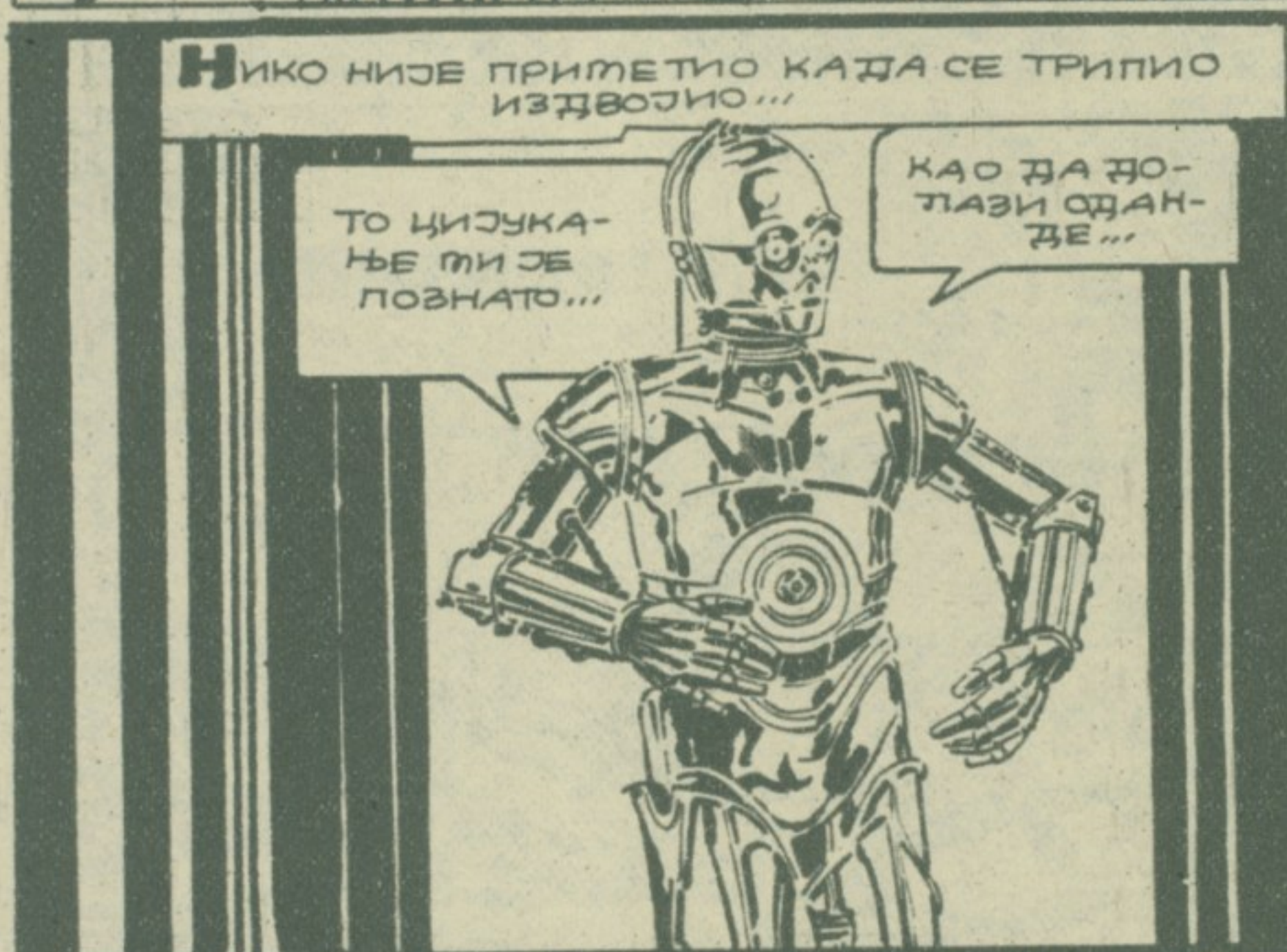
ПОПРАВИТЕ?
ШТА СИ ТО УЧИНИО
С МОЈИМ БРОДОМ?

ФАЛКОН
ЈЕ НЕКАДА
БИО ЛАНДОВ?
ПОНЕКАД
ЗАБОРАВИ
ДА ГА ЈЕ
ЧАСНО
ИЗГУ-
БИО?

ТАЈ МИ
ЈЕ БРОД
НЕКОЛИКО
ПУТА СПАСАО
ЖИВОТ,
ШТА МУ ФА-
ЛКОН?

СУПЕРПОРОН?

ОД МАХ
БУ ПОСТА-
ТИ ТЈУДЕ
ДА ГА
ПОПРА-
ВЕ?

ШТА ЈЕ УНУТРА,
УЧИТЕ-
ЉУ?

САМО ОНО
ШТО ПОНЕ-
СЕШ? ОРУЖ-
ЈЕ ТИ НЕГЕ БИ-
ТИ ПОТРЕБНО?

Али, један поглед на пе-
рину међу корењем био је
доводан да тук не поје не-
наоружан...

ПРИЛИКА ЈЕ ЈУРИШАТИ...

А ЗАТИМ ГА
ПРОПУТА ТАМА.
ИЗНЕНАДА СЕВ-
НУ ЛАСЕРСКИ
МАЧ...

ДАРТ
ВЕЈДЕР?

МАСКА СПАДЕ СА
ЛИЦА...

... И ОТКРИ НАЈВЕЋУ
ОД СВИХ МОРА...

НЕ-НЕ?
ТО ЈЕ МО-
ЈЕ ЛИЦЕ?

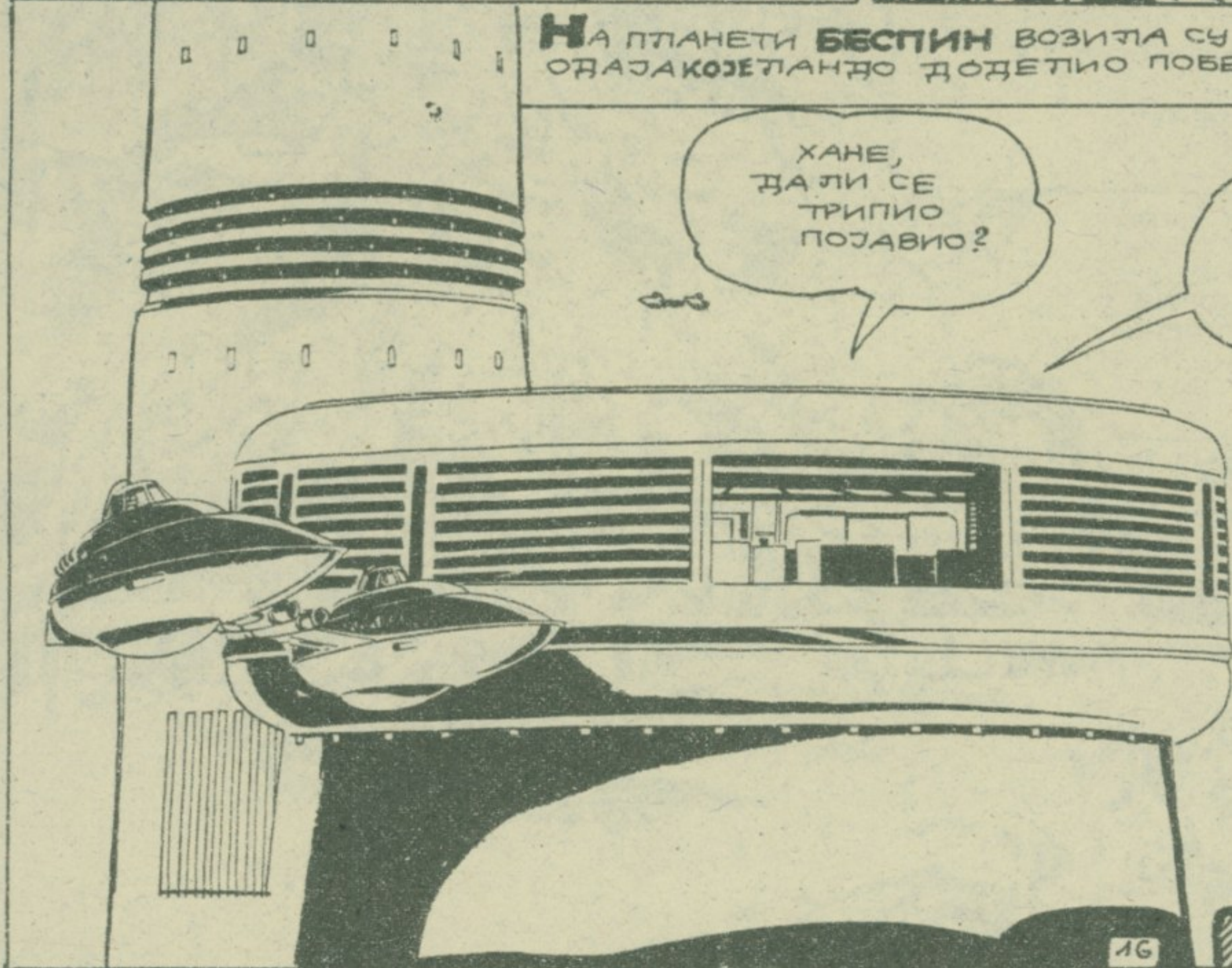
НА ПЛАНЕТИ БЕСПИН ВОЗИЛА СУ ПЛОВИЛА ПОРЕД ПРОЗОРА
ОДАЗАКОЗЕЛАНДО ДОДЕТИО ПОБЕГЛИМ ПОБЧЊЕНИЦИМА. ХАН

ИХ ЈЕ ЛЕЊО
ПОСТАТРАО
ДОК СЕ
ЛЕНА НИ-
ЈЕ ПОЈАВИ-
ЛА...

ХАНЕ,
ДАЛИ СЕ
ТРИПИО
ПОЈАВИО?

ЏУ?
ДУРО
ГА ВЕГ
НЕ-
МАТ

АЛИ ПРЕ НЕГО
ШТО КРЕНЕМО У ПО-
ТРАГУ ДА ТЕ ПО-
ГЛЕДАМ? СЈАЈ-
НО ИЗГЛЕ-
ДАШ?

НЕ БУЏИ ТА-
КО У МЕНЕ?

ЈА... ЈА ПИТАМ
СЕ ДА ЛИ ЈЕ
ЛУК БЕЗБЕД-
НО СТИГАО?

МАТИ?
СИГУРНО?
И ПИТА СЕ
ШТА МИ
РАДИ-
МО?

А ПО
МЕНИ,
ТРЕВАЛО
БИ ДА
РАДИ-
МО...

ОВО...

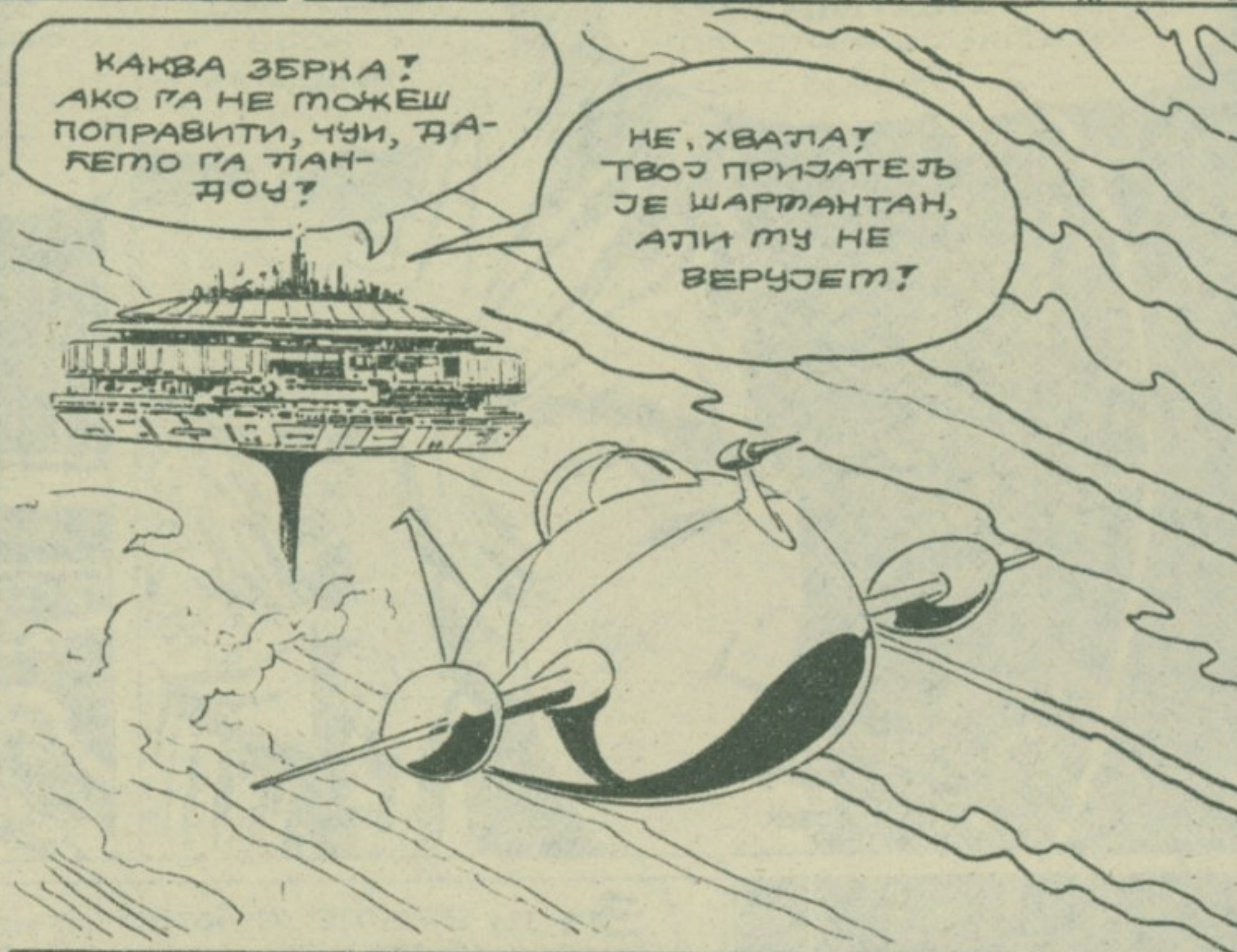

ПРЕКИНУО ИХ
ЈЕ ЧУИВ ША-
ПАТ...

РАВРРК?

ТРИЦИО...
ШТА МУ СЕ
ДЕСИЛО?

ЧУИ ГА
ЈЕ НАШАО
НА ОТПА-
ДУ?

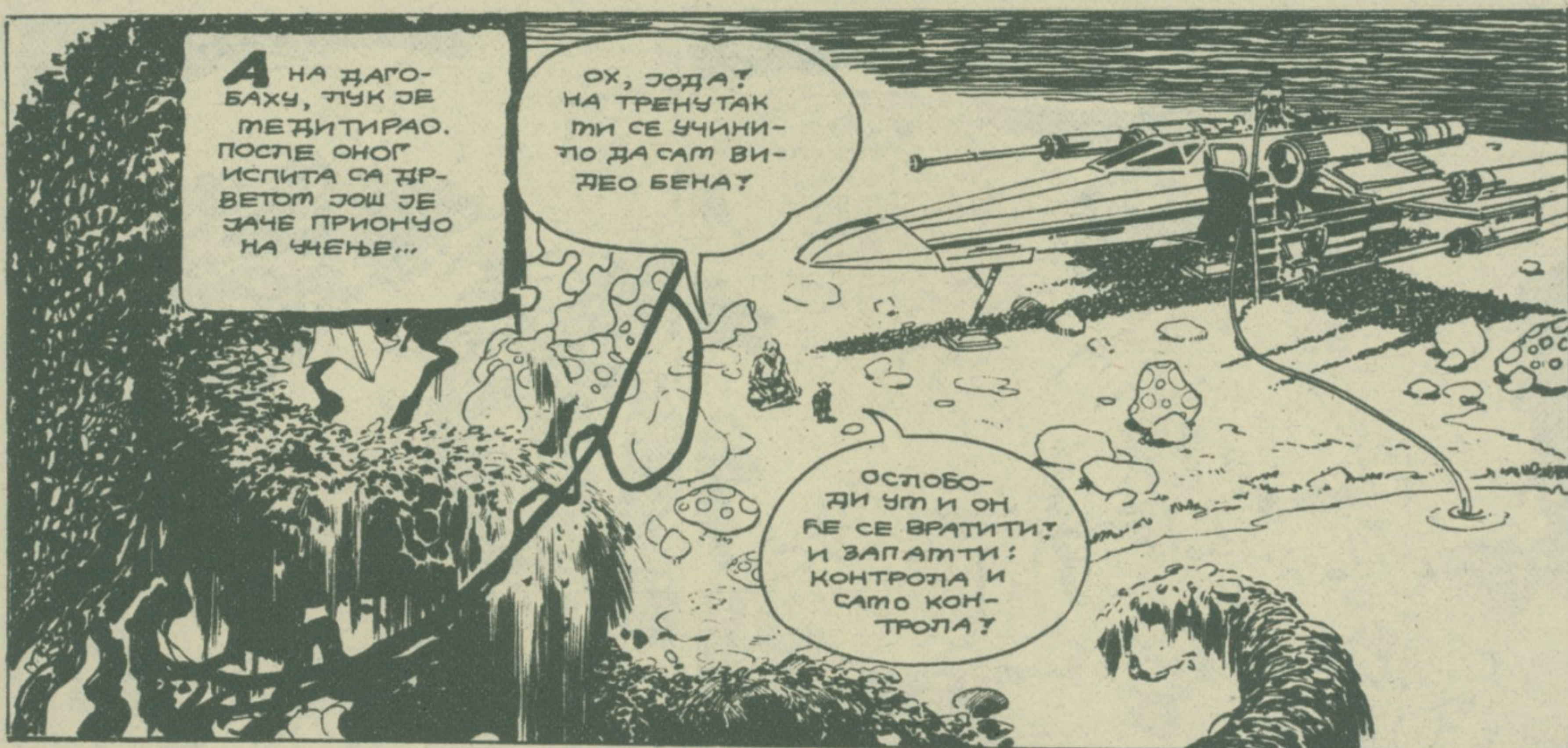
КАКВА ЗЕРКА?
АКО ГА НЕ МОЖЕШ
ПОПРАВИТИ, ЧУИ, ДА-
РЕМО ГА ЛАН-
ДОУ?

НЕ, ХВАТА?
ТВОЈ ПРИЈАТЕЉ
ЈЕ ШАРМАНТАН,
АЛИ МУ НЕ
ВЕРУЈЕМ?

АЛИ, ЈА МУ
ВЕРУЈЕМ,
СРЖЕ, И
НЕ ДАМ
ДА ОПУ-
ЖУЈЕШ
МОЈ
ДРУГА-
РА?

СМЕТАМ
ЛИ? ХТЕО
САМ ДА ВАС
ПОЗОВЕМ
ДА СЕ ОСВЕ-
ЖИТЕ?

4 НА ДАГО-
БАХУ, ЛУК ЈЕ
МЕДИТИРАО.
ПОСЛЕ ОНОГ
ИСПИТА СА ДР-
ВЕТОМ ЈОШ ЈЕ
ЈАЧЕ ПРИОНОУ
НА ЧЕЊЕ...

ОХ, ЈОДА?
НА ТРЕНУТАК
МИ СЕ УЧИНИ-
ЛО ДА САМ ВИ-
ДЕО БЕНА?

ОСЛОБО-
ДИ УМ И ОН
ЋЕ СЕ ВРАТИТИ?
И ЗАПАМТИ:
КОНТРОЛА И
САМО КОН-
ТРОЛА?

ВИДИМ ГРАД У ОБЛА-
НИМА... **БЕСПИН?** ПРИ-
ЈАТЕЉИ СУ МИ ТАМО...
ПАТЕ...

ТО ЈЕ
БУДУЊНОСТ
КОЈУ
ВИДИШ?

ДА ЛИ ЋЕ
ОНИ УПРЕТИ?
НЕ МОГУ ТО
ДОЗВОЛИ-
ТИ... МОРАМ
ДА ПОБЕГНУ?

АКО САДА
ОДЕШ,
МОЖЕШ ИМ
ПОМОЋИ...

... АЛИ УНИШ-
ТИЋЕШ СВЕ ЗА
ШТА СЕ БО-
РИШ И ПА-
ТИШ???

3 ЗА ТО ВРЕМЕ ЛУКОВИ ПРИЈАТЕЉИ
УЖИВАЛИ СУ НА СУНЦУ ГРА-
ДА У ОБЛАНИМА...

ДИВНО
МЕСТО,
ПАНДО?

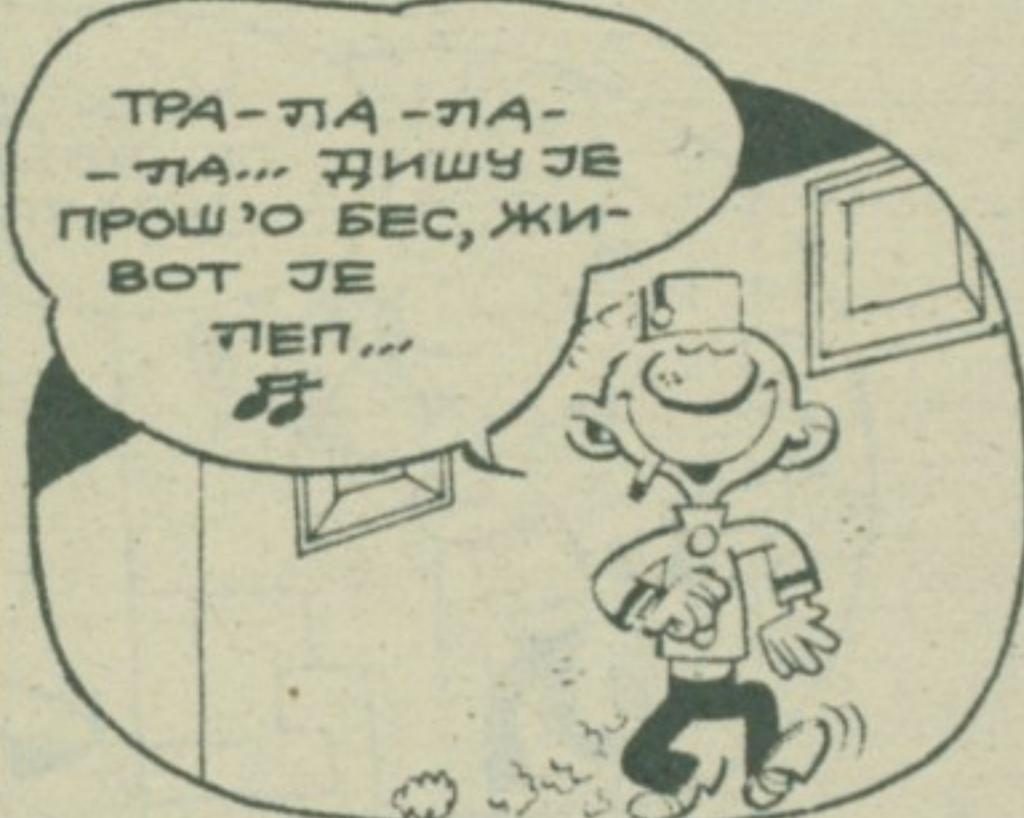
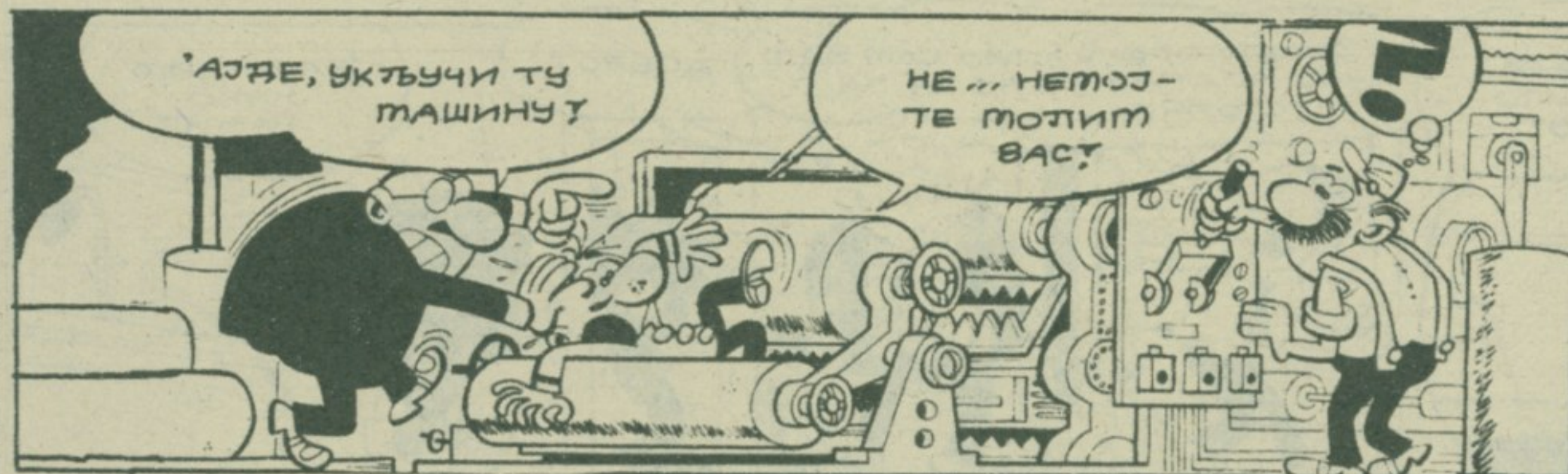
ПОНОСИМО
СЕ ЊИМЕ?
ВАЗДУХ
ЈЕ ЧИСТ...
ЗАВОМЕ-
РЕШ ГА?

САМО
ДОК НЕ
ПОПРА-
ВИМО
ФАЛКО-
НА?

У СПЕДЕБЕТ БРОЈУ:
"ИЗДАЈА НА БЕСПИНУ"

ПОТРЧКО: ФОТО-АПАРАТ

НАЈМАЊИ СИСАР НА СВЕТУ

ТРАВА МУ ЈЕ ПРАШУМА

Европски патуљаст миш (*Microtus pennsylvanicus*) живи свој акробатски живот међу стабљикама трава, на ливадама или житним пољима. Мишић има црвенкасто-браон крзно, два црна дугмета ока, белу њушницу и веома дуг реп. Дугачак је само 5,5 центиметара а тежак — 6 до 8 грама! Прави је акробата међу густим властима траве које за њега представљају прашуму. Своје гнездо гради на око метар висине од тла. Храни се семенем и ситним плодовима. Мишић је тако мали да са купине откида зрнце по зрнце својим плапама, а један клас жита довољан му је за недељу дана!

Дугачак реп му је од велике користи, а при доскоку му служи као — кочница: њиме се вешто закачење за стабљике траве. Тако се мишић може често видети окачен репом и задњим ножицама за стабљику траве, док слободним предњим шапцима тражи храну по земљи.

ЈУНАЧНО СРЦЕ

Патуљаст миш проводи зиму на тлу у рупицама испод траве или у напуштеним птичјим гнездима. Зимска гнезда се веома разликују од брискливо грађених летњих гнезда. Хладноћа и влага највећи су неприја-

Толико је сићушан да би стао на детињи длан, а уједно је неодољиво слadak. Можда је баш он инспирисао Волта Дизнија за лик Микија Мауса.

тељи овог малог крзнара. Када се мишић покваси на киши, његово крзно не може тако брзо да се осуши, па се често догађа да утине од расклађивања. Као и код других малих животиња температура његовог тела доста се мења у зависности од температуре средине, нарочито код младунаца.

Метаболизам им је убрзан јер морају да производе велике количине топлоте, а то значи да морају непрекидно да једе. Ако се температура спусти само за један степен, потребно им је 10 посто више кисеоника. Зато патуљаст мишеви са Арктика имају веће

срце од своје браће из топлијих крајева.

Патуљастим мишевима зима пада врло тешко. У својим зимским стаништима они се сићушуре у „лопте“ да би један другог угрејали. Њихова гнезда за зиму тако су направљена да дуго задржавају топлоту. И поред тога само сваки стоји мишић доживи пролеће. А тада, измршавеле и изгладнеле животињце тешком муком избауљају из гнезда.

НАКВА ВЕШТИНА

Кад се мало опораве и ојачају, женке почињу да граде гнезда за себе и своје младе. У томе су највештији од свих сисара, Гнезда праве од лишћа које најпре прицкају да би омењало, а онда сваки лист режу у једнаке пантљике које на основи листа остају спојене. Од једног листа широког 15 центиметара направи ова чудесно спретна мала градитељка 50 једнаких пантљика спојених на дну! За изградњу гнезда мишица употреби 35 листова, а гнездо гради на висини од једног метра на стабљики траве. На овој висини она и њени млади биће заштићени од нападача.

Међутим, поред овог главног гнезда она увек гради и једно помоћно у које се са својим младима склања у случају о-

пасности. А непријатеља има много, од разних шумских птица и пацова све до крупнијих жаба. Овако великом броју непријатеља патуљаст мишеви се супротстављају врло великом плодношћу.

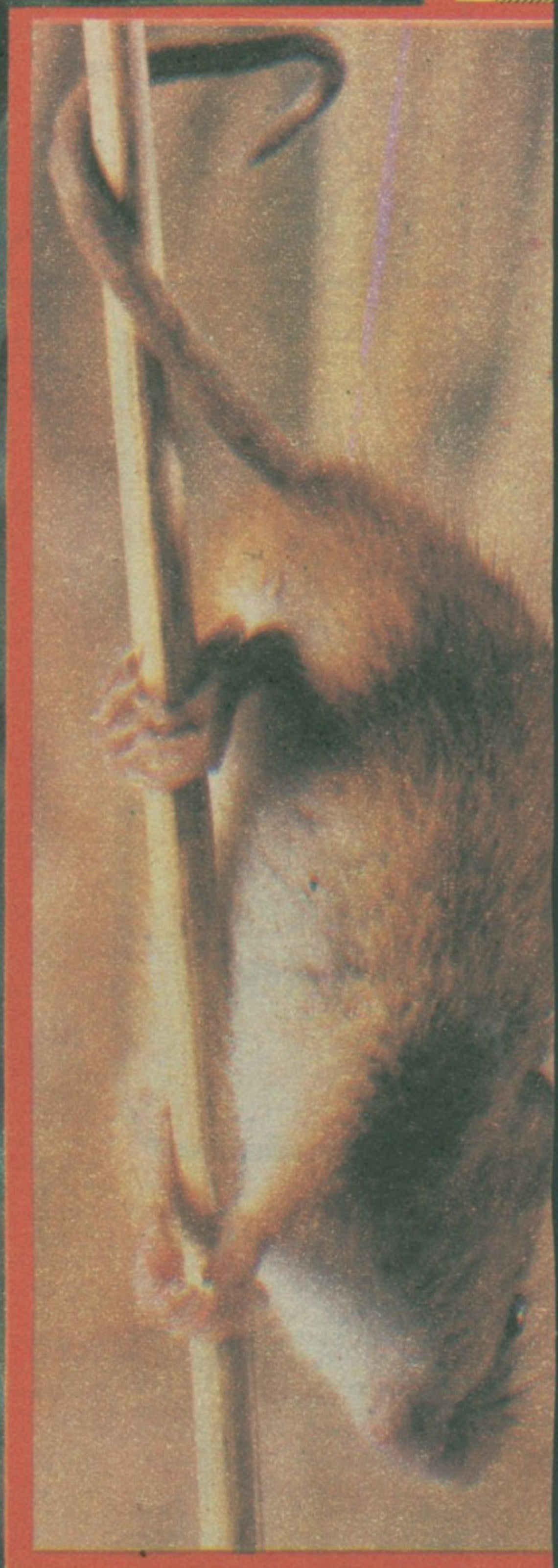
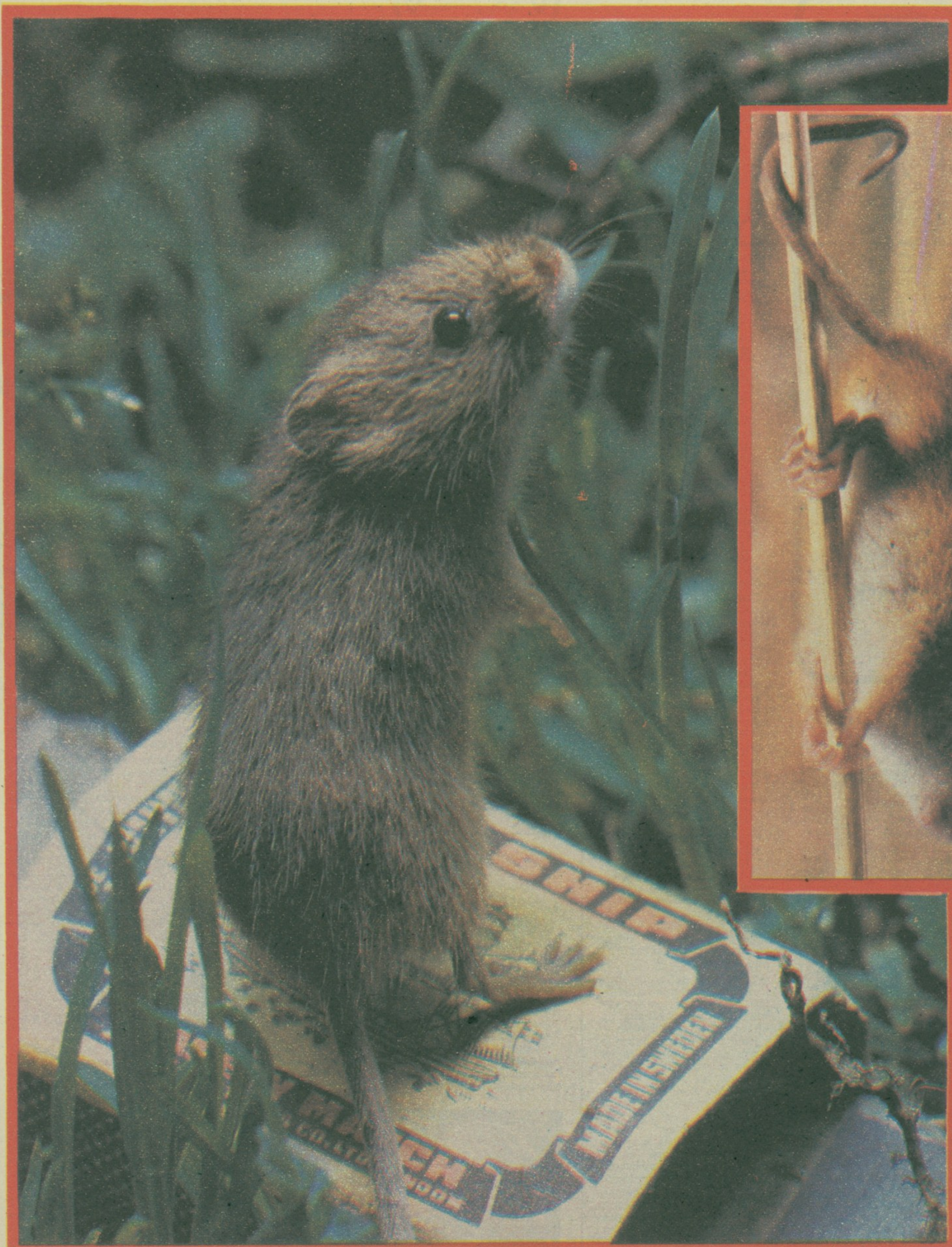
Када се роде, мишићи су дугачки центиметар и по, тешки само 0,7 грама, полуживоти и слепи. Али, већ после 5—6 недеља они ће постати способни за размножавање, а њихова мајка се убрзо после њиховог рађања поново пари. У јесен је бројност ових глодара веома велика, што је и разумљиво с обзиром на чињеницу да ће пролеће дочекати само сваки сто-ти.

Велики број мишића страда приликом жетве. Кад је човек искрчио шуму, потиснуо је мишиће на житна поља, а приликом жетве млади испадају из гнезда и ретко кад преживе. Палењем стрњике смањује се могућност и онима који су преживели жетву да се спасу. А штете које ови мишићи наносе пољопривреди су сасвим занемарљиве.

Патуљаст миш је веома распрострањен. Срећемо га од Британских острва до Јапана, од Медитерана до Арктика. За овог миша није се знало све до 18. века, када је енглески природњак Гилберт Вајт пронашао два примерка те врсте и конзервирао их у риваји.

К. П.

ПРИЧЕ
О
ХРАНИ

КАД ЈЕ СО БИЛА

У ДОБА
РИМСКОГ
ЦАРСТВА,
РОБ ЈЕ
МОГАО
ДА СЕ КУПИ
И ЗА
ОНОЛИКО
ФИНЕ СОЛИ
КОЛИКО
ЈЕ ТЕЖАК...

изводња соли постала је
једна од најраширенијих
индустрија на свету.

ПРОТИВ ЗЛА И УРОКА

Становници Месопотамије и Палестине су кувало месо, разне каше и хлеб врло рано зачињавали сољу за коју су веровали да има натприродну моћ. „Она је конзервирала храну и кожу; њом су усољавали рибу која је дуго могла да се одржи; њу су досипали у уљане светиљке и додавали слабом гориву као што је камиља балага да би се ватра боље распалила“.

Израз „хлеб и со“ потиче од давнина: од памтивека је гост дочекиван хлебом и сољу. У „Илијади“ ратници посипају месо „божанском сољу“. Со се употребљава код приношења жртава боговима, она је, веровало се, моћно средство против урока — постојао је, рецимо, обичај да се со баца у изворе са лошом водом да би их пречистила. Код многих народа мајке су сољу посипале новорођенче да би га заштитиле од зла и урока. Прастари обичај очувао се до данас у католичкој церемонији крштења.

У натприродна својства соли веровало се и у старој Кини где су фармаколози тврдили да она одстрањује све непријатне и штетне састојке из тела и ствара хармонију у међусобним акцијама органа за варење. Со за добро здравље, препоручивали су кинески лекари.

Разумљиво је стога што је со одиграла значајну улогу у настанку многих трговачких путева. Једна од најстаријих цеста у Италији звала се „via Salaria“ (слани пут) којом је со из Остије превожена у земљу Сабина на северу. Грчки историчар Херодот забележио је постојање караванског пута који повезује „слане брежуљке“ у Либијској пустињи, а и у Сахари су се многи каравански путеви дуго заснивали на превозу и трговини овим важним минералом. Правац кретања соли ишао је некада преко града Палмире (близу данашњег Багдада), пустињским путевима између Персијског залива и си-

НОВАЦ

ријских лука. Године 273. Римљани су уништили овај богати град, али се дуго после пропасти тог трговачког центра задржала изрека „вредан као со из Палмире“. На сличан начин старогрчка трговина између Егејског мора и

јужне Русије умногоме је зависила од производа из „сланих лонаца“ на ушћу Дњепра и слане рибе добављане из тог предела. Из средишта царства Инка кретали су се према северу каравани лама натоварених златом да би га у да-

леком руднику близу данашње Боготе (Колумбије) мењале за со. Тај древни рудник користи се и данас.

Велика налазишта соли у северној Индији експлоатисана су много пре доласка Александра Великог у те пределе. Марко Поло је у 13. веку написао да су планине јужно од тврђаве Тајкан у Персији „врло велике и пуне соли. Људи са даљине од 30 дана хода долазе у Тајкан да набаве со која је овде најбоља на свету... Со се, забележио је велики-путописац, навелико прерађивала и у Кини.“

НАМЕТ НАНА ОД КВИНСАЈА

Колики је значај придаван соли говори и чињеница да су владари у појединим земљама још пре више хиљада година преузимали контролу над производњом и продајом соли. Државни монопол, што би се данас рекло: чинили су то, рецимо, владари из династије Птоломеја у Египту и Селеуцида у Персији.

Зна се да је монголски велики кан од Квинсаја убирао приходе од произвођача соли у чистом злату. Кану се „намет на со“, зна се и то, и те како испла-

НАЈСЛАЊЕ МЕСТО НА СВЕТУ

Добра стара кухињска со, уколико нисте знали, зове се натријум-хлорид и у природи се налази растворена у морима и сланим базенима или као камена со у рудним лежиштима.

Колико соли има у природи? Па, толико, да бисмо када би испарили сви океани света, добили 4,5 милиона кубних миља соли... А колико му то дође? Четрнаест и по пута колико износи копнена маса Европе изнад нивоа мора.

А знате ли које је најслање место на свету? То је индијско слано лежиште Карагода где проценат соли износи 14 одсто! Уобичајени проценат соли у морима иначе износи од 2,5 до 3,5.

Нивао: годишње је добијао 28 хиљада килограма чистог злата...

И у старој Кини држава је имала монопол над соли, а у великом царству Гана,

плаћали одређеном количином соли, а колачи од соли су се у Етиопији и неким другим крајевима Африке употребљавали као платежно средство.

ОТКУД ТУЗЛИ ИМЕ?

Тузла је наш највећи произвођач соли. Стари римски назив за овај град био је Salinae (слана земља). Турци су насељу дали име Град соли — Тузла — и 1548. године почели производњу и продају соли.

Колико, шта мислите, соли годишње поједемо? Статистике кажу, Југословени годишње на исхрану потроше 6—7 килограма соли по становнику.

у западној Африци, влада-ру је припадао „денар“ злата за сваки магарећи товар соли. У многим вла-дајућим системима на И-стоку поданици су порез

Слична пракса постојала је једно време и на Тибету и у околним земљама.

И у Римском Царству со је играла важну улогу. У свакодневној употреби био

ВАЖНА СИРОВИНА

Поред тога што је незаменљив зачин, со је и све цењенија хемијска сировина из које су стручњаци успели да добију на хиљаде полуфабриката и готових производа. Она је, рецимо, саставни део разних сода за прање и прашкова за бељење рубља, користи се и у индустрији стакла, коже, папира, текстила, за добијање поливинила, синтетичких влакана, спужвастих маса итд.

је густ, хранљив умак „ликвамен“ који се спра-вљао од неколико врста риба обложених сољу, на-слагалих у земљане ћупове који би се оставили да ферментирају на сунцу по неколико месеци. На крају се густој маси додавало вино.

Како ли су само рим-ски војници издржавали све оне походе у далеке земље? Биће, каже, да је у томе некакву улогу оди-грало и обавезно следова-ње сваког од њих: торба брашна и торба соли... Војници и официри доби-јали су и посебан додатак за исхрану, тзв. „салариум“ који се у доба царства претворио у новчани дода-так којим је сваки војник за себе набављао со. Со је имала посебан значај и на тржишту робова: роб се могао купити за онолико fine соли колико је те-жио.

Осим у трговини со је одиграла значајну улогу и у ратовима и политици. Со која се добијала у солана-ма дуж јадранске обале била је важан артикал у трговини са Отоманским Царством, па је између Дубровника и других при-морских градова владала жестока конкуренција. Грчки историчар Страбон (64 пре н.е — 24 н.е) по-миње да су се илирска племена Аријеји и Аути-ријати жилаво борили за слана врела у близини Не-ретве (биће, ипак, да је реч о Тузли).

Ево и једног значајног политичког догађаја везаног за со из новијег доба. У време када је Индија била енглеска колонија, држава је увела монопол на со. Индијски вођа Махатма Ганди је 1930. године са бројним присталицама кре-нуо на демонстративно хо-дочашће на обалу мора код места Данди, где је јавно дестиловао со из морске воде, залажући се за ин-дивидуалу и ручну прои-зводњу соли из морске во-де и сланих извора. По-крет се брзо проширио и захватио масе и прерастао у политички протест против Британаца. Ганди је ухап-шен, али је убрзо пуштен и позван у Лондон да учествује на Конференцији која је требало да спора-зумно реши индијско-бри-тански спор. Та конферен-ција у Лондону била је о-снова за доношење инди-јског устава 1935. године.

Без соли, каже се, нема живота и то је тачно. Из ње наш организам добија калијум, натријум и хлор. У нормалним условима ну-жно је да човек узме 10 грама соли дневно. На по-словима где се радници зноје, даје им се слана во-да, а у многим армијама света војници данас на тешким и дугим маршеви-ма добијају со у таблетама.

М. Ч.

ДО ДВАНАЕСТОГ КОЛЕНА

Већина данашњих презимена постала је од имена по оцу, тзв. патронимика (грчки петар — отац, онома — име), који су се мењали с колена на колено. У ста-ра времена, ако се неко звао, рецимо, Јован Ни-колић, то је значило да му се отац зове Никола; његов син не би више био Николић него Јова-новић, и тако редом. Од часа кад су уведена пре-зимена, патронимик је постајао породично име које ће убудуће носити сви чланови дотичне по-родице, без обзира како им се звао отац.

У многим језицима патронимик садрже у себи реч која значи „син: у арапском ибн (нпр. Ибн Сауд — „Сау-дов син“), у јеврејском и арапском бен (Бен Јехуда — „Јехудин син“), у шкотским презименима мак (Мак Грегор — „Гре-горов син“, Макартур „Артуров син“, итд.), у ирском фис (од францу-ског fils, син: Фицџералд „Џералдов син“, Фицпа-трик „Патриков син“ итд.). Исто значење има и завршетак — сон, или — сен у енглеском и скан-динавским презименима: Робинсон „Робинов син“, Карлсон „Карлов син“, Хансен „Хансов син“ и тако даље.

Другде се уместо име-нице „син“ јавља само предлог који значи „од“. Таква су, рецимо, ирска презимена с почетним О: (скраћено од of): О'Брајен „од Брајена“, О'Нил „од Нила“, тј. „Брајенов син“, „Нилов син“. На исти на-чин се у италијанском граде многа презимена са ди (од): облици Ди Матео, Ди Ђакомо итд. показују да је први носилац пре-зимена био син Матеа, други син Ђакома и тако даље.

Некада је у овим ита-лијанским спојевима по-ред очевог имена додава-но и дедино, па је рецимо „Ђовани ди Пјетро ди Симоне“ значило да је дотични Ђовани син Пјетра а унук Симонеа. Сујетни људи ишли су и даље, додајући имена прадеде, чукундеде и још даљих предака. Један хроничар из доба рене-сансе потписивао се као Галеото ди Ђованбатиста ди Галеото ди Франческо ди Филипо ди Салвестро ди Франческо ди Чео ди Чео ди Бонакорсо ди Бернардино ди Алиото ди Тронкапане де Чеи, да би показао да познаје имена својих предака до двана-естог колена уназад!

У Србији је добар део породица стекао стална презимена тек у прошлом веку. Отуда многе позна-те личности из тога доба носе презиме које је за-право патронимик, изве-ден непосредно из очевог имена. Милош Обреновић био је син Обрена, а Ђорђе Петровић (назван Карађорђе, од турског кара „драви“) син Петра; његови потомци називали су се Карађорђевићи. Тр-говац Миша Анастасије-вић (на згради коју је он подигао у Београду чита-мо и данас „Миша Ана-стасијевић свом отече-ству“) звао се тако по оцу Анастасу. Вук Ка-раџић носио је и пре-зиме Стефановић по оцу Стефану. Филип Вишњић, чувени гуслар, узео је то име по мајци Вишњи. Овај последњи пример нам показује да поред патронимика посто-је и метронимик (грчки метер, мајка), изведенице од мајчиног имена. На тај начин су постала прези-мена Марић, Зорић, Ру-жић, Љубичић и многа друга.

Сви смо ми, мање-више, љубитељи природе, волимо шетње кроз шуму, уживамо у царкути птица, у посматрању животиња и инсеката на правом месту — у њиховом природном станишту, вечном извору изненађења, лепоте и чистог ваздуха. Али, готово поуздано можемо рећи да је мало коме од нас пало на ум да се неком приликом,

шетајући кроз шуму, заинтересује за нешто што је мање романтично — да завири у неки трео пањ или мало боље осмотри сасушено и утабано лишће, две подлоге које пружају савршене услове за развој најнеобичнијих организама који постоје: слузаве буђи или плесни.

Посматрана голим оком делује сасвим привлачно, стиче се утисак да се ра-

ди о неком необичном, микроскопски ситном цвећу фантастичних облика и боја. Познато је да и биолозима у почетку није било лако да одгонетну тајну њеног постојања: наоружани лупом открили су сићушне лоптице на тананим стабљикама и поверовали да се ради о гљивицама. Па ипак, детаљним проучавањем утврђено је да се ови облици живота налазе негде на граници између биљака и животиња.

сте у том тренутку били у стању да неку од њих посматрате под микроскопом, присуствовали бисте заиста чудесном призору. Видели бисте како се спољни омотач споре распрскава и како из њега излази мајушња прозачна лоптица која се креће! Управо тако: ова сићушна куглица која представља један организам започиње тако своју шетњу по „ливаци“ са густим наслагама бактерија које јој обезбеђује дрво у распадању, њено главно извориште хране.

Ако у околини има довољно воде, овим организмима фантастичном брзином израста „бич“ који је веома покретан. Уз његову помоћ пливају унаоколо, такође у потрази за храном — бактеријама. У овом стадијуму деле се великом брзином образујући гроздасте скупове ћелија или зооспоре.

Затим се догађа нешто што је такође јединствено у свету флоре и фауне уопште: ако је реч о буђи која спада у Миксомицете појединачне ћелије почињу да се окупљају и међусобно спајају образујући јединствен организам са милионима једара унутар заједничке ћелијске опне. То је таковани плазмодијум који тежи да „прогута“ и последње преостало једро из околине. Најчешће бледо жуте боје оно започиње своје лагано кре-

тање површином дрвета и то у виду кончастих творевина или хиџа које се разгранчавају на све стране. Под микроскопом се тада, унутар сваке ћелије у нити, могу видети сићушна зрнца како се без реда крећу тамо-амо и од којих плазмодијум готово ври. Овај процес се назива протоплазмично струјање.

Ако бисте плазмодијум у овом стадијуму пресекали напола, обе половине би моментално почеле да испуштају пипке и „траже“ једна другу. А кад се сусретну, сједињују се без тешкоћа и обнављају јединствено струјање. Плазмодијум, иначе, може да има величину од једног, односно неколико центиметара у пречнику, па све до једног метра.

СКУП ИМА ГЛАВУ

Друга врста слузаве буђи, Акразијале, разликује се од већ поменуте по томе што се сићушни организми на окупу не сједињују већ образују масу здружених ћелија коју би олози називају скуп. А она се креће попут пужа голаћа, са уздигнутим вршком ћелијске масе уместо главе. Крећући се кроз слузави канал који саме стварају на површини, ћелије могу да прева-ле и раздаљину већу од једног метра.

До овог тренутка карактеристике обе врсте

НИ БИЉКА НИ ЖИВОТИЊА

ЛОПТИЦА С БИЧЕМ

Постоје две врсте слузаве буђи: Миксомицете и Акразијале. Главна одлика Миксомицете су огромне ћелије са мноштвом појединачних. Њелија — свака са сопственим једром — груписаним у јединствени организам. Обе ове врсте слузаве буђи имају сличан, али и сасвим необичан животни циклус.

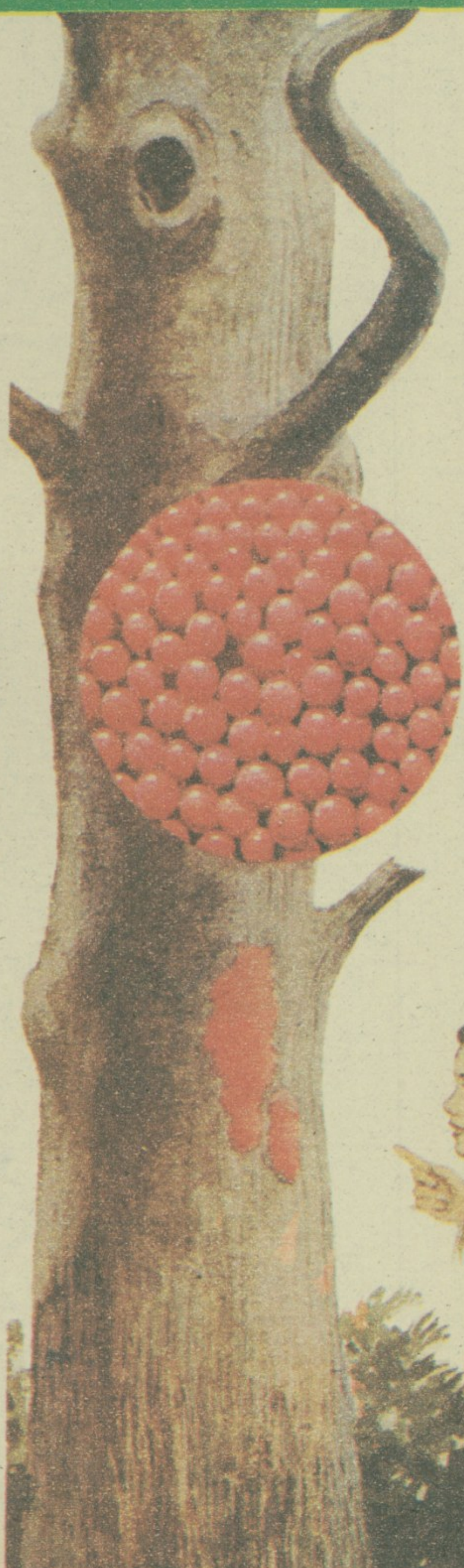
Да бисте их боље упознали морамо кренути од спора, једноћелијских бесполних тела са сопственим једром које служе за размножавање и које су толико мале да их голим оком не можете видети. Ношене водом или ветром споре се растурају по околини и задржавају на неком трулом пању или влажној подлози, и ако би-

Арцирија феругинеа обично се појављује на сасушеним четинарима. Њене спорангије у почетку имају јасно црвену боју а кад сазру постају смеђе. Величина: 1 до 2 милиметра у пречнику. И величине осталих спорангија које видите крећу се око ове вредности.

ЦИВЕЋЕ КОЈЕ СЕ КРЕЋЕ

НИЈЕ ШАЛА. У ПРИРОДИ САСВИМ СИГУРНО ПОСТОЈЕ ОВАКВИ ЧУДЕСНИ ОРГАНИЗМИ: МОЋЕТЕ ИХ УПОЗНАТИ У ГОТОВО СВАКОМ ШУМАРКУ!

Разгранате нити плазмодијума

слизаве буђи ближе су неким облицима животиња. Али, сад почиње једна друга, такође чудесна трансформација: плазмодијум — скуп престаје да се креће и ћелије образују масу из које израстају плодносна тела са спорангијама налик на гљивице. Облик и боја спорангије, као што видите на нашим илустрацијама, могу бити различити и зависе од врсте. У сваком случају веома занимљиво изгледају. Унутар спорангије, као и код других примитивних организама (папрати, маховине и гљива), развијају се споре. Кад спорангија сазри и распукне се, оне се ослобађају и природним путем растурају. На тај начин животињски циклус ових необичних организама се понавља.

Заиста, питање је да ли је овде реч о биљкама или животињама. Слизаве буђи званично се убрајају у групу Мицетозоа, тј. гљивоживотиња, што јасно говори о дилеми биолога који деценијама нису били начисто с тим где да их сврставају. Данас се оне углавном сврставају у неке ниже врсте гљива иако тајна њихове еволуције и узајамне везе још није разјашњена.

ФЕНОМЕН ИЗДВАЈАЊА

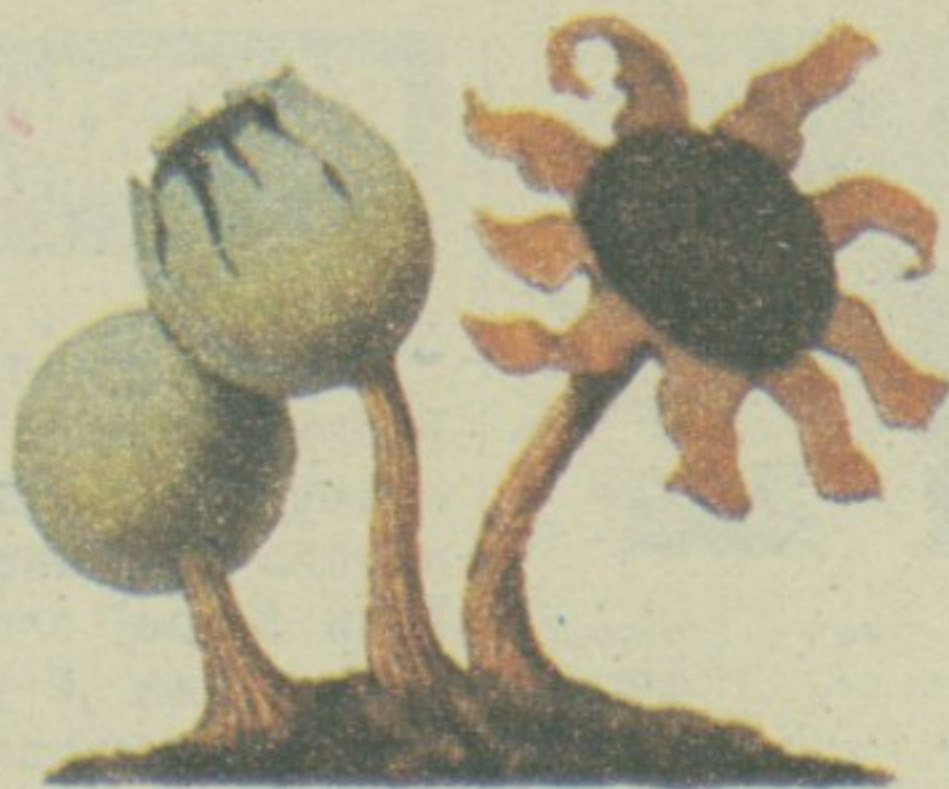
У последње време слизавај буђи се поклања посебна пажња. Разлог је

следећи: наука још није довољно проучила начин на који се појединачне ћелије пружају у ткива из којих се састоји наше тело (мишићи, кожа, кости), а слизава буђ, изгледа, чува тајну овог феномена и то у сасвим једноставном процесу везаном за њен развој који се назива ћелијска диференцијација или издвајање. Сматра се да би проучавањем животног циклуса слизаве буђи могло више да се сазна о томе како овај процес функционише код виших организама — биљака и животиња.

Слизаву буђ није тешко наћи. Има је у свакој шуми — на сасушеном или обореном стаблу као и на тресетном земљишту. Понекад се појави и на стоговима сена, у маховини, па чак и на неким гљивама. Како су спорангије већином сићушне, 0,4 до 0,5 милиметара у пречнику, да бисте их са сигурношћу открили потребно вам је било какво увеличавајуће стакло, лупа пре свега. Уколико вам то, ипак, не пође за руком, направите смећу земље и трулог лишћа, додајте мало воде из неке баре, како бисте били сигурни да у њој има бактерија, и то оставите извесно време у неком шумарку. На смећи ће за кратко време „проходати“ плазмодијум.

Д. В.

Спорангија Диодерма флорифорне распрскава се у режњеве који подсећају на цветне латице

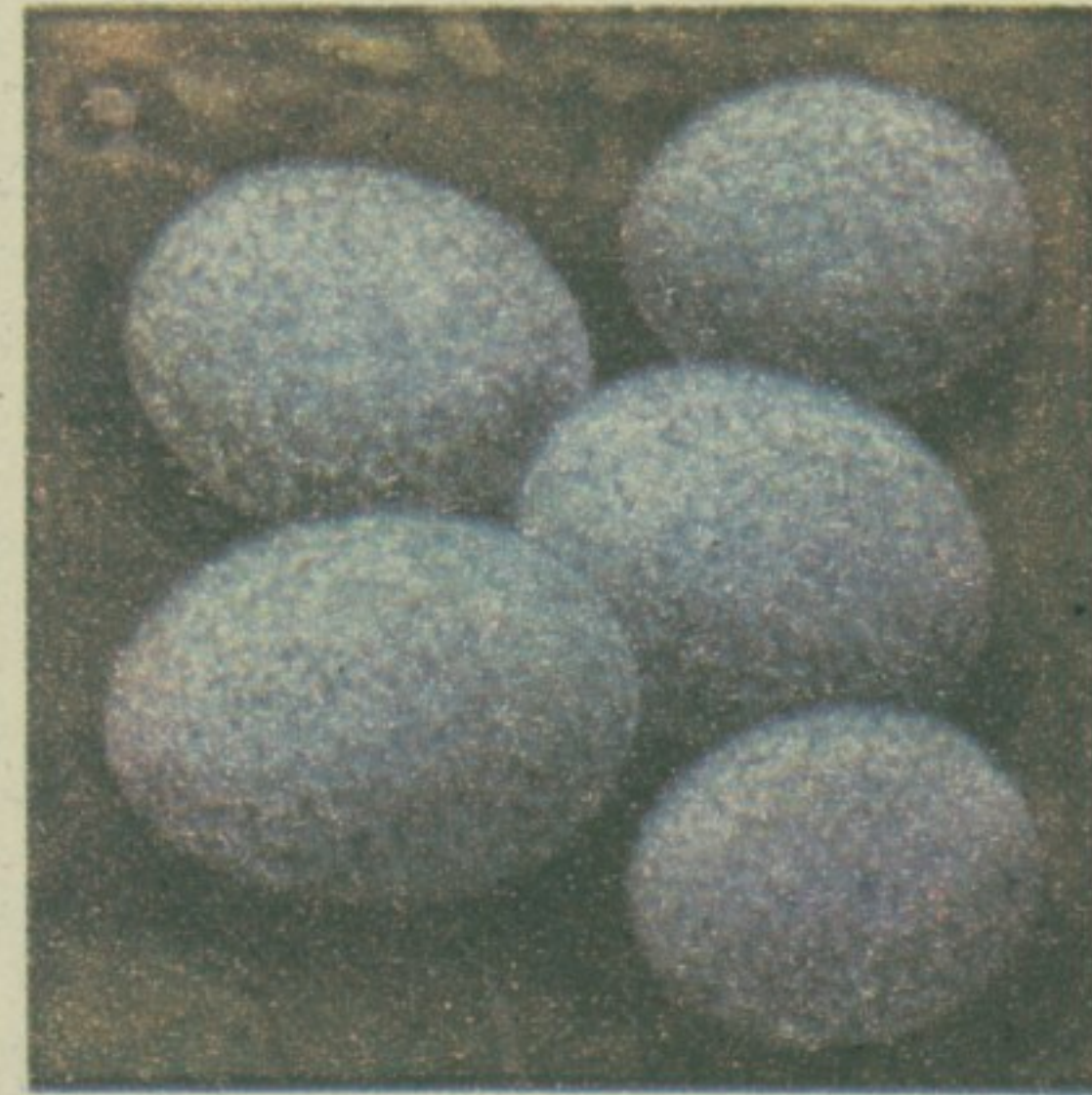
Ова спорангија припада врсти Тубифера феругиноза. Сусреће се на сасушеним четинарима. Кад сазри, потпуно је браон боје.

Трихиза ботритис. Њене спорангије могу да буду и потпуно црне.

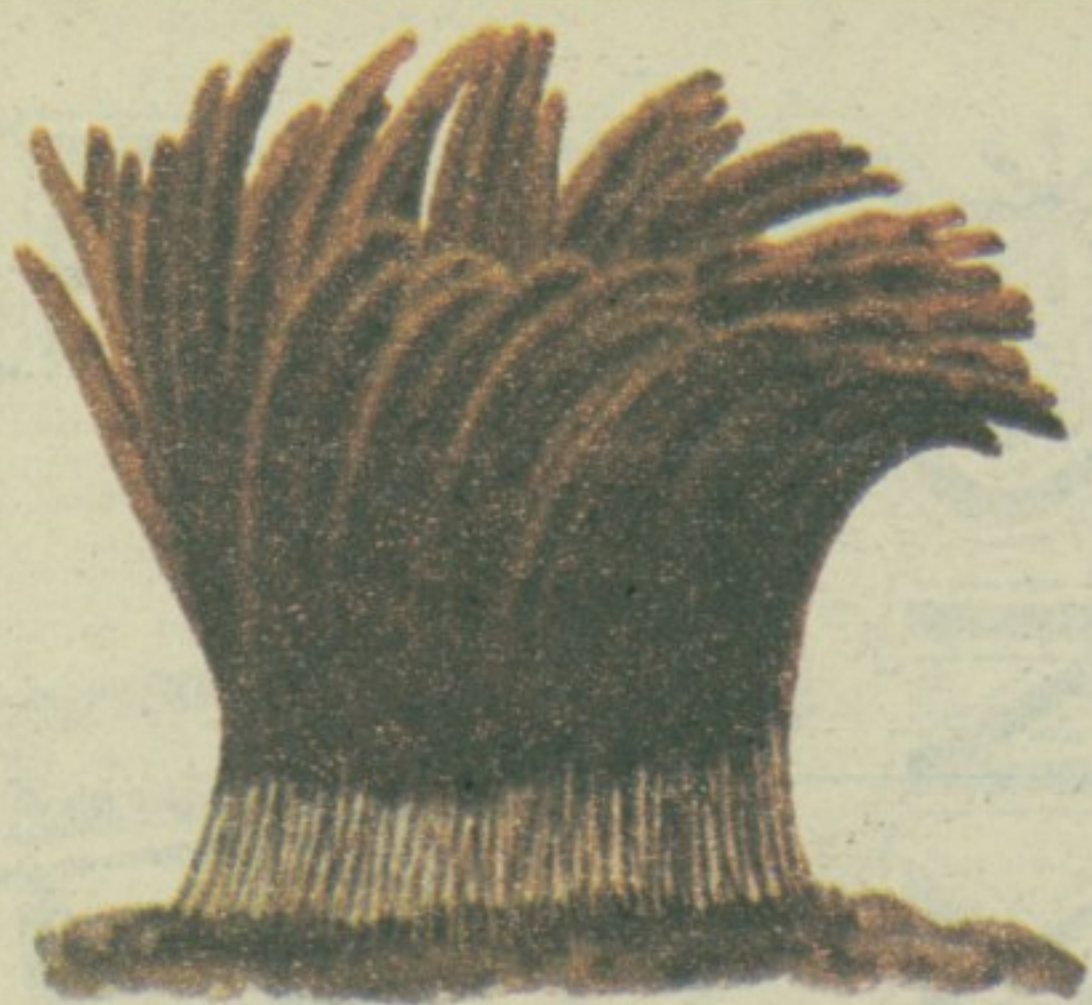
Овако изгледају спорангије врсте Дидимијум нигрипес које се најчешће појављују на сасушеном лишћу и трулим границама.

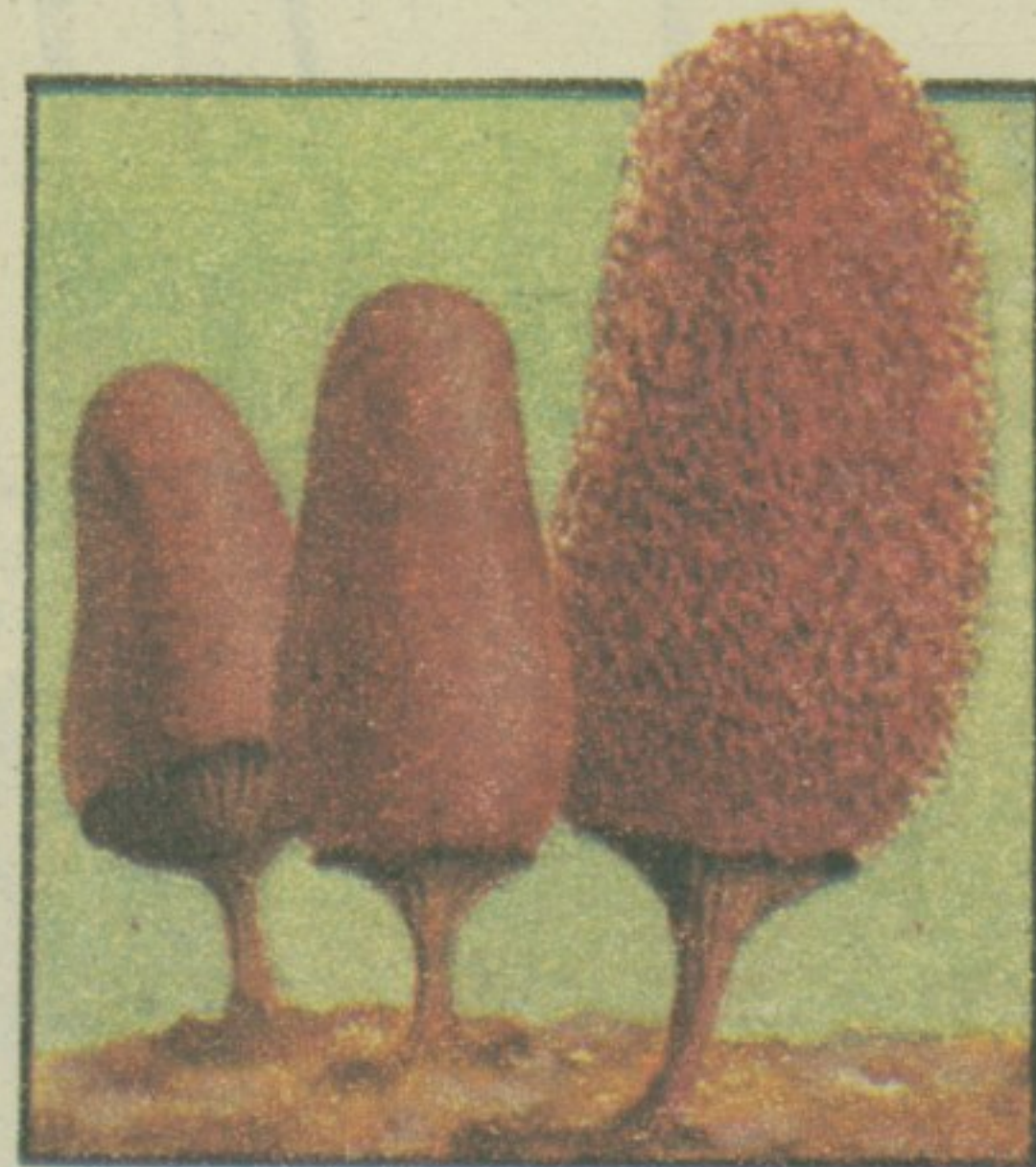
Ово су спорангије врсте Бадамија паницеа обложене кристалима.

Спорангија врсте Крибарија аурантијака има чашнице браон боје сачињене од испреплетаних нити.

Овако изгледају спорангије буђи коју називају Стематитис фуска.

Арцирија денудата има овакве спорангије

Физарум битектум. Њене спорангије немају стабљика.

Физарум вириде. Ова врста има најситнију спорангију — само 0,5 милиметара у пречнику.

*СТРАНА

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

ХИП

ИЗЛОГ НОВИХ ПЛОЧА

WAN!

ГРУПА WAN: УМЕТНОСТ БЛЕФИРАЊА (CLASSIC I)

Није ли то мало провокативан назив за једну плочу? Ако се томе дода да су све песме саздате на три акорда, да су аранжмани минимални, а да група свира без звучних ефеката онда се намећу два закључка. Или заиста блефирају, или су им идеје у музици и текстовима тако добре да није било потребе додавати блиставу амбалажу. Њихови поборници ће, наравно, тврдити да је ово друго случај. Нико не зна тачно да ли је у Британији рок музика још у моди. У последњој години интересовање публике и музичара је ишло у другом правцу. Зато група WAN каже: „Ако је рок умро, онда ми нисмо рок група! Али ако је рок остао инспирација за узбуђење и ритам — онда ми то јесмо!“

ГРУПА U-2: ОКТОБАР (ISLAND 6313 247)

Нови албум групе U-2 „Октобар“ треба да послужи као звучни детонатор који ће нас подсетити да група постоји! После врло успешне турнеје по Америци треба показати и осталом свету да U-2 заслужује већу пажњу. Томе је посвећен сваки детаљ на албуму. На А-страни су сабрани сви већи и мањи успеси који су стигли на „Билбордову“ листу. Ту су пре свега песме „Gloria“, „Rajoice“ и „Fire“. Друга страна је уступљена бубњару (нека се и он мало продуцира). Све у свему занимљиво је за оне који не траже много!

ЛИЦЕМ У ЛИЦЕ

Они који припадају неком хипи „племену“, тешко-металној или панк групи, а при том желе да се то види по неком спољном детаљу (облачење, бец, фризура, обојена коса) осуђени су. Али то није ни приближно тако критично као за оне који се нађу у друштву Стива Стејнда, шефа групе „Визаж“ (VISAGE). Он је обично претерано наглашаван, сав у свили и кадифи са гаучо-шеширом, рекло би се карикатура Луиса Маријана! Или бар неко лице из оперете!

Али када се поведе реч о музици, Стив је јасан: „Певао сам у разним групама, правим, лажним, екстравагантним, али то није имало везе са панком. Додуше, неки музичари са којима сам радио касније су отишли у „Псајкоделик фурс“, „Антс“ и друге групе. Остао сам са Игеном Растијем и ми смо 78. основали један клуб у коме смо желели да остваримо сопствене идеје о музици и ипри. Били смо разочарани панком, а нисмо желели да гајимо диско музику, требало је смислити нешто сасвим ново. И тако је настала група „Визаж“. То је назив који може да има различито значење. „Вис“ је визуелни аспект групе и њених следбеника, „виса“ је одобрење на музичком пасошу да можемо отићи у

сваки део света, „ате“ на енглеском значи доба, године, еру. Када Брижита о томе пева на француском, то није помодарство, француски је њен матерњи језик. Уосталом мени се Француска толико свиђа да бих радо живео у њој кад бих морао да напустим Лондон. Вероватно ћемо ускоро да се појавимо и уживо. Откада су „Банчи-зи“ престали са турнејама

Џон је слободнији и може да чешће свира с нама. Али и када будемо наступили, то неће бити обични рок концерти. Нема ништа досадније од тога! Као Спандау и ми ћемо плесати у зависности од места на коме се појавимо. „Визаж“ никада неће бити само музичка група.

БЕРЗА ПЛОЧА

Жељела бих продати ЛП плоче: „Country and western songs“, „Bouzouki sonnd“, „The banjo king plays ragtime“ (BOB HAWORTH), „Бијели багеми“ (COD). Цијена једне плоче је 70 динара, а у обзир долази и замена описно о договору.

Драгица Ивковић
Опатичка 14
41000 Загреб

Купујем очуване плоче следећих група: SEX PISTOLS, CLASH, COCKNEY REJECTS, DEAD KENNEDY'S, DAMNED, UNDERTONE, RAMONES и сл.

Рудолф Ваје
М. Тита 43
23272 Нови Бечеј

Купујем добро очуване плоче највећих хитова Браће Еверли и „Корни групе“. Продајем „Back in black“ (AC/DC) и „Heaven and hell“ (BLACK SABBATH).

Драган Манић
Каловита 7, Котез
11000 Београд

Продајем ЛП плоче по цени од 90 динара: „Битанга и принцеза“ (БИЈЕЛО ДУГМЕ), „Недовршене приче“ (НОВИ ФОСИЛИ), „Мојој мами...“ (РАНИ МРАЗ) те „Elvis for everyone“. Такође и сингл плоче по 25 динара (заинтересованима шаљем списак). Купила бих: „Због тебе“ (ЗДРАВКО ЧОЛИЋ), „Златна рибица“ и „Поновни валцер“ (СЕИД МЕМИЋ), „За своју душу“ (КЕМАЛ МОНТЕНО), те синглове Здравка Чолића.

Светлана Лазовић
Соне Маринковић 8
21000 Нови Сад

ЧИТАОЦИ ЈАВЉАЈУ... ВЕСТИ ИЗ ЉУБОВИЈЕ

У Љубовији је недавно основан вокално-инструментални састав ПИРАМ И ТИЗБА. Сви чланови састава су веома млади и у просеку имају 16 година. Групу сачињавају Драган Малишић, соло гитара и вокал, Јован Гогић, бубњеви и Јевто Јањић, бас. ПИРАМ И ТИЗБА за сада имају три сопствене композиције „Нена“, „Канта за ђубре“ и „Фекалије“ а поред тога успешно свирају стране хитове.

Младен Лукић
Петра Враголића 10
15320 Љубовија
(хonorар 150 динара)

(Пирам и Тизба били су, по митологији, вавилонски љубавници који су се, због противљења родитеља њиховој вези, потајно састајали ноћу. Кад их је једне ноћи уплашио лав, даду се у бег свако не своју страну. Тизба набаса на лавицу која јој испрља вео својим окрвављеним устима. Пирам је касније нашао вео и, мислећи наравно да је Тизба мртва, убије се. Чим је видела мртвог Пирама, и Тизба се убила.)

СА СВИХ СТРАНА

После толико година ансамбл Трогс је решио да се врати на сцену и турнеја по Француској почела је малерозно: басиста Тони Мареј сломио је руну, а у Марсељу је украден цео намион са њиховим инструменти-ма... Најзад је и у Француској почео да се приказује филм Сене Пистолс „Највећа превара роненрола“... Група Тиердропс Експлоудс постала је трио после одласка клавиристе и басисте (спала књига на три слова)... Боб Гелдоф из групе „Бумтаун Ретс“ почиње свој глумачки деби у филму

МОЈ ИЗБОР

Зовем се Војнан Нлипић и ученик сам првог разреда усмереног образовања у Лазаревцу. „Политички забавник“ је мој омиљени лист, а рубрика „Мој избор“ ми се веома допада па сам зато решио да вам се јавим са својим избором.

ДОМАЋЕ

1. ПОЉУБИ МЕ — Азра
2. ДВА ДИНАРА ДРУЖЕ — Рибља чорба
3. НЕДА — Парни ваљан
4. ЗАЈЕДНО — Филм
5. ЈЕДИНА МОЈА — Дивље јагоде

СТРАНЕ

1. BRAEKING THE LAW — Judas Priest
2. TNT — AC/DC
3. HOUSE OF THE RISING SUN — Animals
4. ROADHOUSE BLUES — Deors
5. ONE STEP BEYOND — Madness

„Зид“ према истоименом албуму Пинк Флојда... Аманда Лир ће учествовати на следећем синглу ансамбла „Хевн 17“... Група „Џем“ има сингл „Апсолутни почетници“, али наоно доназ да се тај назив не односи на њих тренутно завршавају ЛП плочу која ће изаћи на Нову 1982. годину... После неколико изјава да напушта музину Гари Глитер ће реформирати свој „Глитер бенд“ уз помоћ тројице првобитних чланова... На премијери свог филма група Меднес је запрепастила публику на да се на сцени појавила у „ниловима“ (шкотским сунџицама)... Следећи албум „Полиса“ биће сниман „уживо“... Зашто су музичари толико навалили на велики екран? Адам (без Антса) играће улогу пиратовог сина, а самог пирата тату треба да игра Берт Ланнастер... Једним синглом који ускоро треба да изађе „Атомин Рустер“ најављују свој велики повратан... Џеф Бен и Ерин Клептон свирали заједно на једном добротворном концерту... Изаšla је илустрована биографија Боба Марлија... „Зар ми верујеш?“ зове се нова песма „Стреј Кетс“... Помодна група

САРАДНИЦИ — ЦРТАЧИ

Наш читалац Предраг Бабић из села Горњи Свилај (74229 Д. Свилај) нацртао је једног члана групе ХУ (WHO). Лако сте препознали Пита Таузенда, зар не?!

„Роуз Тату“ завршила своју британску турнеју концертом у Марни клубу у Лондону... Компанија „Црвена трешња“ предвиђа да ускоро изда мансингл Невина Нојна, а затим албум на коме ће се наћи неке непознате песме Марна Болана под називом „Уплашио си ме до смрти“. Осим тога изаћи ће и плоче мање познатих група.

РОК МАШИНА

Пошто је неко време била на ремонту, РОК МАШИНА је подмазана, стављени су нови резервни делови, фирма је мало измењена (није више ПОП него је РОК) и све је спремно за победоносни поход. Оне који се сећају времена „Поп машине“ и масе њених навијача не сумњају да ће и ново рок-издање сигурно имати своју верну публику која воли овај звун и Зоранову гитару. Зато није случајно што се на новом албуму РОК МАШИНЕ налази и ованва опасна:

„Свака сличност са групом Поп машина сасвим је случајна и ненамерна!“ Уосталом, зашто и не било сличности ако су људи исти и ако је оно што су раније радили било добро. Нова постава наступа са малим појачањем — укључен је и млађи брат. Тако гитаре у РОК МАШИНИ свирају Зоран и Видоја Бониниовић, бубњеве Владан Донић, а бас Роберт Немечек који је и даље остао идејни аниматор. Нови албум жели да подвуче да је ово ипак нешто ново. Зато се и зове РОК МАШИНА нао и група. Наравно, постоји и песма под овим називом, а у њој невидљиви обрачун:

„Ти се правиш да знаш шта је рокенрол,
а до јуче си по њему плувао.
Ми можемо само да будемо на крв и нож...“

Нисмо улазили у детаље да ли је ово само метафора или је стрелица стварно некоме намењена. У сваном случају РОК МАШИНА је нашла новог издавача: овога пута то је „Југодис“, а снимање албума је обављено у приватном студију МС. Можда и то нешто назује? ! Ако желите да им пишете нонтант адреса је:
РОК МАШИНА
Лоле Рибара 6
11000 Београд

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЖЕЛИМ

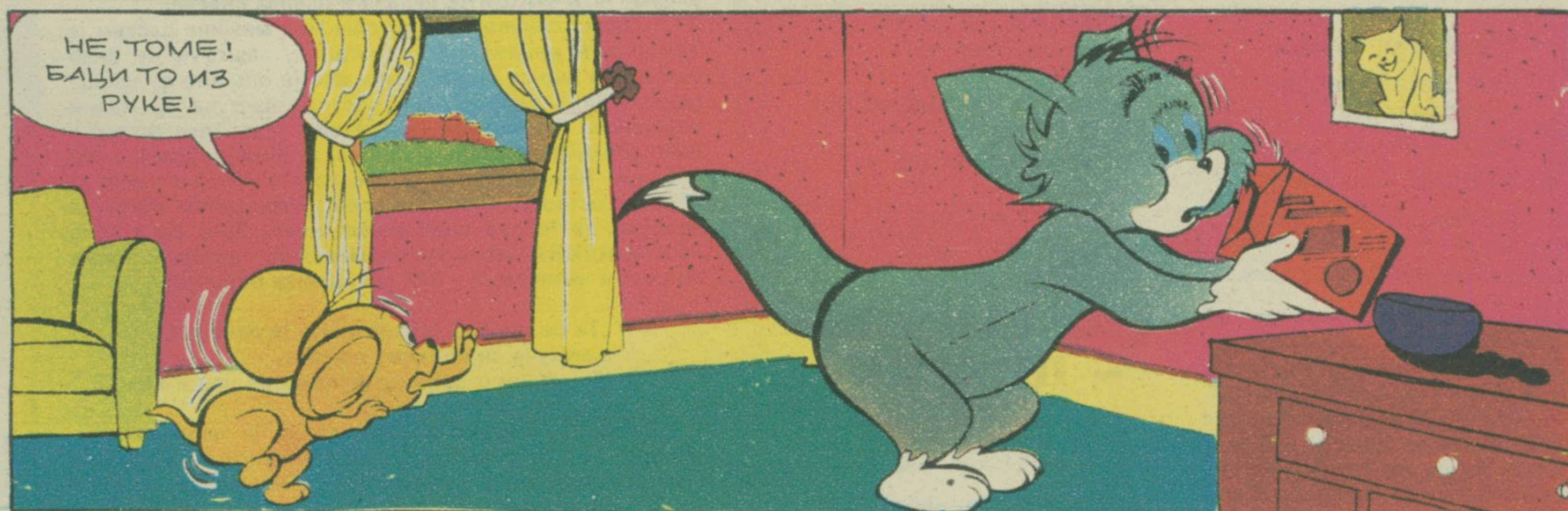
Музика и текст: Роберт Немечек
Изводи: РОК МАШИНА

Прочитај ми неки стих
и не жури се...
Време је опет уз нас.
Време носи одговор.

Желим ти мир у тешким
временима,
желим ти руке када си сама,
желим ти дом када ветар
дува,
желим ти светлост када је
мрак.

Памтићу те као реч,
као тихи глас.
Пожелећу да читав свет
буде увек уз нас...

+

PEZ КЛУБ, 61111 Лjubљана, y. y. 8

Датум рођења

Врело августовско поподне. Улице путањом на прозорима опуштени: јара је врелим дахом оманила град. У Станици милиције недељну тишину ремети звук писаче машине и повремени звонава телефона у дежурној служби. Инспектор Петар беспомоћно гледа вентилатор који само меша ужалени ваздух не успевајући да га расхлади. Кошуља му се прилепила за ознојено тело, а прсти остављају влажан траг на листовима предмета који је пред њим. Размишља о сновима који су сада већ на базену. Млађи је пре неколико дана научио да плива, а он још није успео да одвоји мало времена да оде с њима. Из размишљања га је пренула звонава телефона.

НИ ТРАГА ПОВРЕДИ

— Петре — јављао је колега из дежурне службе — у Радничкој улици број 13 пронађен је леш жене. Екипа за увиђање је спремна. Детаље ћеш чути у колима.

За непун минут инспектор је већ седео у колима која су јурила према старом центру града. Радничка улица, размишљао је, то је сигурно онај ред кућа који се граничи са гробљем. Куће су простране са хладовитим двориштима засађеним воћкама и цвећем. Кроз отворене прозоре аутомобила осећао је струјање ваздуха. Врло су стигли на циљ.

Док су улазили у двориште зашкрипала је капија од црног кованог гвозда. Кућа је била баш онаква каквом је инспек-

САВРШЕНА

ПРИЧА

Мада је све указивало да је Милена Јовановић настрадала несрећним случајем, инспектор Петар није журио да оконча истрагу...

је отворио мушкарца средњих година, очигледно врло узрујан.

— Изволите — рекао је сломљеним гласом. — Ја сам Милован Јовановић, електро-инжењер. Моја супруга, знате... Несрећан случај... у купатилу. Лекар је још поред ње...

ПОСЛЕДИЦА УДАРА ИЛИ...

Екипа за увиђање, са инспектором Петром на челу, кренула је за домаћином. Лекар је управо излазио. Кратко је објаснио да је констатовао смрт која је највероватније наступила као последица удара главом о ивицу каде. Слика коју је Петар угледао кад је ушао у купатило, наизглед је потврђива-

са младом, непознатом женом. Изгледа да је и његова супруга нешто начула јер се још више повукла у себе: престала је чак да се јавља суседима.

ЗАБОРАВЉЕНИ СМОТУЉАН

Да ли су у питању само злонамерна комшијска оговарања или у њима има и истине, питао се Петар. Требало је да још једном поразговара са Јовановићем. Кад је поново позвонио, врата му је отворио Милован обучен за излазак.

— Идем да обавестим рођаке о Милениној смрти — рекао је.

Петар га није задржавао, само је објаснио да би желео да поразговара са његовом сестром ако је стигла.

— Само изволите — позвао га је Милован и изишао.

Петар је затекао Ружу како седи за кухињским столом и плаче.

— Знала сам да ће се догодити неко зло — рекла је јецајући. — Сањала сам страшан сан и лепо сам говорила Милени да је најбоље да останем код куће, а она се на то насмејала...

Из даљег разговора Петар је сазнао да њен брат и снаха нису баш сложни живели. О несвестицама од којих је патила Милена, чула је од Милована и о њима је, наравно, имала своје мишљење:

— Ма какве несвестице — жестила се. — Све је то она смислила да би га мучила и да ништа не би радила по кући. Зато сам ја морала све: нисам се бунила, само да се њих двоје не свађају. Свакодневно га је питала где је био, колико су трајали састанци којима је присуствовао, на шта је потрошио новац... Лепо јој је Милован предлагао да се разведе, а она — ни да чује.

Док је Ружа причала, а на причу је није требало подстицати, Петар је коракао по кухињи. У једном тренутку пакњу му је привукао повећи смотуљак жице поред канте за смеће. Подигао га је и прекинуо Ружин монолог питањем — чему служи та жица.

— Ах, то је сироти Милован... Знате, користио је сваки слободни тренутак да нешто уради. Пре неколико дана рекао је да хоће да пребаци утикач за апарат за бријање поред прозора у купатилу јер му је тако zgodније. И стварно, баш јутрос је нешто мерно по купатилу...

Ту смо, помислио је Петар. Она сумња у несрећан случај показала се исправном: ова жица је то потврђивала. Милован Јовановић је убио своју супругу Милену!

Знате ли због чега је смотуљак жице уверио инспектора Петра да није у питању несрећан случај већ убиство? Да ли сте погодили, проверите на страницама Мале поште.

тор замишљао: саграђена вероватно почетком века, као уосталом и остале у суседству, због воћа и цвећа била је честа мета дејих несташлука. Инспектор је одмах запазио брижљиво негован ружичњак под прозорима. Врата

да његове речи: на поду је лежало наго тело жене на којем није било ни трага некој повреди осим отока на темени. Када је била пуна воде.

Док је екипа вршила увиђај, инспектор је прешао у дневну собу.

— Ко је пронашао вашу супругу — упитао је Милована Јовановића који је седео у фотељи очију прикованих за под.

— Ја — одговорио је. — После ручка изишао сам у башту да прочитам новине. Милена је остала у кући:

рекла је да јој је страшно топло и да би хтела да се окупа. Ја сам неко време читао, а онда задремао: кад сам се пробудио видео сам да Милене још нема. Помислио сам да је отишла да легне па сам пошао да је позovem да попиемо кафу. Међутим, ње није било у соби. Није била ни у кухињи. Тада сам се уплашио. Пожурио сам у купатило и затекао је како лежи на поду: није се мицала. Пришао сам јој и позвао је. Није се одазвала. Кад сам је ухватио за руку да бих је пренео у собу, помислио сам да се оневестила, видео сам да је необично хладна. Тек тада сам постао свестан оног најгорег.

— Да ли је ваша супруга боловала од нечега — упитао је инспектор.

— Па, у последње време патила је од несвестица. Вероватно се и данас тако нешто догодило: мора да је дупила главом о ивицу каде и... Човек никада и нигде није сасвим сигуран: несрећа та вреба и у сопственој кући.

— Хм, да — промрмљао је Петар док су му у ушима одзвањале последње две реченице. Овај август је стварно несносан: стално јављају о здравственим проблемима становника. Истина је и да на сваком кораку може да се догоди несрећа. Само, да ли је она била узрок Миленине смрти, како је то на први поглед изгледало, или... Петру је нешто сметало да поверује у то: шта, то ни сам себи није могао да објасни.

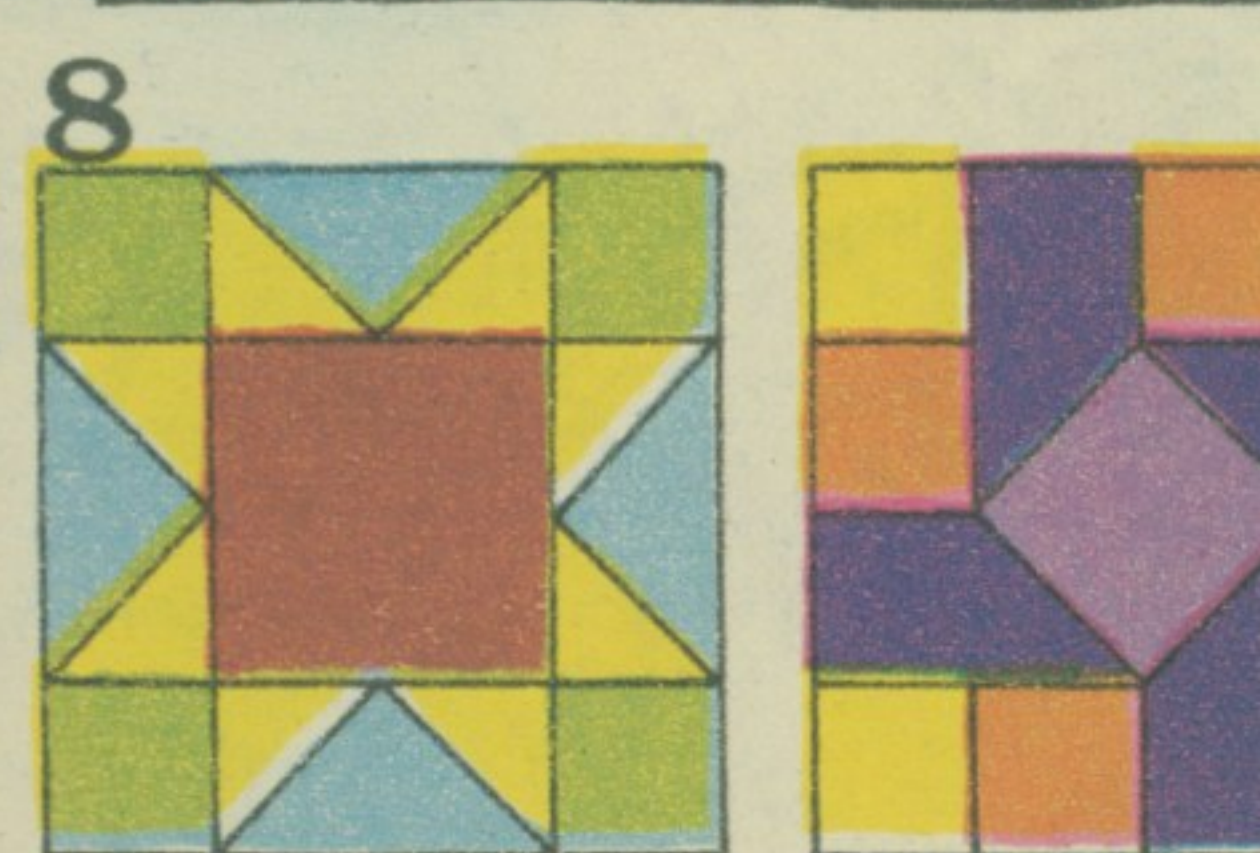
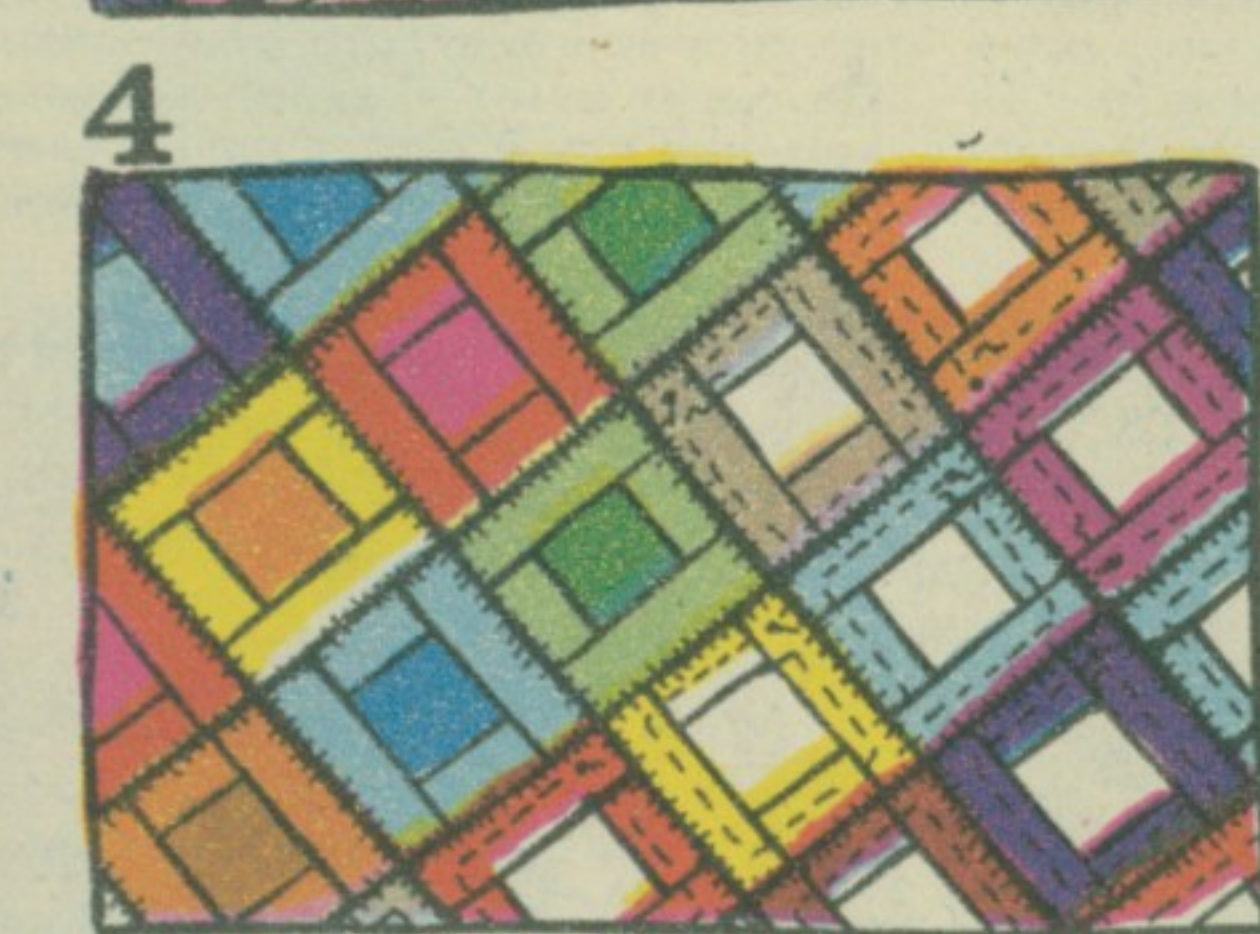
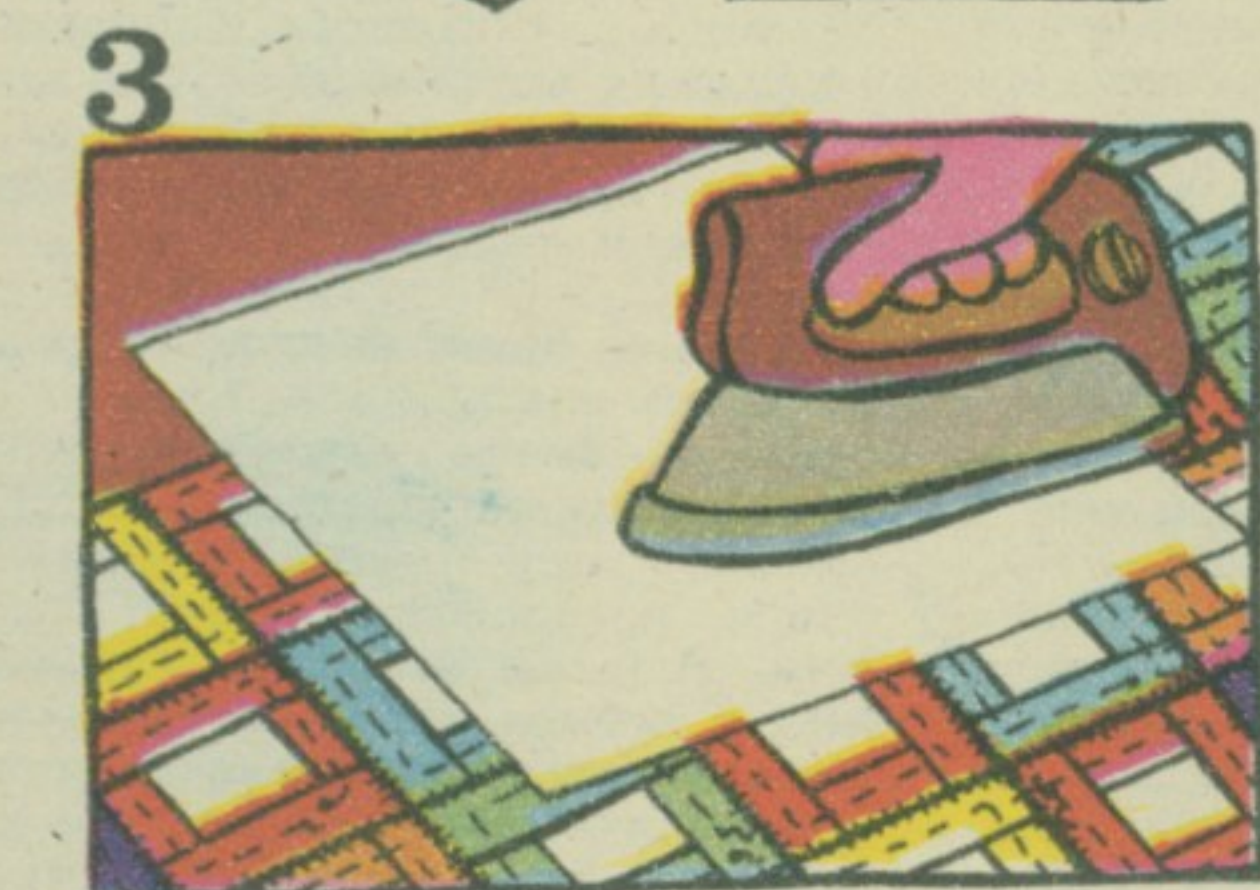
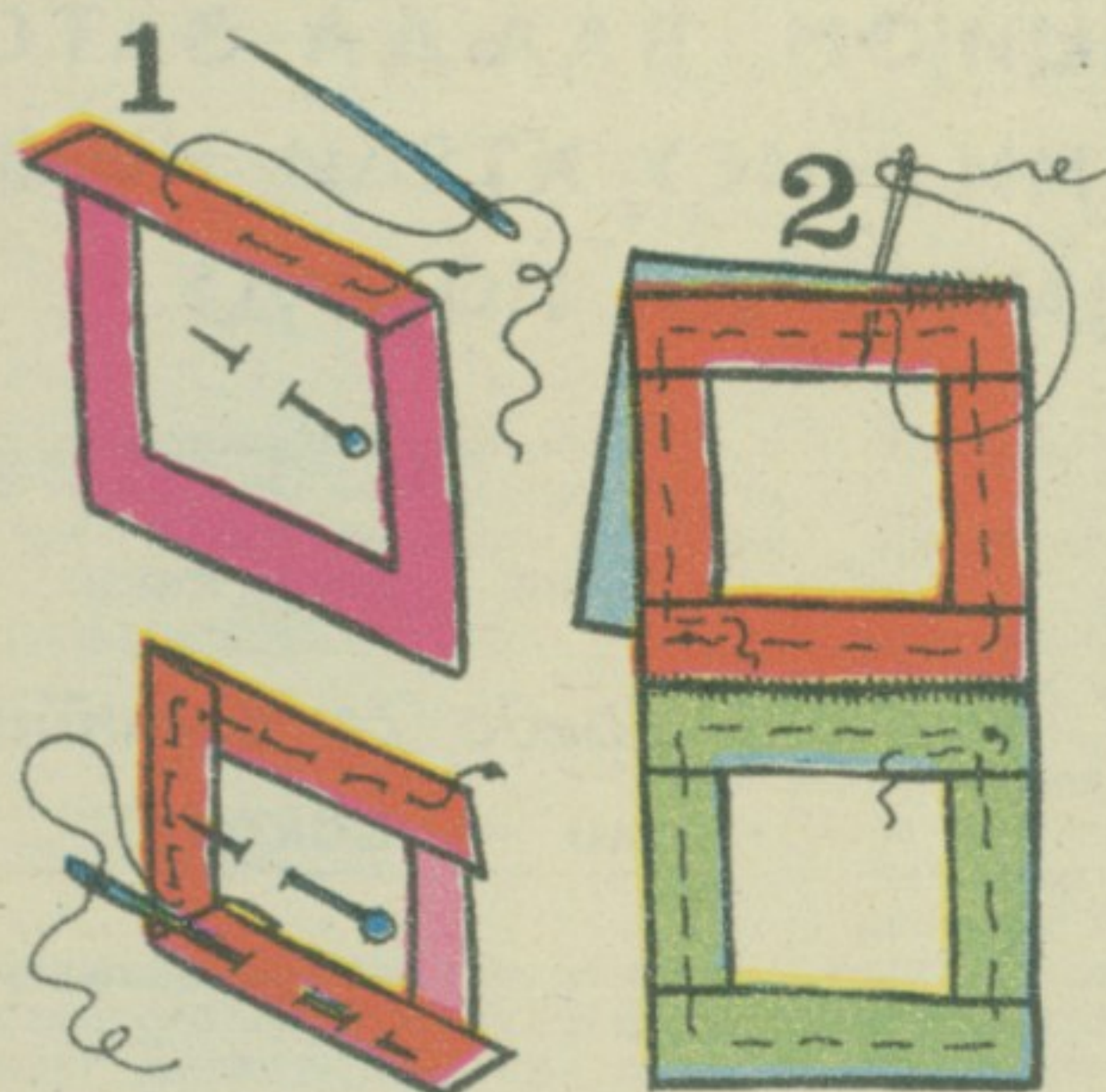
Из даљег разговора сазнао је да са Јовановићима живи и Милованова старија сестра Ружа која сваке недеље одлази на ручак рођацима на другом крају града. Одлучио је да је сачека па да и с њом поразговара. У међувремену, екипа за увиђање завршила је свој део посла. Не би било лоше ни да поразговара са суседима, помислио је Петар.

Од њих је сазнао да су Милена и Милован живели врло повучено, да се нису ни са ким дружили. Инжењер је обично проводио слободно време у башти негујући цвеће. Тако је бар било до недавно, кад су га суседи срели у граду

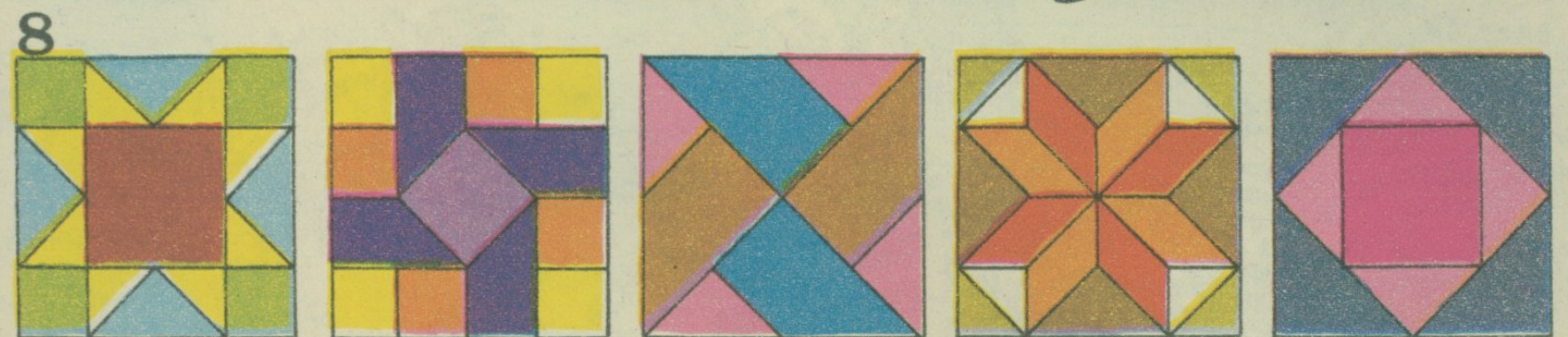
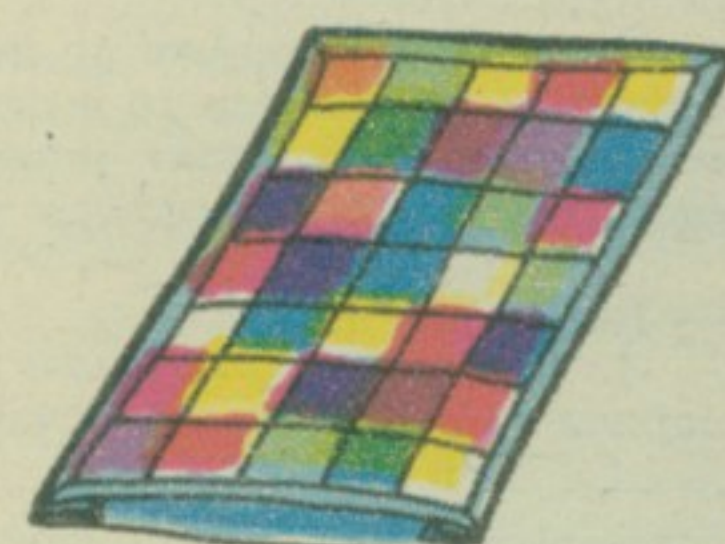
Ушци кушак

ПАЧВОРК

Пачворк је врста народне уметности у Енглеској и Америци. Сачувани су покривачи и јастуци из прошлог века изузетно маштовити и лепа, комбиновани са везом или компликованим шарама које се праве прошивањем. Ми ћемо вам показати једноставнији али ништа мање леп пачворк. Пре него што почнете да радите треба да се одлучите за модел покривача или јастучнице. Најпростији је да се цео пачворк састоји од квадрата истих величина. Ови квадрати могу такође бити састављени од још мањих крпица и образовати одређену шару (неколико примера таквих шара види се на црт. 8, али су ово већ компликованији модели пачворка). У зависности од шара и величине пачворка израчунајте колико вам треба делова крпица и каквог облика, па исеците од папира све те облике. Према тим „кројевима“ изрежите крпице и то тако да буду по 6 mm шире, односно оставите 6 mm за порубљивање. Папирић прислоните на искројену тканину, причврстите га шпенадлама а затим пресавијте све рубове и профирцајте их тако што ћете фирцом ухватити и папир (црт. 1). Када тако обрадите све крпице, онда их спајајте веома ситним, густим бодом као на црт. 2. Приликом обрађивања крпица треба обратити строго пажњу да крпице буду тачног облика који се захтева, а приликом спајања да шав буде ра-

ван, тако да рад нема избочина. Када сте цео покривач (или јастучницу) спојили, препрепљајте га са налицја преко влажне крпе (црт. 3), а затим повадите фирц и папириће (црт. 4). Ако папирићи нису оштећени, можете их користити и за следећи пачворк. Пачворк се обично прави од цицаних или свилених крпица; важно је да све крпице буду исте дебљине и јачине. Пожељно је да сваки пачворк поставите, а код покривача од пачворка то је обавезно, јер ако се не постави, покривач ће се истегнути и цепати на местима где се спаја. Постављање треба да је у тону с пачворком. Пришива се с налицја, па се преврне и отвор преко кога се преврнула зашвије руком. Ако је покривач велики, онда се по равномерно распоређеним местима везују концем чворићи, тако да се поставља држи за лице (црт. 5). Приликом слањања крпица, треба обратити пажњу да се крпице ређају по неком реду, тако да се добије одређени визуелни утисак шаре, као на црт. 6. Око покривача можемо направити и бордуру — то се види на црт. 7. На црт. 9 дајте је неколико примера бордура. Ако немате увек довољан број крпица када понављате шару, онда је правило да уместо крпице која вам недостаје ставите неку у сличном тону. Како то изгледа види се на црт. 7.

Са опсерваторије су видели да се искре примичу. Мислили су да је некакав рој небеских тела, случајно правилан. Када су непогрешивом прецизношћу уништили далеки сателити, знали су да је случај искључен.

У сусрет непознатим телима послаше незадовољника и једноумника, најбољег и најпоузданијег од летача — Викторијана Слеме. Очекивали су поруку. Тишину дугу као и лет, у трену искида лењ, храгав смех.

— Ту сам, врло сам близу. Видим, схватам... Мене нема више!

На Земљи су слушали одјеке који су се губили у даљини...

— Реци нешто, Слеме, Слеме...

Микрофони су пукетали од даљине и космичког зрачења, али гласа није било. Викторијан Слем је нестао као што је и живео: није оставио никоме ништа, чак ни поруку.

Тихи ужас

Слемова летелица није експлодирала, није потонула у црно. Поставила се у ред са осталим светлим тачкама, ни по чему се не разликујући од њих. Команду на Земљи нису толико бринули апарати који су извештавали да је пулс, притисак и активност мозга пала на нулу. То се знало: Викторијана Слеме више нема. Али, његов брод, најновија у низу светлих тачака, кретао се са осталим телима према Земљи, потпуно у власти нечега што је изазвало панику: Непознатог.

Пре него је узлетео Матине Енрико, према непознатим летелицама послата су три брода без посаде. Три бомбе довољне да разнесу планету. Светле тачке се размакоше, пропустише их, команде отказаше, или бродови не послушаше, тек летелице једна за другом клизнуше и изгубише се у простору.

— На тебе је ред, Енрико — рече Перди.

— На мене.

— Полећеш сутра.

— Сутра.

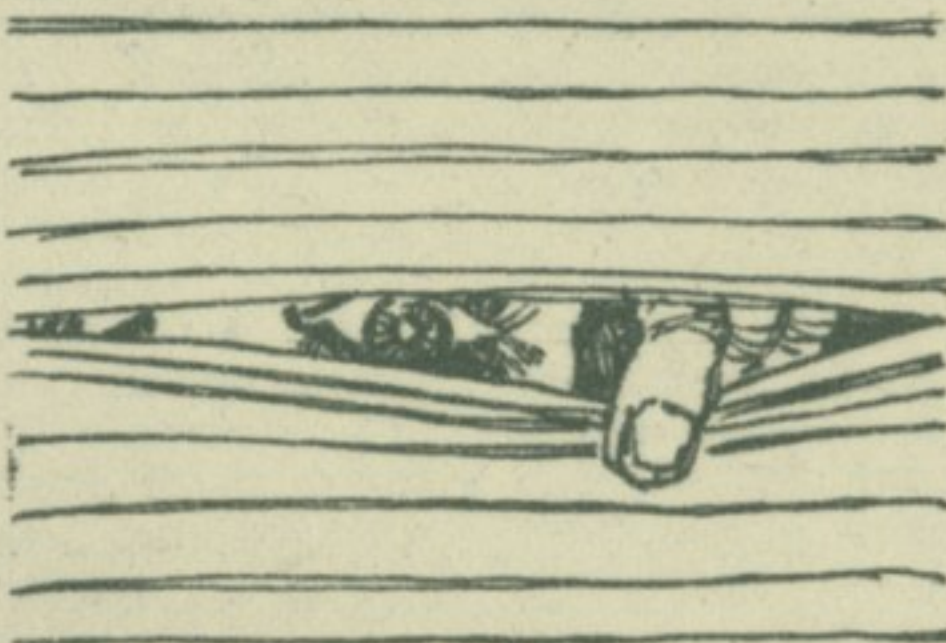
Перди је гледао грубо, израздано лице, тврд сиви поглед, опустене, смирене руке.

— Викторијан се није вратио — рече.

— Био је храбар — каза Матина.

ОГЛЕДАЛО

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

РАТКО ЈАНКОВИЋ

— А ти?

— Ни ја се нећу вратити.

Перди заусти да нешто каже, да покуша да га утеши или смири. У трену схвати да је то непотребан, готово смешан покушај. Пилот није био ни заплашен, ни нервозан.

— Брод је изванредно опремљен — рече Перди. — Додуше, у неколико детаља се разликује од осталих, али...

— Брод је бомба. Ако је не активирам ја, учинићете то ви са Земље. Моје је да тамо уништим, прекратим некако трајање нечега што не знате шта је.

— Ја мислим да...

— Лаку нос, Перди. Остави врата отворена. Сваког трена очекујем да наиђе Лило.

Брод Матине Енрика је пред циљем правио неразумљиве окрете, мењао смер и правац летења. Пилотово срце је радило убрзано, тукло у осетљиве мембране рецептора, прсти се стезали у трчу...

ЉУДИ НИСУ ОЧЕКИВАЛИ НИШТА ПРИЈАТНО ОД СУСРЕТА СА ТУЂОМ ИНТЕЛИГЕНЦИЈОМ. ВАЉДА ЗАТО ШТО НИ САМИ НИСУ ХТЕЛИ НИШТА ПРИЈАТНО ДА ПОНУДЕ.

Пре него је прекинута веза вриснуо је у микрофон:

— То је страшна позорница људске...

Наступи тишина. Брод са убојним теретом савртао се у линију и пошао према Земљи.

Тихи ужас онога што долази из краја се из удаљених, високих опсерваторија, пробио се кроз незнане пукотине у дебелим зидовима добро чуваних соба руководиоца одбрамбеног система. Људи нису очекивали ништа пријатно од сусрета са туђом интелигенцијом. Ваљда због тога што и сами нису хтели ништа пријатно да понуде. Незнањцима из свемира се спремао олово, бомба или бич. Човек је у тренутку панике био спреман да буде убица или господар, никако сабрат у самотној шупљини васионе, или биће спремно да схвати и разуме туђе страдање и невољу.

После Матине покушаје са Васјуком, Кеслеровичем и Линским. Њих тројица не пустише гласа од себе. Резултат њихове мисије беху још два брода у чврстом поретку који се приближавао Земљи. Лински је, у страху од нечега чему се на Земљи није знао разлог, активирао бомбе које је носио и не лансирајући их нестао у експлозији. Бродом је, пре тога, окренуо

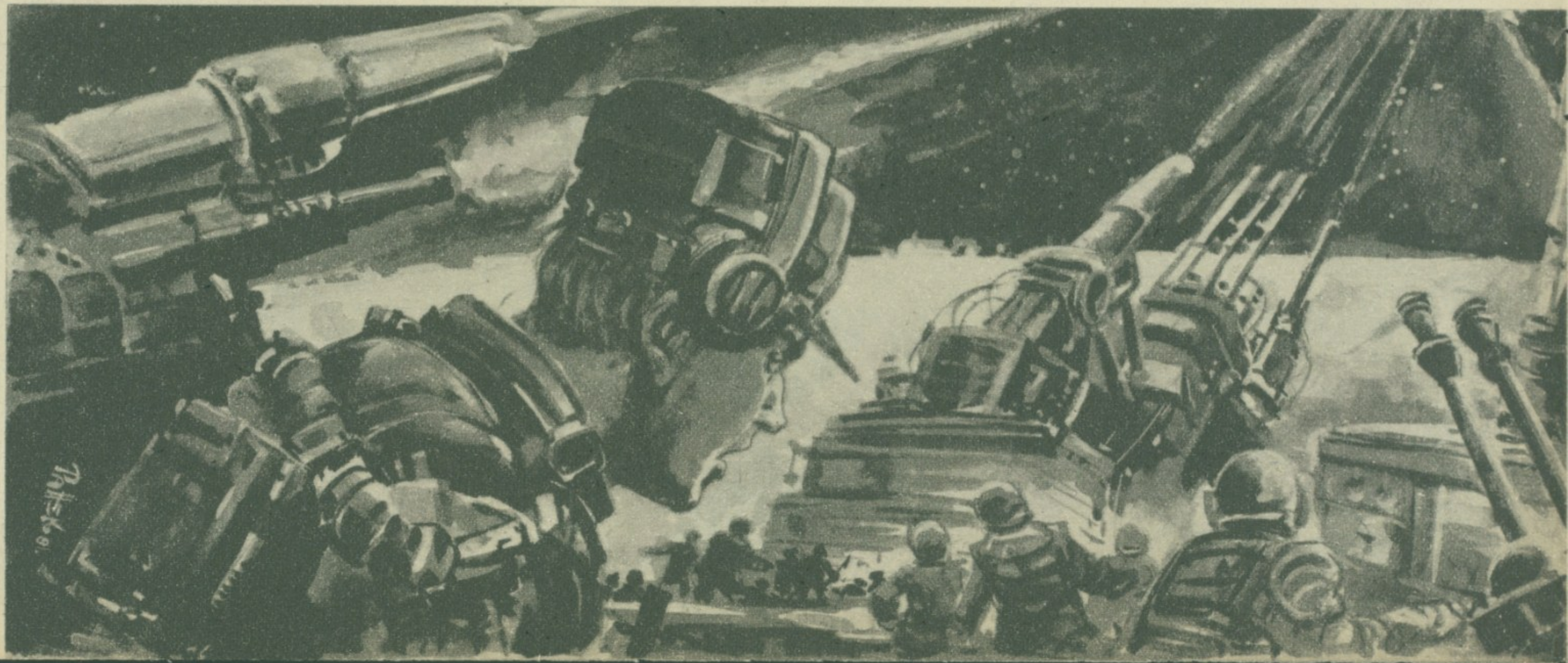
с курса на прописно растојање, да не разнесе другове. На Земљи су знали: то је самоубиство.

— Зашто? — питао је Перди.

Треба се борити, али — како?

У пространој сали Министарства одбране сакупило се све оно што је представљало моћ планете. Турбина лица у китњастим униформама, цивили тврда изгледа, они што су власт, и помало смушени старци за ову прилику извучени из лабораторија и тишине библиотека и учионица.

— Ми не знамо како ће се даље развијати ситуација — говорио је Перди. — За сада се светле искре, за које можемо претпоставити да летелице неке непознате цивилизације, приближавају нашој планети. Најдаље кроз педесет дана биће у орбити. На нама је да одлучимо: хоћемо ли их пуустити да дођу толико близу, на њима је да одлуче треба ли им толико близина да учине оно што су наумили. Подсећам да су у ланцу летелица које нам иду у сусрет прва, седма, осма и двадесет и трећа васионски

бродови наших летача Виктор-
јана Слеме, Матине Енрика, Кес-
леровича и Васјука.

— Њима је потребна близина,
они хоће да нам се приближе! —
упаде човек са зачеља. — Они се
користе нашим бродовима што
значи да им одговарају каракте-
ристике летелица!

— Можда смртоносни набоји у
телу ракете!

— Ми можемо само да нагађамо
— уметна се астроном чија је еки-
па прва открила летелице. — Је-
дна ствар је очигледна: имамо по-
сла са бићима из других светова.
У њихову логику не можемо про-
дрети. Било каква да буде, наш
план је само људски план, у окви-
ру закона које познају и којима се
померају људски умови.

— Шта предлагате, колега?

— Предлажем да бранимо целу
планету онако како смо навикли
да се бранимо једни од других, као
да из свемира долазе да нас напа-
дају људи.

— Па... — погледа Перди по
присутнима.

Предлог је једногласно прихва-
ћен.

Фаланга летелица из свемира
није променила поредак. Људи су
за звезданих ноћи могли да гле-
дају сјајне беоците дугог ланца.
Широка ждрела топова, оштри вр-
хови ракетног наоружања, циви-
лушака и артиљерије били су упе-
рени у мирно небо. Људи су поче-
ли да схватају да небо није само
ноћни декор осут звездама. Поста-
ли су свесни онога што су одавно
знали, али им није допирало до
свести: небо има дубину, оно пул-
сира животом, има своје тајне и
слабости, успоне и падове, оно се
радује и пати. Сада, чад утихлим
становницима Земље небо је пока-
зивало ново лице: претило је.

Планета Земља се наругушила,
била је спремна да избаци тешке
набоје, хтела је животом да брани
своју самоћу и постојање.

Смех из басионе

Бродови су потпуно прицпи.
Њихова опромна тела заклонила су
небо. Уместо дневне светлости на-
ступила је црна, непрозирна тама.

— Пали! Ватерија, пали! Пали!
— на свим језицима, на свим мери-
дијанима. Атмосфера је тешко во-
њала на сагореле гасове, барут и
керозин.

— Ватра! Пали!

Таку су просећали црвени и бе-
ли огњени. Пројектили су се ужи-
вали у висине. Експлозије, једва
видљиве са Земље, нимало не
нашкодише моћним телима лете-
лице.

— Ако овако настава затроваће
атмосферу, узећемо сами себи жи-
вот!

— Нападач мора да се уништи,
са нама нема шале!

— Да ли је то одиста нападач?
Ко ме ће требати Земља ако се за-
трује? Мртво, отровано царство!

Команда нареди прекид ватре.
Мркла ноћ без шума. Хладноћа се
увлачила у кости, призла у страху
стврдла лица.

Моћне ракете нису раздрле пу-
котину у тврдом оклопу око пла-
нете. Шта сада? Ненадано, као од-
говор изнуреним војницима у
тврдим рововима и преплашеним
цивилима по бетонским склониш-
тима, кукавицама и смутљивцима,
из висина, гласно као прмљавина,
прасну лењи, хрпави Викторија-
нов смех.

— Он, он није мртав! — крикну
Перди. — Не, то је превара, халу-
цинација! Викторијан Слем је већ
данима мртав!

Прозорска окна на тврдој бетон-
ској кући су подрхтавала од стра-
шног смеха који је као туча падао
из висина.

— Наредите да пуцају! Уништи-
те чудовишта!

Гледајте се!

У тамној сали Министарства од-
бране трајала је још једна од ис-
црпљујућих седница. Без успеха
се тражио излаз.

— Планета не може још дуго —
образлагао је говорник. — Залике
хране и лекова нису довољне.
Производња је стала. Хорде без-
умника крећу према градовима.
Немоћни смо било шта да учини-
мо. Планети прети смрт од глади и
хладноће.

— То је страшно — рече Перди.

— Ничег ту нема страшног! —
зачу се глас.

— Ко је то казао? — запита го-
ворник.

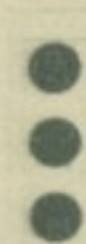
— Ја, Викторијан Слем.

Сала се ускомења. Паничан
страх је пратио наглу промену.
Мрачни прозори забелеше. Из
тмине изронише расцветале поља-
не, биљке, модре воде. Људи ухва-
тише себе у бесмисленом напору,
циви уперених у небеско плавет-
њило, како без прекида силају че-
лик и олово у прозачни ваздух.

— Све је то била обмана, игра.
Људима је пружено опледало. Оно
је пред вама, гледајте се! — виклао
је Викторијан.

Приближио се прозору и стао да
разгледа цветне пропланке из-
браздане гусеницама тешких во-
зила, заклона и прудобране тешког
наоружања.

— Ти си обмана! — викну Пер-
ди. — Они су те послали, ти си ро-
бот, наказно обличје астронаута
Викторијана Слеме!

Потеже револвер и у трену ис-
пали цео шаржер.

— Сада причај како је код тво-
јих!

Из пруди Викторијана Слеме по-
тече крв. Људска крв.

укрштене речи

ГРАДОВИ ХЕРОЈИ — ЦЕТИЊЕ

Град који лежи у Цетињском пољу источно од Ловћена проглашен
је 1975. године за град херој због својих изузетних заслуга у току
НОБ-а. Од краја 15. века, када је Иван Црнојевић измичући пред
Турцима из Зетске равнице овде подигао свој дворца (1482) и ма-
настир (1484), све до подизања Титограда Цетиње је било поли-
тичко, културно и духовно средиште Црне Горе. Од културних
споменика испод бројева 1, 4 и 5 потребно је уписати називе три,
а испод бројева 2 и 3 називе две велике фабрике.

АУТОР ВЕ- ПАК	1	2	ПАКЕРИ СКИ РЕ- ВОЛУЦИ- ОНАР НИКОЛА	САВЕЗ	НАПОС- НА ТИЧ- НОСТ ИЗ ДЕТА- Б. НАШИ- КА	ХОЛАНД- СКИ ШАХИСТ МАКС	ПРОКОП ЗНАК ЗА КЕЛВИН	СТАПИ- ЧАСТЕ БАКТЕ- РИЈЕ, БАЦИТИ
ВОСНИЧ- НЕ НИПЕ- ТЕ							АНТУН БАРАЏ ПЕВАЧ МОНТАН	
ЕВАНО- ВО ДРВО								
БИТЛЕС- КИ КОН- ЗЕРВА- ТИВАЏ								
ЗАМИ- САО						ВОДНИК НАОРУ- ЖАН ПУСКЕ- ТОП	ПРВИНА ПАРВИН ПОДРЕД- НАКИ	
ОРА- НИ- ЧА					ТИЧНА ЗАПЕЧИ- НА АУТОРИ КНИЖА			ЛИТРА АУТО- ОЗНАКА ТЕТОВА
СКРАЋЕ- НИЦА ЗА: СПОРТ- СКЕ МО- ВОСТИ			3	ПУСТ КРАЈ ПЛАСТИЧ- НА ПЛА- СА				
ЗНАК ЗА КЕЛ- ВИН		ЗНАК ЗА КЕЛ- ВИН 4						
ГРАД У ИПОТ- СКОМ ПОЉУ								БУРА- ЗЕР
ВРСТА ИНДЕК- ТА (МН.)							АУТО- ОЗНАКА БЈЕТО- ВАРА	
МИНЕРАЛ ЗАТВОРЕ- НОПЛАВЕ БОЈЕ							ЗНАК ЗА РЕМИ- ТУМ 5	
ТЕЖИНА РОБЕ БЕЗ ОПОТА					ПРЕКО СКОНО ПРИТО- КА САВЕ			ПО- ЗА- ДИ
ЗАКА- РИТИ СЕ У ТИЧУ КАРАЈ			ЛИЧНА ЗАПЕЧИ- НА ВРСТА ЗЕТА		ТИЧНА НА ИНДИЈАН- СКО ПЛЕ- МЕ		НАЗВЕ- КА ФРАН- КУСКА РЕКА	
АРТИ- ЛЕРИЈС- КИ ВОЈ- НИ ПОТО- ЖАК					ПАРКА ФРАНЦ. АУТОМО- БИЛА	НАВИГАТ. АРНЕЗАУ ОДИСЕЈИ ВРСТА ШПАРИЖЕ		КО- НАЦ
ТИЧНОСТ ИЗ ДЕТА- АТФРЕ- ДА ЖА- РИСА		ПРИСТАВ УРОДАН ВАЖАН ЗАЧИН						
100m ²	ПОСУДА ЗА ЧАС (МН.) ТИТРА							
УЛОВ							КОФ	

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: М, истока, Аг, штимунг, д, љутић, Аце, Вериша, лис, њак,
брати, пецање, Маџ, Ј, казнити, „Ема“, чит, о, дл, вучина, називи, ад,
одисеј, ПА, горари, ам, клака, оме, лит, аре, окајавати, Вонегат, К, НС,
калота, ати, народ.

ПИРОТ

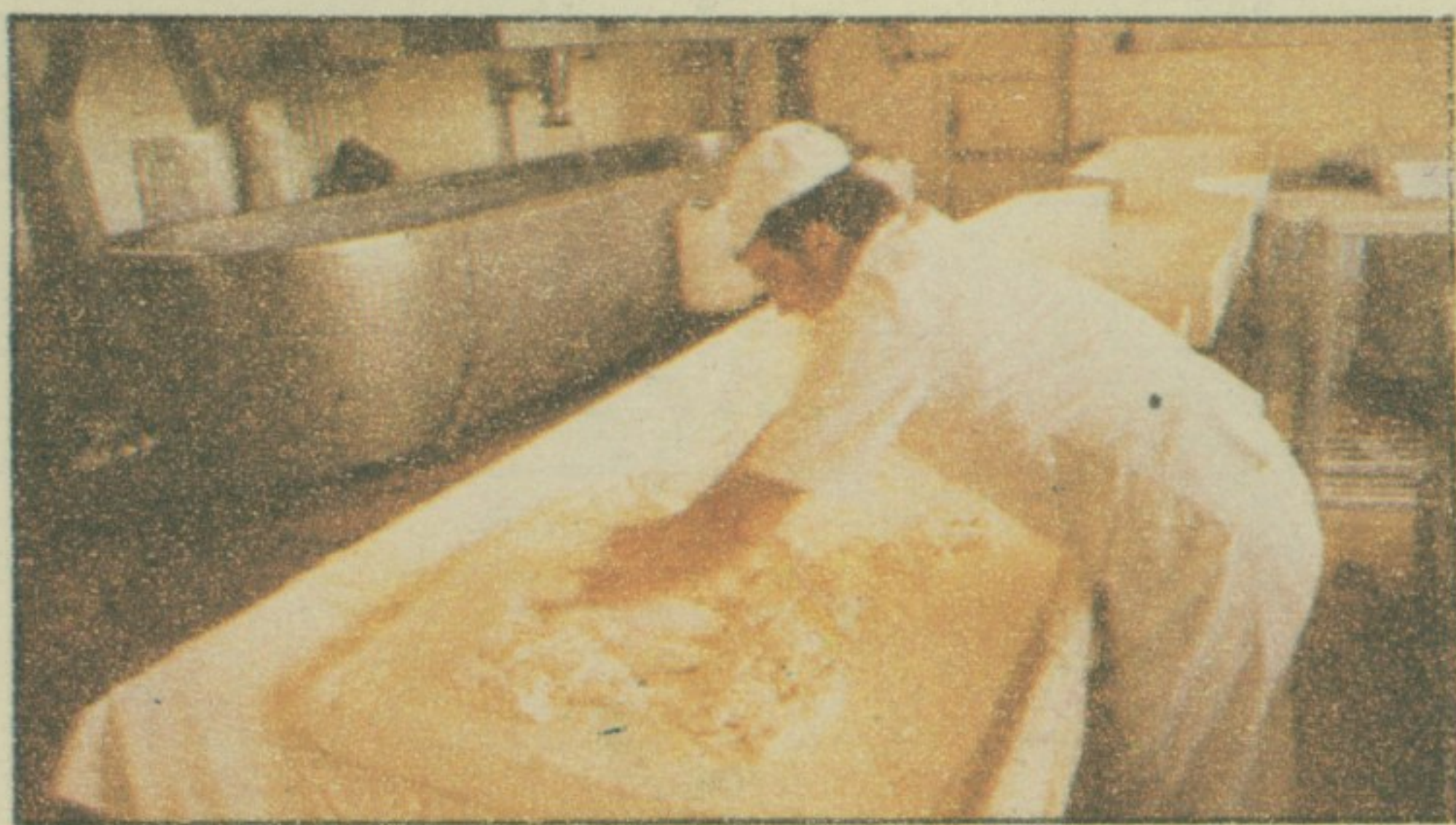
ВАТРА У

Пиrot данас, спој
старог и новог.

Једна од кула
Градића, за коју
легенда каже да
су у њему
боравили војводе
Момчило и
Милош Обилић.

Производња сира,
пored других
млечних
прерађевина,
по чему је Пиrot
вековима
надалеко познат.

Не зна се да ли је писац Јаков Игњатовић икада боравао у Пиrotу, али је ипак у познатом роману „Вечити младожења“ написао и ову реченицу: „Тек ако би у Видину или Пиrotу тако нешто видео“. (Реч је о богатим дућанима и вештим занатлијама). Сигурно је да наш писац реалиста није случајно споменуо Пиrot, поредећи га са далеким Видином.

Но, прошлост овог града на обалама Нишаве, наравно, не почиње у време кад га спомиње Јаша Игњатовић.

Још у давно римско доба, тачније у првој половини 3. века, спомиње се у историјским документима, на знаменитом такозваном Војном путу — Via militares — кула мотрља Turres у провинцији Тракији. Сматра се да је на темељима порушеног античког Туреса подигнут утврђени византијски градић Quimedaва. Можда су то оне камене куле недалеко од центра Пирота које су у овом

крају познате под именом Градић? Кад их је и ко подигао — не зна се. Вероватно су настале пре косовског боја. Међутим, народ овог краја је у предању везао две познате историјске и епске личности управо за Градић. По једној легенди, ту је столовао чувени јунак из наших народних песама војвода Момчило. Друго предање казује да је у њему боравао и Милош Обилић. Обе приче су се у пиротском крају одржале и до данас.

Постоји и више тумачења како је овај град, чији су житељи познати по радности и духовитости, добио своје данашње име. У 12. веку, тачније 1153. године, арапски географ Едриз помиње насеље на месту садашњег Пирота под исквареним римским именом Атуби или Атруни. Порекло речи је, наравно, римско: Турес. По неким мишљењима временом је дошло до имена Пиrot. Али, у ранијим документима спомиње се и Пиргос, што је, наводно,

дошло од грчког „пир“ што значи „ватра“. Наиме, пре исушивања у 18. веку најближа околина Пирота била је веома мочварна, са много трске. Чак се и данас један крај града зове Барје. Ту је често долазило до паљевине трске, па се претпоставља да је Пиргос, односно Пиrot у вези са пожарима у мочварама. Међутим, „пиргос“ на грчком значи и „кула“ што се, вероватно, односи на ову римску кулу мотрљу. Али, ово нису једина тумачења. Реч „пиротикос“ у грчком језику означава нешто што гори или пали, а пошто је у овим некада мочварним крајевима харала маларија, која изазива врло високу температуру, није искључено да је данашње име Пиrot везано за ову данас искорењену болест.

У турско време јавља се и назив Шехер-Шер-Кјој, што је у преводу Варошко село, док га Емилија Челебија, који је овај крај походио у пролеће 1660. године, описује, истина кратко и не тако

занесено као друге вароши, под именом Шаркој.

Без обзира како је овај данас модеран и развијен град добио име, историја је забележила његову и бурну и богату прошлост.

Овде су живели, ратовали, трговали, рађали се и умирали, градили и рушили, често у крвавим војнама, Римљани, Грци, Византинци, Турци, Бугари, Немци... Захваљујући погодном положају, на некада чувеном трговачком, војном и караванском путу који је повезивао Дубровник и Цариград, односно Запад и Исток, Пиrot се временом развио у значајан трговачки и занатски центар. Турски, јерменски и јеврејски трговци довозили су преко брда и долина у пиротске дућане, робу из најпознатијих градова Европе и Мале Азије. Заузврат, коњски каравани су из Пирота носили у свет надалеко познате ћилиме, качкаваљ, кожу, сукно, овнујско месо. На традиционалном вапшару или панаиру, како су га

називали Пироћанци, који је трајао месец дана, скупљао се сав трговачки и занатлијски свет од Пеште до Стамбола-града, од Дубровника до Солуна. О тим данима и ноћима, кад су се истовремено окретали ражњевци са чувеном јанџетином с планина око Пирота, плоске ракије, вина, заносна кола, срма, дукати, свила и кадифа — још се приповеда на обалама Нишаве и пева. Ето, такав је био Пиrot у време кад га спомиње Јаша Игњатовић.

Али, чести ратови и устанци, куга (чума) и неплодне године нису дозвољавали да Пиrot увек буде у знаку добре трговине, успешног занатства, раскошних вапшара...

У аустријско-турском рату, од 1683. до 1699. године, трупе генерала Пицоломинија, у којима су се борили српски добровољци на челу са Павлом Несторовићем Дејаком, заузимају Пиrot 1688. и у њему оставља посаду српских добровољаца.

Део старог Пирота сачуван је до данас.

МОЧВАРИ

Кућа познатог трговца чучук-Ристе у којој је сада музеј Понишавља

Бачварство, један од многих заната очуваних у овом граду.

Турци које предводи Мустафа Кеprили опседају град 11. августа 1690. године и сутрадан артиљеријом приморавају посаду на предају: Мађари и Аустријанци су пуштени, Срби побијени. Османлије га пале и у лето 1737. године.

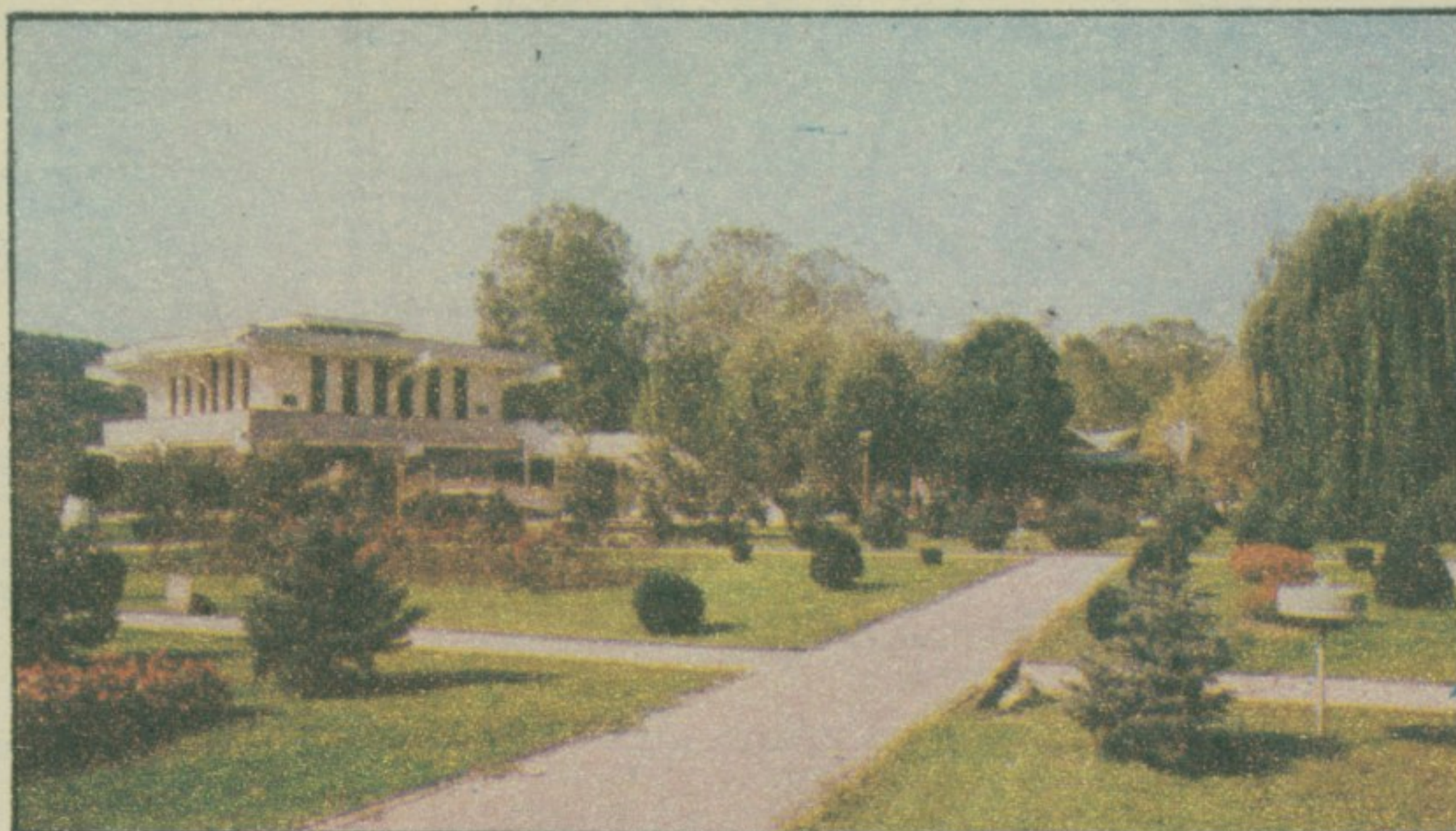
Српско-турски рат 1877. године доноси Пироту слободу која је плаћена опет разарањима и паљевином. Наиме, при повлачењу пред српском војском град је поново у пламену. Народ гладује, харају немаштина и болести.

Забележено је да су у Пироту боравили Живојин Мишић, Степа Степановић, Луј Франше д'Епере, Лаза Лазаревић, Јеvрем Марковић... Седмог дана јула 1913. године, у другом Балканском рату, Пирот на брду Тумба херојски бране пиротски трећепозивци, већ готово седи људи. Прича се да је генерал Степа Степановић за то време чекао у старом хотелу „Национал“, уверен да ће храбри Пироћанци одбранити

свој град пред нападима Бугара. Није се преварио у процени и поносно је хвалио сељаке и занатлије који су тада били и велики ратници.

У Пироту је споменик капетану Милутину Карановићу, јунаку из српско-турског рата. Наиме, 24. децембра 1877. године капетан Карановић кренуо је са исуканом сабљом у јуриш на турске шанчеве. Пао је покошен. Легенда каже да је један војник однео његову главу свом заповеднику Јаја-паши, а овај га је љутито отерао рекавши да није никакав јунак кад то може да уради мртвом јунаку...

Данас, слободан, Пирот доживљава највећи процват у својој историји. Његове фабрике, „Тигар“, „Први мај“ и ПИК „8. септембар“ познате су и ван граница наше земље. У једном од најлепших домова културе у Југославији млади певају, играју, глуме, режирају, сликају. И свако ко дође у ову некада касабу, видеће да је то сада град.

Околина индустрије конфекције „Први мај“, јединствена у Југославији, и детаљ из једне од производних хала.

ПОЛИТИЧКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД
МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Граин Забавнице,

РЕДАКЦИЈА ПРОГРАМА ЗА ДЕЦУ ТЕЛЕВИЗИЈЕ САРАЈЕВО

БИРАЈТЕ ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ ДЕЧИЈИХ СВЕТСКИХ РОМАНА!

МАЛИ ЧИТАОЦИ!

ОДЛУЧИТЕ СЕ ЗА ЈЕДАН ДЕЧЈИ РОМАН КОЈИ БИСТЕ ПОНЕЛИ СА СОБОМ НА ПУСТО ОСТРВО. КОЈИ ЈЕ ТО РОМАН — ЈАВИТЕ НАМ СВОЈ ИЗБОР, ЈЕР ВАША НОВА ЕМИСИЈА „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“, КОЈА ЋЕ СЕ ЕМИТОВАТИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ ПРЕ ПОДНЕ ОД 10. ЈАНУАРА ДО 7. МАРТА 1982. ГОДИНЕ, ЖЕЛИ ДА ОБЕЛОДАНИ И ОБЈАВИ ВАШУ ЛИСТУ ОД ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ И НАЈОМИЉЕНИЈИХ СВЕТСКИХ РОМАНА ЗА ДЕЦУ. ИНТЕРЕСУЈЕ НАС ВАШ УКУС, ЗАТО НЕ ОКЛЕВАЈТЕ, ИЗВЕСТИТЕ НАС ДОПИСНИЦОМ КОЈИ СТЕ РОМАН ИЗБРАЛИ И ПОШАЉИТЕ НА АДРЕСУ:

ТЕЛЕВИЗИЈА САРАЈЕВО

(„ДЕСЕТ НАЈЛЕПШИХ РОМАНА“ — ЗА ЕМИСИЈУ „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“)
71000 САРАЈЕВО

НЕСТРПЉИВО ОЧЕНУЈЕМО ДА НАМ СЕ ЈАВИТЕ!

„ПО ШТУКИНОЈ ЗАПОВИЈЕСТИ И ПО ТВОЈОЈ ЖЕЉИЦИ!“

ОД 10. ЈАНУАРА ДО 7. МАРТА 1982. ГОДИНЕ ЕМИСИЈА „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“ ИСПУЊАВА ВАШЕ ЖЕЉЕ НЕДЕЉОМ ПРЕ ПОДНЕ. ДА ЛИ СТЕ ИКАД ПОЖЕЛЕЛИ ДА РЕГУЛИШЕТЕ САОБРАЋАЈ У СВОМЕ ГРАДУ? ДА ЛИ БИСТЕ ЖЕЛЕЛИ ДА ПЕВАТЕ СА ГОРАНОМ БРЕГОВИЋЕМ? ДА ЛИ ЈЕ ВАША НЕИСПУЊЕНА ЖЕЉА ДА ЈАШЕТЕ НА КОЊУ? ШТА, У СТВАРИ, ВИ НАЈВИШЕ ЖЕЛИТЕ — ЈАВИТЕ НАМ СЕ СА ВАШИМ ЖЕЉАМА! НАША АДРЕСА ЈЕ ИСТА КАО ЗА ЕМИСИЈУ „НЕДЈЕЉНИ ЗАБАВНИК“ САМО ДОДАЈТЕ НАЗНАКУ „ПО ШТУКИНОЈ ЗАПОВИЈЕСТИ И ПО ТВОЈОЈ ЖЕЉИЦИ!“

ЗА САДА БИЉКА

У питању је опклада, па те моји пријатељи и ја молимо да нам одговориш: шта је заправо јестива гљива шампињон? Да ли је она биљка као што ја мислим или је животиња као што мисле неки моји пријатељи? Или је можда нешто треће, на прелазу између биљке и животиње?

Оливера Јанковић,
Калиште

По једној систематици коју је пре петнаестак година објавио један утледни амерички часопис, гљиве, бактерије, квасци и вируси могли би да се квалификују као

потпуно равноправна царства а то значи да би могли да се изједначе са биљкама и животињама. Међутим, та систематика за сада није прихваћена а по важећој гљиве спадају у биљке. Према томе и шампињон је биљка. Он иначе спада у оне ретке гљиве које се гаје за јело. Поред „домаћих“ који се најчешће гаје по ланузима и напуштеним тунелима има још бар десетак врста дивљих шампињона који се најчешће срећу у шуми, на ливади или чак — на ђубришту. Пошто постоји приличан број отровних гљива веома сличан шампињонима, треба бити опрезан приликом брања.

СКУПЕ ИГРАЧКЕ

Желио бих да сазнам гдје бих и по којој цијени, могао набавити аутомобиле на даљинско управљање и уједно нацрте за њих? Молим те и да ми одговориш гдје бих у Загребу могао да их купим. Пошто се занимам за утрке таквих аутомобила, реци ми нешто више о њима.

Читалац из Загреба

Модерна индустрија играчака већ дуже време производи моделе разних возила опремљене радио-управљањем. У почетку су то били једноставнији модели бродова и чамаца, а данас се већ могу срести и копље млазних авиона који самостално слећу и полећу. У исто време развијали су се и модели друмских возила са радио-управљањем. Кад је освојено тржиште, почело се и са организовањем трка малих модела. Као и на правим аутомобилским такмичењима уведене су класе: тако се међусобно такмиче „туристичка“ возила, „формуле“, итд. Те тркачке играчке израђују се у

размери 1:8 и изгледом и пропорцијама потпуно су верне оригиналу.

Сам модел се састоји из два дела. Горњи део сачињава комплетна пластична каросерија, док је доњи у ствари шасија на којој је смештена читава „механика“ модела. Правила такмичења предвиђају примену двотактних мотора запремине 3,5 кубних центиметара, који развијају нешто преко 0,7 km. Ван такмичења могу се срести и мотори запремине и до десет кубних центиметара. За свој рад користе мешавину метанола и рицинуса. Пренос снаге на задње точкове је изведен преко центрифугалног квачила и једноступеног мењача. Испод каросерије модела налази се и мали радио-пријемник који (преко антене) прима сигнале емитоване са двоканалног предајника који се налази у рукама „возача“. Занимљиво је напоменути да мотори минијатурних аутомобила достижу и до 30000 обртаја у минути. Ови мали тркачи у стању су да развију највећу брзину од 115 km на час а за убрзање од 0—100 km/h потребно им је свега 3,5 секунде.

Најиспознатије европске фабрике које производе овакве моделе су „SCALEXTRIC“, „AURORA“ и „AIRFIX“. Ове играчке, које то можда и нису, у Савезној Републици Немачкој достижу цену од 1500 DM! У иностранству могу да се набаве у свим боље опремљеним продавницама играчака и техничких уређаја а код нас их — нема.

ДАТУМ НИЈЕ ПОЗНАТ

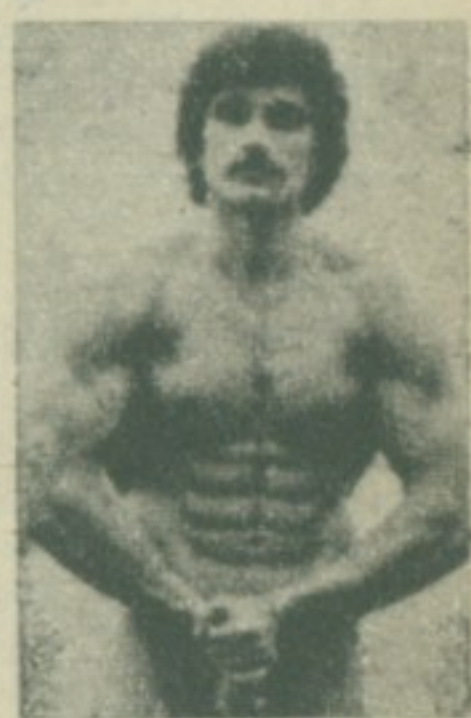
Пишем ти већ други пут с истом молбом да ми одговориш када је владао римски цар Диоклецијан и да ли у Нишу постоји нумизматичко друштво?

Владимир Радивојевић,
Бука Караџића 8/10
Сокобања

Римски цар Диоклецијан рођен је око 243. године у Далмацији. Своју каријеру започео је као обичан војник да би се касније уздигао до војног заповедника у Мизији и команданта царске те-

„СУПЕР СИСТЕМ РАЗВОЈА ТЕЛА“

„Супер систем развоја тела“ је брошура аутора Ненада Бркића (на слици) првака Југославије у BODY BUILDINGU, који вам препоручује: „Ако желите да развијете и обликујете тело, да

добијете атлетску фигуру, ова брошура ће вам помоћи у томе. Она садржи основне тајне тренинга и исхране шампиона, које гарантују успех у развоју тела.“ Цена брошуре је 100 динара. Наручите, плаћате поузећем, на адресу: „BODY BUILDING“ P. P. 118, 54000 ОСИЈЕК

лесне гарде. На престо је доспео 285. године и владао је све до 305. када се због болести повукао у своју палату у Сплиту. Умро је после 313. године. Тачан датум није познат.

У Нишу постоји нумизматичко друштво „Медијана“ чији се чланови окупљају недељом и средом у хотелу „Амбасадор“. Недељом се састанци одржавају од 10 до 12 а средом од 19 до 21 час.

ВРХУНАЦ

Молила бих те да ми објасниш шта значи реч кулминација?

Војка Митровић,
Петра Драпшина 1/а
Арадац

Кулминација је реч латинског порекла а значи врхунац.

ПУПИН ИЛИ ТЕСЛА?

Молим те да ми одговориш да ли је за рјешење телефонског пријеноса на веће удаљености заслужан Никола Тесла или Михајло Пупин?

Тања Јанковић,
Пула

Овога пута Михајло Пупин, јер је он пронашао специјални индук-

тивни навој који је касније добио име Пупинов калем: захваљујући њему могућ је пренос телефонских разговора на веома велике удаљености.

КАД ЈЕ РОЂЕН БЛЕЈК?

Волела бих да знам тачан датум рођења великог енглеског песника Вилијема Блејка?

Мима,
Милановац

Енглески песник, сликар и бајкрорезац Вилијем Блејк рођен је 28. новембра 1757. године у Лондону.

НЕ БАШ ДРАГОЦЕНИ

Молим те да ми кажеш праву вредност новчића које ћу ти описати: на једном се на горњој страни налази натпис MARIA THE-RESIA OGR-IGE HUBOREG а на доњој ARGHID AUST-DUX BUSI MMD 1763. На горњој страни другог новчића пише FRANZ II ROM. KAL. RON. Z. HU. U BO ERZHO-EST а на доњој SECHS KREUTZER ERBLANDISCH 1800 (у средини грба је број 6). И на последњем, трећем новчићу, налази се са гор-

РЕШЕЊЕ ДЕТЕКТИВСКЕ ПРИЧЕ

Инспектор је претпоставио да је Милован Јовановић, под изговором да мери колико му жице треба за премештање прекидача, замолио супругу која је била у кади да придржи један крај жице. Не слутећи ништа, она је прихватила жицу чији је други крај Милован укључио у струју. Удар је био јак па је испала из каде и ударила главом о ивицу. Истрага је показала да је ова претпоставка била тачна.

ње стране натпис AUST. IMEPRA-TOR. FRANGISGUS I.D.G а са доње D. LO. SAE. WIRG 1810 HUN. BON-GAZ-REX. A. A. Извини ако нешто нисам баш добро написао. Молим те да ми одговориш и колика је вредност турских новчића чији ти отисак шаљем.

Владимир Радивојевић,
Сокобања

На основу наведених натписа ова три новчића (без назнаке представе на новцу, његове величине и врсте метала од које је израђен) не бисмо могли ништа прецизније да ти кажемо о вредности јер једино што знамо је да је у питању новац Марије Терезије и Франца Јозефа. А ови владари имали су доста разних новаца. Што се тиче отисака турских новчића које си нам послао, они немају неку нарочиту вредност. У Београду, па и у целој републици Србији, готово нико се не бави прикупљањем овог новца. Можда у Босни и Херцеговини или Македонији има скупљача који би били заинтересовани да их купе.

ДА ЛИ СТЕ ВИДЕЛИ НЛО?

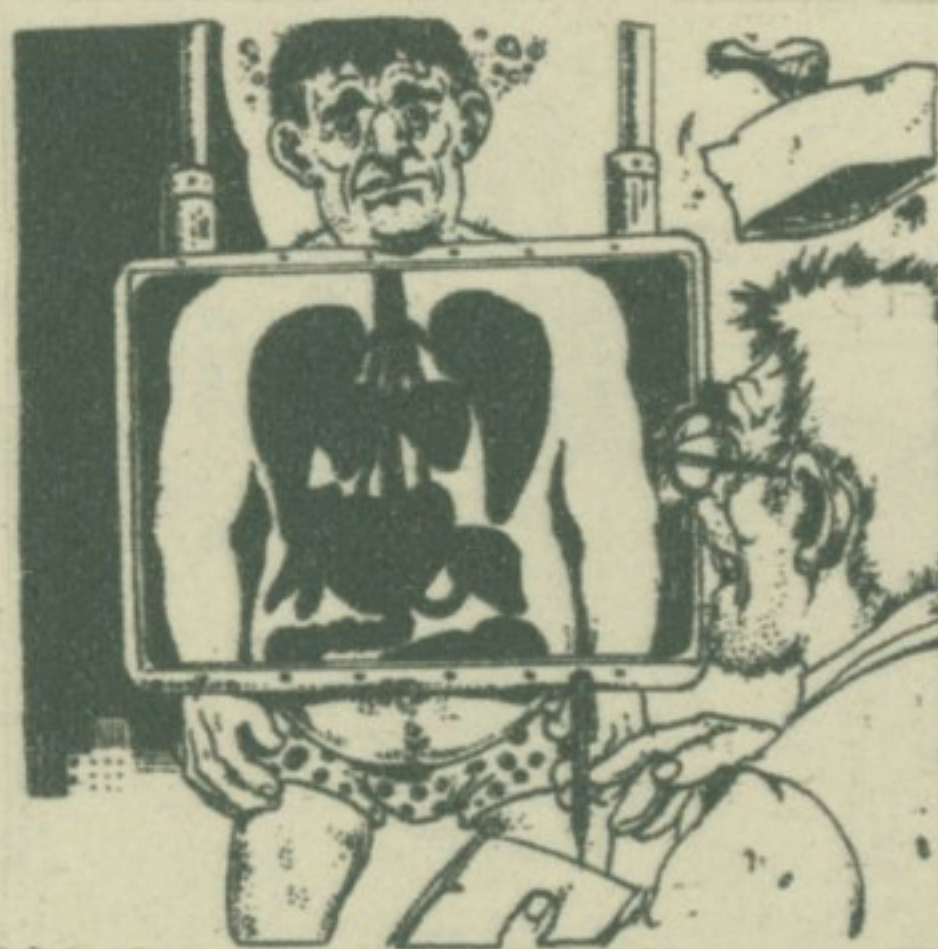
Позивам све читаоце „Политикиног забавника“ који су видели неки НЛО да ми се јаве и опишу га. Исто тако позивам и све остале заинтересоване за НЛО да ми се јаве. Одговарам на сва писма.

Стефан Ђелино,
Гоце Делчева 9,
Земун

ДВА СРЦА

Желим да сазнам да ли постоји човек са два срца?

Предраг Перовић,
Браће Тасковића 73-VII/31
Ниш

Људи са два срца исте анатомске грађе и физиолошке функције не постоје. Међутим, могуће су извесне, веће или мање, деформације у грађи срчаних преграда које подсећају на два срца а од степена деформације зависи и способност правилног функционисања овог најважнијег органа човечјег организма.

ОБАВЕШТЕЊЕ

Обавештавамо све читаоце да је ових дана у издању Р. О. „Дом штампе“ Зеница, Пословница Београд 27 март бр. 28 изашло:

1. „Игра разгледница“ година у луксузној опреми
2. Комплет од 8 колор разгледница
3. Комплет значака

СВИ ЧИТАОЦИ који путем ове наруџбенице изврше наруџбу „Игре разгледница“ добијају уз игру **БЕСПЛАТНО** 1 комплет разгледница и једну значку.

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво поручујем путем поужећа:

1. „Игра разгледница“	—	ком. 1 ком.	80 дин.
2. Комплет разгледница	—	комплет	20 дин.
3. Комплет значака	—	комплет	50 дин.
- име и презиме _____
улица и број _____
број поште и место _____

(плаћате поштарину)

Наруџбенице молимо пошљајте на адресу „Дом штампе“ 11000 Београд 27 март бр. 28.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА“
Вукоје Булатовић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Ђорђе Радишић (председник), Драгослав Антић, Добривоје Арсић, Драгомир Вуксановић, Неда Живковић, Радомир Животић, Олга Јанковић, Живорад Љубичић, Војислав Марјановић, др Иван Николић, Петар Петровић, Снежана Стаменковић (потпредседник), Јелисавета Суруџић, Невзад Худаверди.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 20 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 220,00 динара, полугодишња 440,00 динара и годишња 880,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 440,00 динара, полугодишња 880,00 динара и годишња 1.760,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ
ГОДИШЊА:

САД	\$ 65.—
СР НЕМАЧКА	DM 115.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr. 107.—
ФРАНЦУСКА	Ffr. 267.—
ШВЕДСКА	Skr. - 271.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

